

ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΝΟΠΛΗΣ ΒΙΑΣ
ΠΡΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΕΘΝΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΜΠΣ ΔΕΣ 2021-2022
MU21044

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη **διπλωματική εργασία** είναι **αποκλειστικά ατομικό δικό μου**. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered **master thesis** is **exclusive property of mine personally**. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in immediate revocation of the degree title.

Πειραιας, 08 Μαΐ 23

Τυπάλδος Δημήτριος
ΜΠΣ ΔΕΣ 2021-2022
mu21044

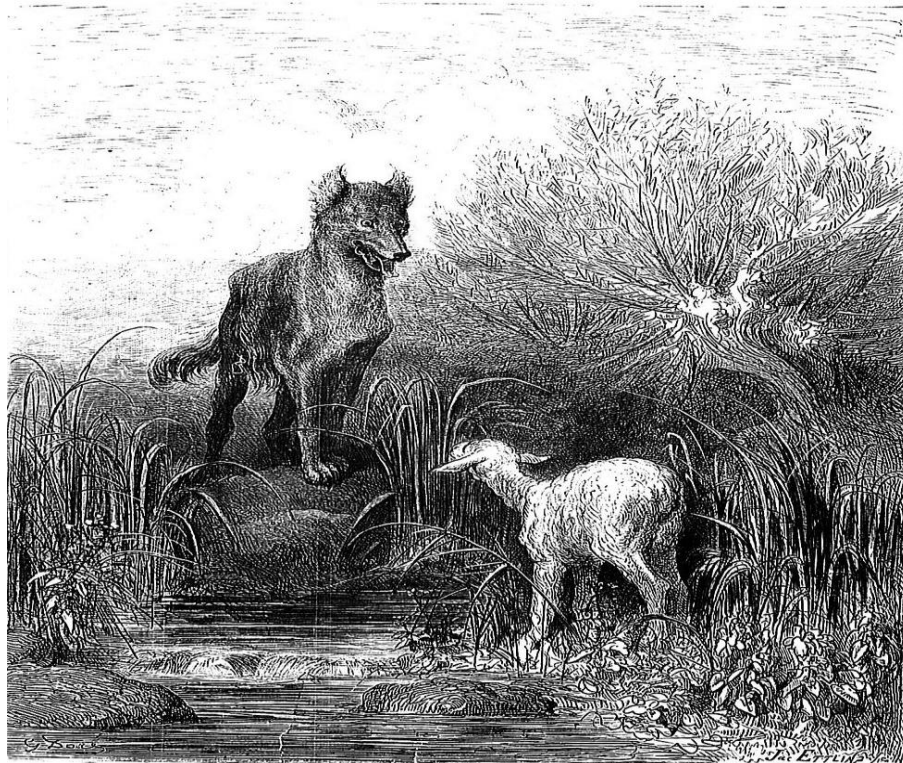
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:	Αναφορά στον Γ' Καρχηδονιακό πόλεμο.....	6
	Σκοπός της Διπλωματικής Εργασίας.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ «ΑΔΙΚΩΝ» ΠΟΛΕΜΩΝ.....	13
	1.1. Ο Ρεαλισμός στον Γ' Καρχηδονιακό πόλεμο.....	14
	1.1.1. Ορισμός του Διλήμματος Ασφαλείας.....	14
	1.1.2. Επιρροή του Διλήμματος Ασφαλείας στη Ρωμαϊκή αντίληψη περί απειλής.....	14
	1.1.3. Οι επιλογές της Ρώμης.....	15
	1.2. Περί «Ηθικής» στις Διεθνείς Σχέσεις.....	17
	1.3. Οι επιλογές της Καρχηδόνας.....	19
	1.4. Διδάγματα.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:	Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	22
	2.1. Θεωρητικό πλαίσιο και αρχές λειτουργίας ΟΗΕ.....	23
	2.2. Πότε επιτρέπεται στα κράτη, η άσκηση ένοπλης βίας.....	25
	2.3. Αρμοδιότητες Συμβουλίου Ασφαλείας.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:	Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ (1950 - 1953).....	28
	3.1. Ιστορικό υπόβαθρο.....	29
	3.2. Αναλογία Δυνάμεων.....	31
	3.2.1. Κατάσταση της Νότιας Κορέας.....	31
	3.2.2. Κατάσταση και προπαρασκευή της Βόρειας Κορέας.....	31
	3.3. Εξέλιξη του Πολέμου της Κορέας 1950 – 1953.....	34
	3.4. Τα αίτια του πολέμου.....	38
	3.5. Οι διαθέσιμες επιλογές των αντιμαχόμενων πλευρών.....	39
	3.5.1. Βόρεια Κορέα.....	39
	3.5.2. Σοβιετική Ένωση.....	40
	3.5.3. Κίνα.....	43
	3.5.4. Νότια Κορέα.....	44
	3.5.5. ΗΠΑ.....	45
	3.5.6. Η συμμετοχή του διεθνούς παράγοντα στην σύγκρουση.....	46
	3.6. Τελικά Συμπεράσματα.....	47
	3.6.1. Οι τέσσερις προϋποθέσεις για την άσκηση ένοπλης βίας σε διακρατικό επίπεδο.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:	Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΣΤΟΝ ΙΡΑΚΙΝΟ ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΑ «ΟΣΙΡΑΚ» (1981).....	50
	4.1. Οι διμερείς σχέσεις μεταξύ Ιράκ και Ισραήλ.....	51
	4.2. Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράκ.....	51
	4.3 Οι πρώτες Ισραηλινές Αντιδράσεις.....	53

4.3.2 Διπλωματικές Πιέσεις.....	53
4.3.3 Μυστικές Ανορθόδοξες Επιχειρήσεις.....	54
4.4. Επιχείρηση «Όπερα».....	54
4.4.3 Προετοιμασία.....	54
4.4.4. Εκτέλεση.....	58
4.5 Ο διεθνής αντίκτυπος της καταστροφής του Ιρακινού αντιδραστήρα.....	60
4.6 Τελικές Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα.....	62
4.6.1. Δίλλημα Ασφαλείας.....	62
4.6.2. Χρονικός Περιορισμός.....	63
4.6.3. Ανισορροπία Ισχύος.....	65
4.6.4. Υποστήριξη κράτους – μέλους του Σ.Α.....	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΟ ΙΡΑΚ (20 ΜΑΡ – 09 ΑΠΡ 2003).....	68
5.1. Στρατηγική κατάσταση και εξελίξεις στο Ιράκ μέχρι την 11 Σεπτεμβρίου 2001 και η συμβολή του Δημοκρατικού Ιδεαλισμού στην ανατροπή του Ιρακινού Καθεστώτος.....	69
5.2. Οι διεργασίες της κυβέρνησης Μπους μετά την 11 Σεπτεμβρίου 2001.....	72
5.3. Αμερικανικός στρατιωτικός σχεδιασμός και αναλογία δυνάμεων...77	
5.4. Εξέλιξη της επιχείρησης «Ιρακινή Ελευθερία».....	79
5.5. Τελικά Συμπεράσματα – Ανάλυση των λόγων της εισβολής στο Ιράκ.....	82
5.5.1. Ανισορροπία Ισχύος.....	83
5.5.2. Τα κίνητρα της προεδρίας Μπους και η διέγερση του Διλλήματος Ασφαλείας.....	84
5.5.3. Χρονικός Περιορισμός.....	87
5.5.4. Διπλή ιδιότητα κράτους – μέλους του ΣΑ και μοναδικής παγκόσμιας υπερδύναμης.....	88
5.6. Η διαχρονικότητα του Αισώπου.....	89
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ – Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ ΩΣ ΙΚΑΝΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.....	90
6.1. Η επιρροή του διλλήματος ασφαλείας ως πηγής ενόπλων συγκρούσεων.....	91
6.2. Η Αξία της Εσωτερικής Εξισορρόπησης ως του αποτελεσματικότερου παράγοντα διατήρησης της ειρήνης.....	92
6.3. Η εσωτερική εξισορρόπηση σε συνδυασμό με τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου ως καθοριστικός παράγοντας διασφάλισης και διατήρησης της ειρήνης – Ιστορική τεκμηρίωση.....	93
6.3.1. Το παράδειγμα της Συμφωνίας του Camp David 1978.....	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:.....	96

Ένας λύκος είδε ένα αρνί να πίνει νερό από ένα ποτάμι και θέλησε να το φάει ύστερα από μια εύλογη κατηγορία. Στάθηκε πιο πάνω και κατηγόρησε το αρνί ότι θολώνει το ποτάμι και δεν τον αφήνει να πιεί καθαρό νερό. Το αρνί αποκρίθηκε ότι πίνει με το άκρο των χειλιών του και επιπλέον ήταν αδύνατο, αφού στεκόταν πιο κάτω, να ταρασσει το νερό που κυλούσε πιο πάνω. Ο λύκος ύστερα από την αποτυχημένη αυτή κατηγορία είπε: «Πέρσι όμως έβρισες τον πατέρα μου!» Όταν το αρνί του απάντησε ότι τότε δεν είχε καν γεννηθεί, ο λύκος του είπε: «Εσύ μπορείς να βρίσκεις πολλές ωραίες δικαιολογίες, εγώ όμως δεν γίνεται να μην σε φάω».

Αισώπου μύθοι

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟΝ Γ' ΚΑΡΧΗΔΟΝΙΑΚΟ ΠΟΛΕΜΟ.

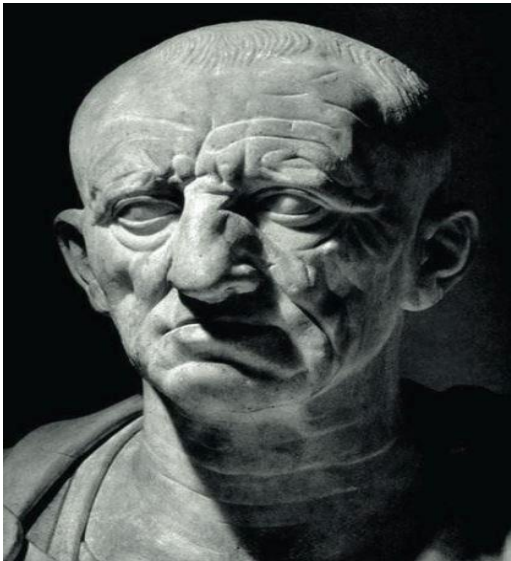

Το τέλος του Β' Καρχηδονιακού Πολέμου ήρθε με την ήττα των Καρχηδονίων στην μάχη της Ζάμα το 201 π.Χ., όπου οι λεγεώνες του Σκιπίωνα του «Αφρικανού» διέλυσαν τον καρχηδονιακό στρατό του Αννίβα. Στην συνθηκολόγηση που ακολούθησε, αν και αποδέχτηκαν να διατηρήσουν οι Καρχηδόνιοι τις Αφρικανικές τους κτήσεις, οι Ρωμαίοι απαίτησαν, μεταξύ άλλων την καταβολή πολεμικής αποζημίωσης 10000 τάλαντων αποπληρωτέων σε διάστημα 50 ετών, την διάλυση του καρχηδονιακού στρατού και τον περιορισμό του καρχηδονιακού στόλου σε μόλις 10 πλοία από τα 500 που αρχικά διέθετε. Η ισορροπία ισχύος μεταξύ Ρώμης και Καρχηδόνας ανατράπηκε οριστικά υπέρ της πρώτης και με την ετήσια εισφορά των 200 ταλάντων, οι Καρχηδόνιοι κατέστησαν ουσιαστικά υποτελείς της Ρώμης.

Παρά τις απώλειες που υπέστη κατά τον Β' Καρχηδονιακό πόλεμο, η Καρχηδόνα κατάφερε να ανασυγκροτήσει την οικονομία της, η οποία γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση. Αυτό οφείλεται στο αδιαμφισβήτητο ταλέντο των Καρχηδονίων στο εμπόριο, αλλά σημαντικό ρόλο έπαιξε και το ότι δεν διέθεταν πόρους για την συντήρηση ενόπλων και μισθοφορικών δυνάμεων, συνεπεία των όρων συνθηκολόγησης με τους Ρωμαίους. Ήταν τέτοια η οικονομική ανάπτυξη της Καρχηδόνας μετά τον πόλεμο, που περί το έτος 191 π.Χ. οι Καρχηδόνιοι προσφέρθηκαν, να αποπληρώσουν εφάπαξ το εναπομείναν χρέος των 8000 τάλαντων της πολεμικής αποζημίωσης στη Ρώμη. Οι Ρωμαίοι αρνήθηκαν την προσφορά αυτή, καθώς σκέφτηκαν ότι ήταν προτιμότερο να διατηρήσουν την Καρχηδόνα δεσμευμένη και φόρου υποτελή για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα γινόταν, ωστόσο τους δημιούργησε μεγάλη ανασφάλεια το γεγονός ότι ο πρώην μεγαλύτερος ανταγωνιστής της στην Μεσόγειο κατάφερε να ανακάμψει και να πετύχει τόσο μεγάλη οικονομική ανάπτυξη, σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα από το τέλος του πολέμου [1].

Παρά την αμοιβαία καχυποψία, οι Ρωμαίοι και οι Καρχηδόνιοι έζησαν ειρηνικά για περίπου 50 χρόνια μετά το τέλος του Β' Καρχηδονιακού πολέμου. Παρόλα αυτά οι Καρχηδόνιοι γνώριζαν ότι οι σχέσεις των δύο πόλεων δεν θα εξομαλύνονταν ποτέ, καθότι οι Ρωμαίοι αρνήθηκαν επανειλημμένα τα δώρα και τις προσφορές καλής θέλησης των πρώτων. Η αφορμή για την τελική σύγκρουση δόθηκε στα μέσα του 2^{ου} αιώνα π.Χ., όταν ο βασιλιάς της Νουμιδίας Μασσινίσας απείλησε τις εύφορες αφρικανικές κτήσεις της Καρχηδόνας, όσο και την ίδια την πόλη, με τις ευλογίες της Ρώμης. Οι Καρχηδόνιοι αντιλαμβανόμενοι ότι δεν μπορούσαν να ελπίζουν στην επέμβαση της Ρώμης για να συγκρατηθεί ο Μασσινίσας, αποφάσισαν για πρώτη φορά μετά τον τελευταίο Καρχηδονιακό πόλεμο να δημιουργήσουν και πάλι στρατό, καταφέροντας να συγκροτήσουν μια δύναμη 25000 ανδρών, η οποία ωστόσο ηττήθηκε στην πρώτη σύγκρουσή της με τον στρατό των Νουμιδών, λόγω της απειρίας της. Την μάχη αυτή του νεοσύστατου καρχηδονιακού στρατού με τις δυνάμεις των Νουμιδών παρακολούθησε και ένας σημαντικός Ρωμαίος, ο Σκιπίων Αιμιλιανός, εγγονός του Σκιπίωνα του «Αφρικανού», νικητή του Αννίβα στη μάχη της Ζάμα. Ο τελευταίος είχε μεταβεί στη Νουμιδία προκειμένου να προμηθευτεί ελέφαντες για τον ρωμαϊκό στρατό και όταν επέστρεψε στην Ρώμη συνέταξε μια αναφορά προς την Σύγκλητο όπου

κατέγραψε λεπτομέρειες σχετικά με την ανασυγκρότηση του καρχηδονιακού στρατού και τις συγκρούσεις του με τους Νουμιδούς. Η είδηση της αναδιοργάνωσης του καρχηδονιακού στρατού παρά την αναποτελεσματικότητά του, προκάλεσε μεγάλη αίσθηση στους Ρωμαίους. Έδωσε επιπλέον την ευκαιρία σε επιφανείς συγκλητικούς, ορκισμένους εχθρούς των Καρχηδόνιων, όπως ο Κάτων ο Τιμητής, να πείσουν τους συμπολίτες τους να απαλλαγούν οριστικά από το πρόβλημα της Καρχηδόνας, υπό το πρόσχημα της ανάγκης της παραδειγματικής τιμωρίας της, λόγω παραβίασης των όρων της συνθήκης ειρήνης του Β' Καρχηδονιακού πολέμου, που απαγόρευε στους Καρχηδόνιους να συγκροτήσουν στρατό χωρίς της άδεια της Ρώμης [1].

Κάτων ο «Τιμητής»

Σκιπίων ο «Αφρικανός»

Παρά την παραβίαση των όρων της συνθήκης το 151 π.Χ., οι Ρωμαίοι δεν κινήθηκαν άμεσα εναντίον της Καρχηδόνας, αλλά περίμεναν έναν χρόνο, προκειμένου να συγκεντρώσουν τις λεγεώνες τους και να τις προετοιμάσουν για την επικείμενη σύγκρουση. Όταν οι Καρχηδόνιοι πληροφορήθηκαν ότι οι Ρωμαίοι προετοιμάζονταν να εκστρατεύσουν εναντίον τους, έστειλαν πρεσβείες στη Ρώμη κατά την διάρκεια του έτους 150 π.Χ. προκειμένου να διαπραγματευτούν. Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι Ρωμαίοι απαίτησαν την παράδοση 300 ομήρων, οι οποίοι θα επιλέγονταν μεταξύ των συγγενών των 100 μελών του συμβουλίου που διοικούσε την Καρχηδόνα. Παρά την προθυμία των Καρχηδονίων να αποδεχτούν τους ρωμαϊκούς όρους και ενώ οι διαπραγματεύσεις ακόμα συνεχίζονταν, ο Κάτων έπεισε την Σύγκλητο να κηρύξει τον πόλεμο στην Καρχηδόνα το 149 π.Χ. Οι ηγέτες της Καρχηδόνας θορυβήθηκαν από αυτή την κίνηση και έστειλαν νέα πρεσβεία στην Ρώμη, στην οποία οι Ρωμαίοι απάντησαν ότι ο πόλεμος θα έληγε με την παράδοση των 300 ομήρων ενώ παράλληλα εγγυήθηκαν την ανεξαρτησία της Καρχηδόνας και των κατοίκων της. Ωστόσο παρά το γεγονός ότι οι Καρχηδόνιοι υπέκυψαν και παρέδωσαν στη Ρώμη τους 300 ομήρους, οι ρωμαίοι παρέβησαν τους όρους που οι ίδιοι είχαν θέσει και αποβιβάστηκαν στην Υτίκη (πόλη η οποία απέιχε 15χλμ από την Καρχηδόνα και είχε

ήδη παραδοθεί μόνη της στους Ρωμαίους) με 80000 πεζούς, 4000 ιππείς και επικεφαλής τους δύο Υπάτους. Προκειμένου να αποφύγουν την σύγκρουση, οι Καρχηδόνιοι έστειλαν εκ νέου πρεσβεία στους ρωμαίους Υπάτους, οι οποίοι επαίνεσαν την πρόθεση της Καρχηδόνας να συνεργαστεί και απαίτησαν την παράδοση όλου του Καρχηδονιακού οπλισμού προκειμένου όπως ισχυρίστηκαν να «αισθανθούν ασφαλείς» και να αποτραπεί ο πόλεμος. Αν και αρχικά διαμαρτυρήθηκαν, οι Καρχηδόνιοι τελικά υπέκυψαν και πάλι και παρέδωσαν συνολικά τους Ρωμαίους 200000 πανοπλίες και 2000 καταπέλτες. Με την παράδοση του καρχηδονιακού εξοπλισμού οι Ύπατοι αποκάλυψαν και έναν τελευταίο όρο που μέχρι τότε κρατούσαν κρυφό: Οι Καρχηδόνιοι θα έπρεπε να εγκαταλείψουν την πόλη τους και να εγκατασταθούν όπου αλλού ήθελαν εντός της επικράτειας τους, αρκεί η νέα τοποθεσία της πόλης τους να απείχε 15 χλμ από την θάλασσα. Στο άκουσμα αυτού του όρου, η Καρχηδονιακή Γερουσία παρέλυσε, καθώς σε περίπτωση αποδοχής και εφαρμογής του, η Καρχηδόνα θα αφανιζόταν ως εμπορική δύναμη. Προτού ωστόσο η Γερουσία προλάβει να πάρει την οποιαδήποτε απόφαση, η είδηση για τις ρωμαϊκές απαιτήσεις διαδόθηκε και οι Καρχηδόνιοι πολίτες εξαγριώθηκαν. Στην πόλη ξέσπασε εξέγερση, με τους οπαδούς της σύγκρουσης με την Ρώμη να καταλαμβάνουν την εξουσία, ενώ οι πρεσβευτές που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις και όσοι συμβούλευαν τον συμβιβασμό με τους Ρωμαίους σφαγιάστηκαν. Η νέα καρχηδονιακή ηγεσία απέρριψε τους ρωμαϊκούς όρους και κήρυξε τον πόλεμο στην Ρώμη.

Παρά την αδιαμφισβήτητη υπεροχή τους, οι Ρωμαίοι χρειάστηκαν λίγο περισσότερο από 3 χρόνια για να καταφέρουν να καταλάβουν και να καταστρέψουν τελικά την Καρχηδόνα. Το 149 π.Χ. οι Ρωμαίοι Ύπατοι, υποτίμησαν την Καρχηδονιακή μαχητική ισχύ και δεν βιάστηκαν να αναλάβουν κάποια επιθετική πρωτοβουλία εναντίον της πόλης. Οι Καρχηδόνιοι αντίθετα προετοιμάστηκαν όσο καλύτερα μπορούσαν. Συνέλεξαν όσα ελάχιστα όπλα δεν είχαν παραδοθεί στους Ρωμαίους και κατασκεύασαν νέα, αφού συνέλεξαν τα μεταλλικά αντικείμενα από οικίες, ναούς και δημόσια κτίρια και τα έλιωσαν. Συγκέντρωσαν υλικά από διάφορα οικοδομήματα και τα χρησιμοποίησαν για να κατασκευάσουν νέες πολεμικές μηχανές. Κατάφεραν να ναυπηγήσουν έναν νέο μικρό στόλο, τον οποίο χρησιμοποίησαν για να ανεφοδιάσουν την πόλη μέσω θαλάσσης. Επιπλέον πήραν δραστικά μέτρα για να αυξήσουν την αριθμητική δύναμη το στρατού τους, αφενός επιστρατεύοντας όλους τους ικανούς να φέρουν όπλα πολίτες και αφετέρου απελευθερώνοντας τους δούλους, στους οποίους υποσχέθηκαν ελευθερία και πλήρη πολιτικά δικαιώματα σε περίπτωση νικηφόρας έκβασης του πολέμου. Τέλος ανέπτυξαν ένα στρατιωτικό τμήμα εκτός των τειχών της πόλης, προκειμένου αυτό να επιτίθεται εναντίων των ρωμαϊκών γραμμών ανεφοδιασμού και να εκτελεί επιχειρήσεις δολιοφθοράς. Όταν τελικά οι Ρωμαίοι Ύπατοι αποφάσισαν να κινηθούν εναντίον της Καρχηδόνας, διαπίστωσαν έκπληκτοι ότι η πόλη δεν είχε μείνει εντελώς ανυπεράσπιστα, όπως είχαν φανταστεί, καθώς προέβησαν σε μια σειρά επιθέσεων κατά των τειχών της χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Η κατάσταση παρέμεινε αμετάβλητη καθ' όλη την διάρκεια του έτους 148 π.Χ., λόγω της αδυναμίας του

ρωμαϊκού στρατού να πετύχει κάποιο τακτικό πλεονέκτημα, το οποίο να του επιτρέψει την ταχεία κατάληψη της πόλης. Η αδυναμία αυτή οφείλεται αφενός στην αντίσταση των υπερασπιστών της Καρχηδόνας, η οποία παρέμεινε αποτελεσματική λόγω της ικανότητάς τους να ανεφοδιάζονται μέσω του λιμανιού της πόλης και αφετέρου λόγω του προβληματικού εφοδιασμού σε υλικά και εφόδια του ρωμαϊκού στρατού, ο οποίος επιβαρυνόταν επιπλέον από τις καρχηδονιακές επιχειρήσεις δολιοφθοράς. Οι πρώην καρχηδονιακές πόλεις που είχαν προσχωρήσει στο ρωμαϊκό στρατόπεδο, βρίσκονταν σε μεγάλη απόσταση και τα εφόδια που αποστέλλονταν από εκεί έπρεπε να διανύσουν μεγάλη απόσταση, μέχρι να φτάσουν στα μαχόμενα τμήματα. Επιπλέον οι ρωμαϊκές δυνάμεις που πολιορκούσαν την Καρχηδόνα, είχαν στρατοπεδεύσει σε μια ανθυγιεινή περιοχή γεμάτη βάλτους, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι ρωμαϊκές απώλειες υγείας. Η εξέλιξη αυτή των επιχειρήσεων, προκάλεσε μεγάλη δυσαρέσκεια και αγανάκτηση στους ρωμαίους πολίτες, που απόρησαν για το μακροχρόνιο διάστημα που διαρκούσε η σύγκρουση, αλλά και το αυξανόμενο κόστος αυτής, με δεδομένη την ανισορροπία ισχύος υπέρ της Ρώμης και κινδύνευσε να οδηγήσει την επιχείρηση κατάληψης της Καρχηδόνας σε αποτυχία.

Η κατάσταση άλλαξε με την εκλογή του Σκιπίωνα Αιμιλιανού στο αξίωμα του Υπάτου, κατόπιν λαϊκής απαίτησης των Ρωμαίων πολιτών και της ανάληψης από αυτόν της διοίκησης του ρωμαϊκού στρατού που πολιορκούσε την Καρχηδόνα. Ο τελευταίος ήταν ο συντάκτης της έκθεσης του νεοσυσταθέντος καρχηδονιακού στρατού το 150 π.Χ. και διακρίθηκε στις πρώτες επιχειρήσεις του πολέμου, καθώς ήδη πολεμούσε με τον ρωμαϊκό στρατό εναντίων των Καρχηδονίων, με τον βαθμό του χιλίαρχου. Αφού ανέλαβε την διοίκηση, ο Σκιπίωνας προέβη σε μεθοδικές κινήσεις προκειμένου να πετύχει την πτώση της Καρχηδόνας. Δεν επιτέθηκε αμέσως κατά της πόλης, αλλά αρχικά αφιέρωσε χρόνο για την αποκατάσταση της πειθαρχίας των ρωμαϊκών τμημάτων και του απρόσκοπτου εφοδιασμού τους με υλικά και εφόδια, προκειμένου να ανακτήσουν την κλονισμένη τους μαχητική ισχύ. Ακολούθως καταδίωξε το καρχηδονιακό στρατιωτικό τμήμα που βρισκόταν εκτός της πόλης και το υποχρέωσε να αναζητήσει καταφύγιο εντός των τειχών της. Παράλληλα κατέστρεψε το καρχηδονιακό ναυτικό και απέκλεισε το λιμάνι της πόλης εμποδίζοντας τον ανεφοδιασμό της. Στη συνέχεια αφού σταθεροποίησε τις θέσεις του, πολιορκήσε στενά την Καρχηδόνα όλο τον χειμώνα του 147 – 146 π.Χ., αφήνοντας τον λοιμό και τις ασθένειες να κάμψουν την αντίσταση των υπερασπιστών της πόλης. Η τελική ρωμαϊκή επίθεση κατά της Καρχηδόνας εκδηλώθηκε την άνοιξη του 146 π.Χ. στην περιοχή του λιμανιού, με αποτέλεσμα την πτώση του τείχους. Ακολούθως ο ρωμαϊκός στρατός εισέβαλε στην πόλη και στις οδομαχίες που ακολούθησαν σκοτώθηκαν 20000 Καρχηδόνιοι, ενώ οι επιζώντες οχυρώθηκαν στην ακρόπολη. Μετά από διαπραγματεύσεις, ο Καρχηδόνιος στρατιωτικός διοικητής Ασδούρβας παραδόθηκε στον Σκιπίωνα μαζί με 50000 πολίτες, ενώ όσοι αρνήθηκαν να παραδοθούν έβαλαν φωτιά στον ναό της ακρόπολης και κάηκαν μαζί του. Ο Σκιπίωνας άφησε τους λεγεωνάριους του να λεηλατήσουν την πόλη αλλά ο ίδιος δεν επιθυμούσε την καταστροφή της. Ωστόσο κατόπιν διαταγής της

Συγκλήτου, τα κτίρια παραδόθηκαν στις φλόγες για 17 συνεχείς ημέρες και στην συνέχεια η πόλη και το λιμάνι ισοπεδώθηκαν. Οι 50000 Καρχηδόνιοι που παραδόθηκαν στον Σκιπίωνα πουλήθηκαν ως δούλοι, ενώ λέγεται ακόμα ότι μετά την καταστροφή οι ρωμαίοι έσπειραν την περιοχή με αλάτι. Έτσι καταστράφηκε οριστικά η Καρχηδόνα, μια από τις σημαντικότερες πόλεις κράτη της αρχαιότητας, γεγονός που συντέλεσε στην ανάδειξη της Ρώμης ως της κυρίαρχης δύναμης της Μεσογείου για τους επόμενους αιώνες [1].

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με δεδομένη την μεγάλη ανισορροπία ισχύος υπέρ της Ρώμης, το αποτέλεσμα του Γ' Καρχηδονιακού πολέμου που παρουσιάστηκε συνοπτικά παραπάνω, φαίνεται εν πολλοίς προδιαγεγραμμένο και για αυτό τον λόγο δεν κεντρίζει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον πολλών μελετητών σε αντίθεση με τις πολεμικές αναμετρήσεις σχετικά ισοδύναμων δυνάμεων. Ωστόσο η απλή εξιστόρηση των γεγονότων της υπόψη σύγκρουσης, αφήνει ένα μεγάλο ερωτηματικό αναπάντητο: Για ποιο λόγο αποφάσισε η ρωμαϊκή Σύγκλητος να κηρύξει τον πόλεμο και να καταστρέψει την Καρχηδόνα; Γιατί να αποφασίσει η Ρώμη να δεσμεύσει πόρους και δυνάμεις, για να εκστρατεύσει εναντίον μιας σχετικά ανίσχυρης πόλης κράτους, την ίδια χρονική περίοδο κατά την οποία διεξήγαγε σύνθετες και απαιτητικές πολεμικές επιχειρήσεις εναντίων των μακεδονικών και ελληνιστικών βασιλείων στην Ελλάδα; Και για ποιόν λόγο έπρεπε οι Ρωμαίοι να καταστρέψουν ολοκληρωτικά μια πόλη, η οποία δεν είχε την δυνατότητα να τους απειλήσει στρατιωτικά, αλλά τους έτεινε και χείρα φιλίας το πρώτο μισό του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, προσφέροντας βοήθεια σε σιτηρά για τις ανάγκες των επιχειρήσεων εναντίον της Ελλάδας;

Το σημαντικότερο ερώτημα όμως είναι το ακόλουθο: Προσφέρει η καταστροφή της Καρχηδόνας και άλλα ανάλογα ιστορικά γεγονότα, διδάγματα για τους δυτικούς κρατικούς ηγέτες του 21^{ου} αιώνα ή μήπως οι «απρόκλητες» ένοπλες επιθέσεις αφορούν μια ξεπερασμένη διακρατική αλληλεπίδραση που δεν αφορά πλέον τον σύγχρονο κόσμο;

Τη περίοδο σύνταξης της παρούσας μελέτης, βρίσκεται σε εξέλιξη ο πόλεμος Ρωσίας – Ουκρανίας που ξεκίνησε την 24 Φεβ 2022 με την μαζική εισβολή ρωσικών στρατευμάτων στην ουκρανική επικράτεια, αφήνοντας πολλούς δυτικούς πολίτες και πολιτικούς να αναρωτιούνται σοκαρισμένοι πως είναι δυνατόν να ξεσπούν τέτοιοι πόλεμοι στην Ευρώπη τον 21ο αιώνα, την στιγμή μάλιστα που το κράτος – θύτης είναι σημαντικό μέλος του διεθνούς συστήματος, μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ (του σημαντικότερου διεθνούς θεσμού προάσπισης της ειρήνης) και με την οικονομία της σε πολύ μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και τις ΗΠΑ. Είναι επομένως φανερό ότι τα αίτια των πολέμων έχουν βαθιές ρίζες,

που ξεκινούν από την ανθρώπινη φύση και την δομή του διεθνούς συστήματος και δεν είναι δυνατόν να εκλείψουν απλώς με την αποκήρυξή τους από μια μερίδα πολιτικών ελίτ και της «κοινωνίας των πολιτών».

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας δεν είναι απλώς να αποδείξει ότι οι ηγεμονικές δυνάμεις προκαλούν διαχρονικά πολέμους, αλλά να αναδείξει, μέσω της ανάλυσης σύγχρονων ιστορικών γεγονότων, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι ηγεμονικές – αναθεωρητικές δυνάμεις ασκούν ένοπλη βία σε ασθενέστερα κράτη, ανεξαρτήτως της ανάπτυξης του διεθνούς δικαίου και των συνεπαγόμενων προσπαθειών οργάνωσης του διεθνούς συστήματος μέσω των διεθνών οργανισμών και να αναδείξει την διατήρηση της ισορροπίας ισχύος ως την μοναδική αξιόπιστη μέθοδο διατήρησης της ειρήνης.

1. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ «ΑΔΙΚΩΝ» ΠΟΛΕΜΩΝ.

1.1. Ο Ρεαλισμός στον Γ' Καρχηδονιακό πόλεμο.

Ποιος είναι τελικά ο λόγος για τον οποίο ξέσπασε ο Γ' Καρχηδονιακός Πόλεμος; Τόσο η θεωρία του Παραδοσιακού, όσο και του Δομικού Ρεαλισμού εξηγούν από κοινού επαρκώς τους λόγους της καταστροφής της Καρχηδόνας.

1.1.1. Ορισμός του Διλήμματος Ασφαλείας.

Η θεωρία του Δομικού Ρεαλισμού εντοπίζει τα αίτια των πολέμων, στην «άναρχη» δομή του διεθνούς συστήματος η οποία προκαλεί ανασφάλεια στα κράτη που το απαρτίζουν, λόγω της μεταξύ τους ανισορροπίας ισχύος αλλά και στην αλλαγή ή την απειλή αλλαγής του συσχετισμού δυνάμεων. Η διαχρονική αυτή κατάσταση συνθέτει το λεγόμενο «Δίλλημα Ασφαλείας», όπως αυτό διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Thomas Hobbes. Ο τελευταίος λαμβάνοντας υπόψη την μοχθηρή και βίαιη ανθρώπινη φύση, αποδίδει την ανάγκη δημιουργίας του κράτους στη προσπάθεια διευθέτησης του αισθήματος ανασφάλειας που προκαλεί η λεγόμενη «φυσική κατάσταση» του ανθρώπου [2][4]. Κατ' επέκταση στο πλαίσιο του άναρχου διεθνούς συστήματος, όπου δεν νοείται παγκόσμιο κράτος αρμόδιο να ορίζει και να εποπτεύει την συμπεριφορά των υπολοίπων, το Δίλλημα Ασφαλείας ορίζεται ως η κατάσταση που προκύπτει όταν ένα κράτος λαμβάνει μέτρα για την αύξηση της δικής του ασφάλειας (ή την αύξηση της γενικότερης ισχύος του) και αυτή η δράση γίνεται αντιληπτή ως απειλή για την ασφάλεια ενός άλλου συνήθως γειτονικού κράτους, το οποίο δεν δύναται να απευθυνθεί σε κάποια ανώτερη αρχή ικανή να εγγυηθεί την επιβίωσή του [3][4][6].

1.1.2. Επιρροή του Διλήμματος Ασφαλείας στη Ρωμαϊκή αντίληψη περί απειλής.

Για πολλές δεκαετίες η Καρχηδόνα ήταν ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής της Ρώμης στην Μεσόγειο. Οι δύο πρώτοι Καρχηδονιακοί πόλεμοι αποτέλεσαν συγκρούσεις μεταξύ δύο ισοδύναμων δυνάμεων, κατά την διάρκεια των οποίων, η ύπαρξη της ίδιας της Ρώμης απειλήθηκε, κυρίως λόγω των επιτυχημένων εκστρατειών του Αννίβα Βάρκα. Χρειάστηκαν πολλά χρόνια εξαντλητικών και δαπανηρών εκστρατειών, προκειμένου οι Ρωμαίοι να απωθήσουν τις Καρχηδονιακές δυνάμεις από την Ιβηρική και την ίδια την Ιταλική χερσόνησο και να επιβάλλουν την λήξη του Β' Καρχηδονιακού πολέμου, με τους ευνοϊκούς για αυτούς όρους που αναπτύχθηκαν παραπάνω.

Όταν η ρωμαϊκή Σύγκλητος κήρυξε εκ νέου τον πόλεμο στην Καρχηδόνα το 149 π.Χ., προφανώς θυμόταν ακόμα τις απώλειες και τα δεινά που υπέστησαν οι ρωμαϊκές λεγεώνες πολεμώντας τον καρχηδονιακό στρατό στην Δυτική Μεσόγειο και στην Ιταλία. Επίσης θυμόταν ότι πηγή της Καρχηδονιακής ισχύος, ήταν η μεγάλη οικονομική της δύναμη ως αποτέλεσμα της ναυτικής και εμπορικής ισχύος της. Με τα χρήματα που αποκόμιζε από το εμπόριο, η Καρχηδόνα μπορούσε να ναυπηγεί πλοία, να εξοπλίζει τα

στρατεύματά της, να συγκεντρώνει εφόδια και να συντηρεί στρατιές μισθοφορικών στρατευμάτων και να διεξαγάγει έτσι σχετικά ακούραστα πολεμικές επιχειρήσεις εναντίον της Ρώμης, κατά τον Α' και Β' Καρχηδονιακό πόλεμο. Όταν λοιπόν οι Καρχηδόνιοι προσφέρθηκαν το έτος 191 π.Χ. να αποπληρώσουν εφάπαξ το εναπομείναν χρέος του αστρονομικού για την εποχή ποσού των 8000 τάλαντων της πολεμικής αποζημίωσης που όφειλαν στην Ρώμη, οι Ρωμαίοι συγκλητικοί είχαν κάθε λόγο να ανησυχήσουν και να αισθανθούν ανασφάλεια. Διότι μπορεί με την συνθήκη ειρήνης του Β' Καρχηδονιακού πολέμου να πέτυχαν την διάλυση του Καρχηδονιακού στρατού, αλλά η πηγή της Καρχηδονιακής ισχύος, η οικονομία, ανέκαμψε γρήγορα λόγω της καρχηδονιακής εμπορικής δραστηριότητας και ασφαλώς μπορούσε, εφόσον αυτό επιθυμούσε η καρχηδονιακή ηγεσία, να χρησιμοποιηθεί και για την ανάπτυξη της στρατιωτικής της ισχύος, με την οποία θα απειλούσε για μια φορά ακόμα την ρωμαϊκή πρωτοκαθεδρία στη Μεσόγειο. Επομένως είναι λογικό να υποθέσει κανείς, ότι η προσφορά της εφάπαξ αποπληρωμής της πολεμικής αποζημίωσης, έγινε μάλλον αντιληπτή από την ρωμαϊκή Σύγκλητο ως επίδειξη δύναμης, παρά ως οτιδήποτε άλλο.

Η υποβολή της αναφοράς του Σκιπίωνα Αιμιλιανού στην Σύγκλητο σχετικά με την αναδιοργάνωση του Καρχηδονιακού στρατού, επιβεβαίωσε τους φόβους των Ρωμαίων για ενδεχόμενη ανάκαμψη της καρχηδονιακής ισχύος. Θέλοντας να ενισχύσει περαιτέρω το αίσθημα του φόβου μεταξύ των συμπολιτών του, ο Κάτων ο Τιμητής εμφανίστηκε στην Σύγκλητο κρατώντας ένα φρέσκο σύκο. Το σύκο αυτό ισχυρίστηκε ότι προερχόταν από τις κτήσεις της Καρχηδόνας στην Βόρειο Αφρική και ότι έφτασε στην Ρώμη πριν προλάβει να σαπίσει. Τόσο κοντά βρισκόταν λοιπόν ο εχθρός και δραστικές ενέργειες έπρεπε να ληφθούν εναντίον του πριν προλάβει να ανασυγκροτήσει την πρότερη ισχύ του και βρεθεί με τον νέο του στρατό στις πύλες της Ρώμης [1].

Ο Δομικός Ρεαλισμός και το Δίλλημα Ασφάλειας, παρουσιάζουν την επιδίωξη της ισχύος ως το μέσο για την επιβίωση ενός κράτους στα πλαίσια του άναρχου διεθνούς συστήματος και εξηγούν τις ρωμαϊκές αποφάσεις που οδήγησαν στην καταστροφή της Καρχηδόνας, ως το μέσο για την διατήρηση της ρωμαϊκής πρωτοκαθεδρίας στην Μεσόγειο. Από την άλλη, ο Παραδοσιακός Ρεαλισμός εξηγεί ότι η επιδίωξη της ισχύος δεν αποτελεί μόνο μέσο αλλά και αυτοσκοπό για τα ηγεμονικά κράτη, τα οποία έχουν την τάση να επεκτείνονται μέχρι εκεί που τους επιτρέπει η ισχύς τους [4]. Ο Κάτων ο Τιμητής δεν αρκέστηκε μόνο στην πρόκληση του αισθήματος του φόβου για να πείσει τους Ρωμαίους να επιτεθούν στην Καρχηδόνα. Η επίδειξη του φρέσκου σύκου στην Σύγκλητο, είχε σκοπό να το παρουσιάσει ως ένα προϊόν των εξαιρετικά έφορων Καρχηδονιακών κτήσεων, οι οποίες μπορούσαν εύκολα να περάσουν υπό την ρωμαϊκή κυριαρχία σε περίπτωση πολέμου. Επικαλούμενος τον πλούτο των Καρχηδονίων ο Κάτωνας είχε διπλό σκοπό: αφενός την πρόκληση του φόβου και της αίσθησης του επείγοντος, και αφετέρου την διέγερση της απληστίας των συμπολιτών του. Η προοπτική της λεηλασίας και της απόκτησης λαφύρων έκανε πολλούς ρωμαίους να

δηλώσουν εθελοντές στον επικείμενο πόλεμο και συντέλεσε στην απόφαση υπέρ της κήρυξης του πολέμου.

1.1.3. Οι επιλογές της Ρώμης.

Γεγονός παραμένει ότι με το σημερινό διεθνώς αποδεκτό σύστημα αξιών, η κήρυξη πολέμου και η συνακόλουθη καταστροφή της Καρχηδόνας θα θεωρούνταν απαράδεκτη και μη αποδεκτή ενέργεια, ειδικά αν ληφθεί υπόψη τεράστια διαφορά ισχύος υπέρ της Ρώμης και το ότι την υπόψη χρονική περίοδο η Καρχηδόνα δεν ήταν σε θέση να απειλήσει άμεσα τα ρωμαϊκά συμφέροντα. Ωστόσο γεγονός παραμένει επίσης, ότι παρά την αυξημένη ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινότητας και την προσπάθεια ποινικοποίησης ανάλογων αποφάσεων με την ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου, εξακολουθούμε μέχρι σήμερα να παρατηρούμε κράτη με σημαντική στρατιωτική ισχύ, να προσπαθούν να επιβάλουν τις πολιτικές τους με βίαια μέσα, όταν είναι ικανά (ή θεωρούν ότι είναι ικανά) να το πράξουν.

Είχε η Ρώμη το περιθώριο να επιλέξει μια πιο «ηθική» λύση το 149 π.Χ. και να αποφύγει την επίθεση στην Καρχηδόνα;

Οι Ρωμαίοι συγκλητικοί κατανοούσαν πλήρως τον κανόνα που θέλει την οικονομική ισχύ να μετατρέπεται μεσοπρόθεσμα σε στρατιωτική ισχύ. Οι δε Καρχηδόνιοι δεν έκαναν καμία προσπάθεια να κρύψουν την οικονομική τους ανάκαμψη, όταν πρότειναν στην Σύγκλητο να αποπληρώσουν εφάπαξ την πολεμική αποζημίωση ενώ οι απώλειες από τον Β' Καρχηδονιακό πόλεμο ήταν ακόμη νωπές στην συλλογική μνήμη των ρωμαίων. Όσο η Καρχηδόνα δεν διατηρούσε στρατό και παρέμενε οικονομικά υποχρεωμένη στην Ρώμη, η τελευταία δεν είχε λόγο να αισθάνεται ανασφάλεια. Η κατάσταση άλλαξε στα μέσα του 2^{ου} π.Χ. αιώνα, όταν η Ρώμη αντιλήφθηκε την ταχεία, αν και μικρή, αναδιοργάνωση του καρρχηδονιακού στρατού, υπό το βάρος της πίεσης, που δεχόταν η Καρχηδόνα, από την τότε δομή του διεθνούς συστήματος (επιδρομές των Νουμιδών).

Οι επιλογές της Ρώμης ήταν δύο: Να αγνοήσει το γεγονός ότι οι Καρχηδόνιοι συγκρότησαν και πάλι στρατό κατά παράβαση της μεταξύ τους συνθήκης ή να τους τιμωρήσει για αυτήν τους την πράξη όσο ήταν ακόμα ανίσχυροι.

Στην περίπτωση που η Ρώμη αποφάσιζε να μείνει άπραγη στην αναδιοργάνωση του Καρχηδονιακού στρατού, κρίνοντάς την πιθανώς ως «δίκαιη και ηθικά αποδεκτή» λόγω των επιδρομών των Νουμιδών, είναι εξαιρετικά απίθανο το ενδεχόμενο να σταματούσε η συγκρότηση του καρρχηδονιακού στρατού στην δύναμη των 25000 ανδρών που τελικά ηττήθηκε από τους Νουμιδούς. Το πιθανότερο σενάριο, είναι αφού ενθαρρυνόντουσαν από την ρωμαϊκή απάθεια, οι Καρχηδόνιοι να χρησιμοποιούσαν τους οικονομικούς πόρους τους για να προσλάβουν μισθοφόρους, να συγκροτήσουν

νέα στρατιωτικά τμήματα και να ναυπηγήσουν και πάλι πολεμικό στόλο, αρχικά για να εξαλείψουν την παρούσα απειλή των Νουμιδών και σε δεύτερο χρόνο να διασφαλίσουν την επιβίωση της πόλης τους, έναντι οποιασδήποτε άλλης εξωτερικής απειλής. Την ίδια χρονική περίοδο που λάμβανε χώρα η ανασύσταση του καρχηδονιακού στρατού, οι Ρωμαίοι διεξήγαγαν πολεμικές επιχειρήσεις εναντίων των μακεδονικών και ελληνιστικών βασιλείων στην Ελλάδα. Ο ρωμαίοι δεν μπορούσαν να έχουν καμία εγγύηση ότι ο νεοσυσταθείς καρχηδονιακός στρατός δεν θα χρησιμοποιούταν για την ανακατάληψη κάποιας πρώην καρχηδονιακής κτήσης, σε περίπτωση μιας ρωμαϊκής αποτυχίας εναντίων των Ελλήνων ή ότι αφού εξασφάλιζε την ασφάλεια της πόλης, η Καρχηδόνα δεν επιχειρούσε να ενισχύσει οικονομικά τους εχθρούς της Ρώμης, σε μια προσπάθεια να εξισοροπήσει εξωτερικά την τελευταία.

Η επιλογή του πολέμου, προσέφερε διπλό όφελος στην Ρώμη: Αφενός εξαφάνιζε από το διεθνές σύστημα έναν εν δυνάμει επικίνδυνο αντίπαλο και αφετέρου της αποκόμιζε πλούτη μέσω της λεηλασίας μιας εκ των πλουσιότερων πόλεων της Μεσογείου, ενώ ταυτόχρονα δεν φαινόταν να συμπεριλαμβάνει κάποιο ρίσκο, λόγω της δεδομένης ρωμαϊκής στρατιωτικής ισχύος και της φαινομενικής καρχηδονιακής ανημπορίας.

1.2. Περί «Ηθικής» στις Διεθνείς Σχέσεις.

Με τα σημερινά δεδομένα η «Ηθική» επιλογή για την Ρώμη, θα ήταν να αγνοήσει την καρχηδονιακή παραβίαση των όρων της μεταξύ τους συνθήκης και να αποφύγει μια επίθεση εναντίον της. Επομένως, με τις δύο προαναφερθείσες επιλογές οι ρωμαίοι είχαν να επιλέξουν μεταξύ «Ηθικής» και «Συμφέροντος». Ωστόσο είναι πολύ δύσκολο να τεκμηριώσει κανείς με σοβαρά επιχειρήματα, ότι οι Ρωμαίοι με τις επιλογές τους υπήρξαν περισσότερο «ανήθικοι» και «πολεμοχαρείς» σε σχέση με τα υπόλοιπα Έθνη της Ιστορίας.

Το γεγονός ότι τα κράτη συχνά προτιμούν το «Συμφέρον» έναντι της «Ηθικής» όταν έχουν να επιλέξουν μεταξύ των δύο, αποτυπώνεται γλαφυρά στο έργο του Θουκυδίδη. Εκτός από τον διάσημο διάλογο μεταξύ Μηλίων και Αθηναίων, όπου διατυπώνεται η χαρακτηριστική στην ανάπτυξη του κλασσικού ρεαλισμού αθηναϊκή φράση, ότι «ο ισχυρός επιβάλλει αυτό που του επιτρέπει η δύναμή του ενώ ο αδύνατος υποχωρεί όσο του επιβάλλει η αδυναμία του», χαρακτηριστικό είναι και το παράδειγμα της συμπεριφοράς των Σπαρτιατών απέναντι στους Πλαταιείς κατά το πέμπτο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου. Την περίοδο εκείνη, η Σπάρτη θεώρησε κρίσιμη την ενίσχυση της συμμαχίας της με την Θήβα προκειμένου να βελτιώσει υπέρ της το ισοζύγιο ισχύος με την Αθήνα. Το μέσο με το οποίο οι Σπαρτιάτες αποφάσισαν να πετύχουν αυτόν τον στόχο ήταν η ολοσχερής καταστροφή της πόλης των Πλαταιών παραδοσιακού εχθρού των Θηβαίων και συμμάχου της Αθήνας. Με την παράδοση της πόλης έπειτα από εξαντλητική πολιορκία, οι Σπαρτιάτες δίκασαν τους κατοίκους των Πλαταιών με το ερώτημα ως προς το κατά πόσον οι Πλαταιείς τους είχαν ωφελήσει στον

αγώνα τους εναντίον των Αθηναίων. Αντιλαμβανόμενοι τον κίνδυνο που αντιμετώπιζαν, οι Πλαταιείς έκαναν επίκληση στις αρχές του «δικαίου» και της «ηθικής», προκειμένου να διεκδικήσουν επιεική αντιμετώπιση από τους Σπαρτιάτες. Το επιχείρημα τους ήταν ότι δεν ήταν ούτε ηθικό, ούτε δίκαιο να καταστραφούν από τους πρώην συμμάχους τους εναντίον των Περσών για χάρη των Θηβαίων, οι οποίοι μάλιστα είχαν μηδίσει. Οι Σπαρτιάτες ωστόσο δεν πτοήθηκαν καθόλου από τα επιχειρήματα των Πλαταιών και με το πέρας της δίκης σφάγιασαν τους κατοίκους της πόλης. Η απόφαση για την καταστροφή των Πλαταιών προκαλεί ιδιαίτερη αίσθηση όχι τόσο για την σκληρότητα της αυτή καθ' αυτή, αλλά για το ότι αυτή ελήφθη χωρίς δισταγμό προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι στρατηγικές ανάγκες της Σπάρτης και το ότι οι «κοινοί» και «ένδοξοι» αγώνες του παρελθόντος και οι κοινώς αποδεκτοί νόμοι των Ελλήνων, δεν ελήφθησαν καθόλου υπόψη από τους Σπαρτιάτες οι οποίοι υπολόγιζαν μόνο το πώς θα βρεθούν την τρέχουσα χρονική περίοδο, σε πλεονεκτικότερη στρατηγικά θέση έναντι της Αθήνας [4].

Ο Θουκυδίδης στο έργο του αναδεικνύει την έννοια της «Σωφροσύνης» αντί της «Ηθικής» όσων αφορά στις αποφάσεις υψηλής πολιτικής των κρατών. Αναγνωρίζει ότι υπάρχει ανισότητα μεταξύ των κρατών του διεθνούς συστήματος και ότι αυτή είναι φυσική και αναπόφευκτη, λόγω της διαφοράς της μεταξύ τους ισχύος. Συνεπώς όλα τα κράτη μικρά και μεγάλα οφείλουν να προσαρμοστούν σε αυτή τη δεδομένη πραγματικότητα, γεγονός που περιορίζει τις επιλογές τους και στενεύει τα περιθώρια ελιγμού των ηγετών σε ότι έχει να κάνει με την εξωτερική πολιτική τους. Τονίζει δε ότι όλες οι επιλογές έχουν συνέπειες καλές ή κακές και ότι απαιτείται εκ μέρους των ηγετών «σύνεση», «προνοητικότητα» και «προσοχή», προκειμένου να αποφθεχθεί η καταστροφή της μιας και μοναδικής πολιτείας της οποίας ηγούνται [4].

Σε ανάλογα συμπεράσματα καταλήγει και ο Νικολό Μακιαβέλι, ο οποίος συμβουλεύει τον επίδοξο ηγεμόνα, να μην βασίζεται τις πολιτικές αποφάσεις του στις αξίες της «χριστιανικής ηθικής». Ο τελευταίος τονίζει στο έργο του, ότι η διατήρηση της συνοχής του κράτους, απαιτεί συχνά από τον ηγεμόνα να δρα κατά παράβαση του λόγου του και κατά της ελεημοσύνης και της φιλανθρωπίας. Αυτό που μετράει κατά τον Μακιαβέλι στην διοίκηση του κράτους είναι η ορθή εκτίμηση του διεθνούς περιβάλλοντος και η έγκαιρη διάγνωση απειλών και ευκαιριών. Κατά τον Μακιαβέλι ο ηγεμόνας πρέπει πάντα να αρπάζει μια εμφανιζόμενη ευκαιρία προκειμένου να αποφύγει μια απειλή και να διαιωνίσει την επιβίωση του κράτους του, ακόμα και αν με αυτή την απόφαση παραβιάζει τις επιταγές της «θρησκείας» και της «ηθικής». Η επιβίωση του κράτους και κατά προέκταση η ευημερία και ασφάλεια των πολιτών, στο όνομα των οποίων ασκείται η εξουσία, εξαρτάται άμεσα από την τήρηση των παραπάνω αρχών κατά την άσκηση της υψηλής πολιτικής και οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά θεωρείται ανεπίτρεπτη, διότι είναι πολύ πιθανό στα πλαίσια του άναρχου διεθνούς συστήματος να φέρει την καταστροφή [5].

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι η ρωμαϊκή Σύγκλητος με «σύνεση» αποφάσισε να εκστρατεύσει εναντίον της Καρχηδόνας πριν προλάβει η τελευταία να χρησιμοποιήσει τον πλούτο της για να ξαναγίνει μεγάλη δύναμη, καθότι η επιλογή αυτή εξασφάλιζε μακροπρόθεσμα την ασφάλεια της Ρώμης και επιπλέον είχε το δέλεαρ του άμεσου κέρδους μέσω της λεηλασίας. Δεν πρέπει λοιπόν να προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η Ρώμη προέβη σε «ανήθικες» ενέργειες, με την αποβίβαση στρατευμάτων στην Υτίκη, όσο ακόμα διαρκούσαν οι διαπραγματεύσεις με τους Καρχηδόνιους πρέσβεις, αλλά και το ότι οι ρωμαίοι Ύπατοι παραβίασαν τον λόγο τους ότι θα σέβονταν την ανεξαρτησία της Καρχηδόνας, αφού εξασφάλιζαν την παράδοση του οπλισμού της και των 300 ομήρων.

Ήταν σαφές ότι οι Ρωμαίοι θα ικανοποιούνταν μόνο αν εξουδετέρωναν τον Καρχηδονιακό παράγοντα διέγερσης του διλήματος ασφαλείας τους, γεγονός που αποτυπώνεται στον τελευταίο όρο που επέδωσαν οι Ύπατοι στους Καρχηδόνιους, με τον οποίο απαιτούσαν την μεταφορά της πόλης 15 χλμ μακριά από την θάλασσα και σκοπό είχε να στερήσει από την Καρχηδόνα την πρόσβαση στο εμπόριο και άρα την πηγή της οικονομικής ισχύος της.

1.3. Οι επιλογές της Καρχηδόνας.

Μπροστά στην ρωμαϊκή απειλή, η Καρχηδόνα είχε δύο επιλογές: Είτε θα προσπαθούσε να κατευνάσει την Ρώμη, είτε θα ακολουθούσε μια πιο δυναμική πολιτική αποβλέποντας στην επίτευξη αποτροπής. Η καρχηδονιακή ολιγαρχική τάξη που κυβερνούσε την υπόψη περίοδο την Καρχηδόνα, έχοντας τρομοκρατηθεί από την ρωμαϊκή ισχύ, υπήρξε άκρως υποχωρητική απέναντι στις ρωμαϊκές απαιτήσεις οι οποίες αναβαθμίζονταν. Τελικά το μοναδικό αποτέλεσμα της πολιτικής του κατευνασμού ήταν η βίαιη ανατροπή της πολιτικής τάξης που τον προωθούσε, αφού με την αποκάλυψη του τελευταίου ρωμαϊκού όρου, έγινε πλέον ξεκάθαρο ότι ο κατευνασμός οδηγούσε την Καρχηδόνα στον οικονομικό και κατά προέκταση στον φυσικό αφανισμό.

Εκ του αποτελέσματος αποδεικνύεται ότι η Καρχηδόνα δεν είχε κανένα όφελος από την κατευναστική πολιτική και ότι δεν είχε τίποτα τελικά να χάσει σε περίπτωση που επέλεγε μια πιο δυναμική στάση από την πρώτη στιγμή που πληροφορούνταν τις ρωμαϊκές προπαρασκευές εναντίον της. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ακόμα και μετά τις απώλειες από τις μάχες με τους Νουμιδούς και την παράδοση του οπλισμού τους, οι Καρχηδόνιοι κατάφεραν να συγκεντρώσουν αρκετή ισχύ, καταφέροντας να αντισταθούν στη ρωμαϊκή δύναμη εισβολής για περίπου 3 χρόνια. Παραμένει επίσης γεγονός ότι οι Ρωμαίοι δεν περίμεναν ότι η επιχείρηση κατάληψης της Καρχηδόνας, θα απαιτούσε τόσο πολύ χρόνο και πόρους, έχοντας υποτιμήσει την μαχητική ικανότητα των Καρχηδονίων, λόγω της παράδοσης του οπλισμού αλλά και της υποχωρητικότητάς τους. Ενδεικτική της απόγνωσης στην οποία περιήλθαν οι Ρωμαίοι πολίτες κατά την διάρκεια του πολέμου είναι η απόδοση ευθυνών στους Υπάτους των ετών 149 – 148 π.Χ., που κατηγορήθηκαν για ανικανότητα.

Βάση των παραπάνω το λογικό συμπέρασμα που προκύπτει, είναι ότι στην χειρότερη περίπτωση, η Καρχηδόνα θα επιβίωνε για πολύ μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, εφόσον αρνούνταν να παραδώσει τον οπλισμό της και τον χρησιμοποιούσε για να εξοπλίσει καλύτερα τα τμήματα που με επιτυχία προσέβαλαν τις ρωμαϊκές γραμμές εφοδιασμού, κατά την διάρκεια του πολέμου. Πιθανώς δε να απέφευγε τον πόλεμο και την καταστροφή, αν κατάφερνε να πείσει τους Ρωμαίους ότι η κατάληψη της πόλης θα απαιτούσε μακροχρόνιες επιχειρήσεις και μεγάλες θυσίες σε προσωπικό, υλικό και πόρους, σε μια χρονική περίοδο που ήδη πολεμούσε στην Ελλάδα και μια πιθανή ήττα στην Καρχηδόνα, θα αποδυνάμωνε το κύρος της Ρώμης και θα συνάσπιζε μέχρι τότε διστακτικές πόλεις κράτη εναντίον της. Ωστόσο αντί η Ρώμη να βρεθεί αντιμέτωπη με ένα κράτος αποφασισμένο να αντισταθεί μέχρι εσχάτων και να υποχρεωθεί έτσι να αναλογιστεί την σχέση κόστους οφέλους, η Καρχηδονιακή υποχωρητικότητα εξελήφθη ως έλλειψη σθένους και μαχητικής ικανότητας και έπεισε τους ρωμαίους Υπάτους, ότι η κατάληψη της πόλης θα ήταν ανέξοδη υπόθεση, ενώ παράλληλα η παράδοση των 200000 πανοπλιών ενίσχυσε την απληστία τους, καθώς τους δόθηκε μια εικόνα του πλούτου που θα αποκόμιζαν με την λεηλασία της.

1.4. Διδάγματα.

Τα διδάγματα του Γ' Καρχηδονιακού πολέμου υπό το πρίσμα της θεωρίας του Ρεαλισμού στις Διεθνείς Σχέσεις είναι τα κάτωθι:

α. Κύριο αίτιο πολέμου αποτελεί **η διέγερση του Διλήμματος Ασφαλείας** μεταξύ των κρατών ως αποτέλεσμα της δραστηριοποίησης τους στο πλαίσιο του άναρχου διεθνούς συστήματος. Ενέργειες που λαμβάνουν κράτη με σκοπό την αύξηση της ασφάλειάς τους, αποτελούν πηγή ανασφάλειας σε άλλα κράτη, στα οποία δημιουργείται η ανάγκη αντίδρασης που αποσκοπεί στην εξάλειψη αυτής της ανασφάλειας. Η επιρροή του διλήμματος ασφαλείας μπορεί επιπροσθέτως να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει την ανάγκη των ηγεμονικών κρατών για επέκταση, με σκοπό την αύξηση του πλούτου και συνεπώς της ασφάλειας τους [25].

β. Η χρήση της υπέρτερης ένοπλης ισχύος αποτελεί διαχρονικά την πιο αξιόπιστη μέθοδο αντιμετώπισης της πηγής διέγερσης του Διλήμματος Ασφαλείας. Μεγάλη ανισότητα στην κατανομή ισχύος μεταξύ αντιπάλων κρατών, προσφέρει την (ενίοτε δελεαστική) ευκαιρία στο ισχυρότερο κράτος να κερδίσει, καταφεύγοντας στην ένοπλη βία, το μεγαλύτερο κέρδος καταβάλλοντας το μικρότερο κόστος, μέσω της εξάλειψης αφενός της πηγής του Διλήμματος ασφαλείας αλλά και μέσω της αύξησης αφετέρου του πλούτου και κατά συνέπεια της ασφάλειας του.

γ. Η επίκληση σε «Ηθικούς» και «Νομικούς» κανόνες, αλλά και η πολιτική του κατευνασμού, δεν αποθαρρύνουν, σε περίπτωση μεγάλης ανισορροπίας ισχύος, το

κράτος που ενεργεί υπό την διέγερση του διλήμματος ασφαλείας από το να καταφύγει στην ένοπλη βία, κυρίως διότι δεν δίνουν ικανοποιητική απάντηση στις συνέπειες που προκαλεί η ανάπτυξη του Διλήμματος Ασφαλείας.

Τα παραπάνω διδάγματα αναδεικνύουν την διαχρονική ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας ισχύος ως τον μοναδικό παράγοντα ικανό να εγγυηθεί την ειρήνη μεταξύ των κρατών [3][6][25].

Το τέλος του Ψυχρού πολέμου και το γεγονός ότι αυτός έληξε χωρίς να λάβει χώρα μια θερμή σύγκρουση μεταξύ των κυρίαρχων δυνάμεων αλλά και η συνεπακόλουθη ανάπτυξη των διαφόρων θεωριών του φιλελευθερισμού στις πολιτικές επιστήμες και στις διεθνείς σχέσεις, συνέβαλαν στο να επικρατήσει η αντίληψη (κυρίως μεταξύ των χωρών της Δύσης) ότι οι Διεθνείς Οργανισμοί και το Διεθνές Δίκαιο ρυθμίζουν κατά απόλυτο τρόπο τις σχέσεις μεταξύ των κρατών και ότι συνεπώς τα αίτια των πολέμων έχουν σε μεγάλο βαθμό εκλείψει [2].

Στα επόμενα μέρη της υπόψη διπλωματικής εργασίας ακολουθεί η ανάλυση τριών συγκρούσεων που συνέβησαν μετά την ίδρυση του ΟΗΕ και τα οποία αποδεικνύουν ότι τα διδάγματα που προκύπτουν από την καταστροφή της Καρχηδόνας εξακολουθούν να ισχύουν κατά την διάρκεια του 20^{ου} αλλά και του 21^{ου} αιώνα και ότι η έλλειψη ισχύος δεν υποκαθίσταται από απλή συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και την τήρηση του διεθνούς δικαίου.

2. Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.

2.1. Θεωρητικό πλαίσιο και αρχές λειτουργίας ΟΗΕ.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945. Οι ιδρυτικές χώρες είχαν ήδη συμφωνήσει από τον Οκτώβριο του 1943 κατά την Συνδιάσκεψη της Μόσχας, την θέλησή τους για την ίδρυση ενός παγκόσμιου οργανισμού, ο οποίος θα συνέβαλε στην διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας. Η θέληση αυτή επισημοποιήθηκε κατά την συνδιάσκεψη της Γιάλτας, όπου μεταξύ άλλων αποφασίστηκε η μεταπολεμική πολιτική που θα ακολουθούνταν στις χώρες που είχαν καταλάβει οι δυνάμεις του Άξονα καθώς και σε αυτές που είχαν συμμαχήσει μαζί του. Στην πράξη το παραπάνω ισοδυναμούσε με μοίρασμα των σφαιρών επιρροής των μεγάλων δυνάμεων και η ίδρυση ενός παγκόσμιου οργανισμού κρίθηκε απαραίτητη ως ένας κοινά αποδεκτός θεσμός, μέσω του οποίου θα αποτρεπόταν μια νέα σύγκρουση μεταξύ τους. Αρχικά μέλη του οργανισμού υπήρξαν 51 χώρες οι οποίες με την συμμετοχή τους, δεσμεύονταν στην διατήρηση της ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας.

Ο Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, ξεκίνησε να ισχύει από την 24 Οκτωβρίου 1945 και αποτελεί την σημαντικότερη νομολογία του σύγχρονου διεθνούς δικαίου. Σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Χάρτη, οι σκοποί των Ηνωμένων Εθνών είναι [8]:

α. Η Διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, με την λήψη αποτελεσματικών συλλογικών μέτρων πρόληψης και απομάκρυνσης κάθε απειλής της ειρήνης, την καταστολή κάθε επιθετικής ενέργειας ή άλλης μορφής παραβίαση της ειρήνης και την επίτευξη με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου, διευθέτησης ή διακανονισμού διεθνών διαφορών ή καταστάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διατάραξη της ειρήνης.

β. Η ανάπτυξη ανάμεσα στα έθνη φιλικών σχέσεων που θα βασίζονται στο σεβασμό της αρχής των ίσων δικαιωμάτων και της αυτοδιαθέσεως των λαών και να παίρνουν άλλα μέτρα κατάλληλα για την ενίσχυση της παγκόσμιας ειρήνης.

γ. Η επίτευξη διεθνούς συνεργασίας για την επίλυση διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως, και για την ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας.

δ. Να αποτελούν ένα κέντρο που θα συντονίζει τις ενέργειες των εθνών για την επίτευξη των παραπάνω κοινών σκοπών.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο Οργανισμός και τα μέλη του λειτουργούν με σκοπό την επίτευξη των παραπάνω σκοπών, το Άρθρο 2 του Χάρτη προβλέπει την τήρηση μεταξύ άλλων, των παρακάτω αρχών:

Παρ.1. Ο Οργανισμός βασίζεται στην αρχή της κυρίαρχης ισότητας όλων των Μελών του.

Παρ.2. Κάθε Μέλος, προκειμένου να εξασφαλίζει για όλα τα Μέλη του Οργανισμού τα δικαιώματα και τα πλεονεκτήματα που πηγάζουν από την ιδιότητα του Μέλους, πρέπει να εκπληρώνει με καλή πίστη τις υποχρεώσεις που ανέλαβε σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη.

Παρ.3. Όλα τα Μέλη θα ρυθμίζουν τις διεθνείς διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, έτσι ώστε να μην μπαίνουν σε κίνδυνο η διεθνείς ειρήνη και ασφάλεια, καθώς και η δικαιοσύνη.

Παρ.4. Όλα τα Μέλη στις διεθνείς τους σχέσεις θα απέχουν από την απειλή ή τη χρήση βίας, που εκδηλώνεται εναντίον της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους είτε με οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ασυμβίβαστη προς τους Σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών.

Παρ.5. Όλα τα Μέλη θα παρέχουν στα Ηνωμένα Έθνη κάθε βοήθεια σε κάθε ενέργεια που αναλαμβάνουν σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη και δε θα βοηθούν κανένα κράτος εναντίον του οποίου τα Ηνωμένα Έθνη θα έχουν προχωρήσει σε προληπτικές ή εξαναγκαστικές ενέργειες.

Παρ.6. Ο Οργανισμός θα εξασφαλίζει ώστε τα κράτη που δεν είναι Μέλη των Ηνωμένων Εθνών να ενεργούν σύμφωνα με αυτές τις Αρχές, σε όσο βαθμό αυτό θα χρειάζεται για να διατηρηθεί η διεθνείς ειρήνη και ασφάλεια.

Παρ.7. Καμιά διάταξη αυτού του Χάρτη δε θα δίνει στα Ηνωμένα Έθνη το δικαίωμα να επεμβαίνουν σε ζητήματα που ανήκουν ουσιαστικά στην εσωτερική δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους και δε θα αναγκάζει τα Μέλη να υποβάλλουν τέτοια θέματα για ρύθμιση σύμφωνα με τους όρους αυτού του Χάρτη.

Το όργανο του ΟΗΕ, του οποίου κύρια αρμοδιότητα αποτελεί η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, είναι το Συμβούλιο Ασφαλείας (ΣΑ). Το ΣΑ αποτελείται από 15 μέλη εκ των οποίων τα πέντε είναι μόνιμα και αποτελούν τις νικητρίες δυνάμεις του Β'ΠΠ (Κίνα, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ρωσία), ενώ τα υπόλοιπα εκλέγονται ανά δύο χρόνια από τα μέλη της Γενικής Συνέλευσης (ΓΣ). Προκειμένου να ληφθεί μια απόφαση από το ΣΑ και να εκδοθεί μια υποχρεωτική για τα υπόλοιπα κράτη μέλη του

ΟΗΕ απόφαση, πρέπει να υπάρχει θετική ψήφος τουλάχιστον 9 μελών του ΣΑ, στα οποία να συμπεριλαμβάνεται υποχρεωτικά η σύμφωνη γνώμη των πέντε μονίμων κρατών μελών, τα οποία είναι και τα μόνα κράτη μέλη του οργανισμού που διαθέτουν δικαίωμα αρνησικυρίας (βέτο) [7].

Η κατάρτιση του Χάρτη του ΟΗΕ το 1945, αποτελεί την πρώτη προσπάθεια στην παγκόσμια ιστορία να απαγορευτεί νομικά η χρήση ή η απειλή χρήσης βίας, ως μέσο επίλυσης διακρατικών διαφορών, καθώς ποτέ στο παρελθόν δεν υπήρξε κοινά αποδεκτή νομολογία που να απαγορεύει ρητά στα κράτη την προσφυγή στην ένοπλη βία. Αυτό που προβλέπεται πλέον είναι ότι τα κράτη οφείλουν να καταβάλουν σοβαρές προσπάθειες να επιλύουν με ειρηνικά μέσα τις διαφορές τους και να μην καταφεύγουν ποτέ στη βία, πλην της περίπτωσης της νόμιμης άμυνας. Ο μοναδικός φορέας διεθνώς που έχει το δικαίωμα άσκησης ή εξουσιοδότησης άσκησης ένοπλης βίας, είναι ο ΟΗΕ μέσω του ΣΑ, του οποίου εφόσον αποφανθεί βάση του Άρθρου 39 ότι υφίσταται απειλή για την ειρήνη, διατάραξη αυτής ή επιθετικές ενέργειες, δύναται να αποφασίζει σχετικά με την λήψη μέτρων εκτός της χρήσης ένοπλης βίας σύμφωνα με το Άρθρο 41, ή να κάνει χρήση ένοπλων αντιποίνων σύμφωνα με το άρθρο 42, κατά του επιτιθέμενου ή του απειλητικού για την ειρήνη κράτους [7][9].

2.2. Πότε επιτρέπεται στα κράτη, η άσκηση ένοπλης βίας.

Η μοναδική περίπτωση κατά την οποία ο Χάρτης επιτρέπει την χρήση βίας από τα κράτη, είναι αυτή της *Νόμιμης Άμυνας*, όπως αυτή ορίζεται και υπό τους υπό τους περιορισμούς που προβλέπονται από το Άρθρο 51. Σύμφωνα με αυτό, η μοναδική περίπτωση κατά την οποία ένα κράτος έχει δικαίωμα προσφυγής στην ένοπλη βία, είναι *όταν έχει ήδη δεχτεί ένοπλη επίθεση*, ενώ η βία η οποία ασκείται κατά την διεξαγωγή της άμυνας *οφείλει να τηρεί τις αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας*. Το τελευταίο σημαίνει ότι η ασκούμενη στο πλαίσιο της Νόμιμης Άμυνας βία, πρέπει να ασκείται μόνο στο βαθμό που απαιτείται για την αποκατάσταση της ζημιάς που υπέστη το αμυνόμενο κράτος κατά την επίθεση και της στερησης από τον επιτιθέμενο της δυνατότητας συνέχισης της εκτέλεσης επιθετικών ενεργειών και να μην ξεπερνάει τους σκοπούς αυτούς. Κατά την απόλυτη ερμηνεία των υπόψη διατάξεων του διεθνούς δικαίου, *η έννοια της διεξαγωγής επίθεσης από ένα υποτιθέμενα αμυνόμενο κράτος στο πλαίσιο της Προληπτικής Άμυνας απαγορεύεται*. Το παραπάνω οφείλεται στην πρόθεση των συντακτών του Χάρτη να αποτρέψουν τα υποψήφια επιθετικά κράτη από το να επικαλεστούν την αρχή της Νόμιμης Άμυνας προκειμένου να επιτεθούν σε άλλα κράτη [7][9].

2.3. Αρμοδιότητες Συμβουλίου Ασφαλείας.

Σε περίπτωση που το ΣΑ, μέσω της σύμφωνης γνώμης των μελών του, αποφασίσει ότι οι ενέργειες ενός κράτους αποτελούν απειλή για την διεθνή ειρήνη και

ασφάλεια μπορεί κάνοντας παράλληλα επίκληση στο Άρθρο 25 (βάση του οποίου οι αποφάσεις του είναι δεσμευτικές για όλα τα κράτη μέλη του οργανισμού) και προκειμένου να πειθαναγκάσει το κράτος παραβάτη να συμμορφωθεί με το διεθνές δίκαιο, να προβεί σύμφωνα με τα Άρθρα 41 , 42 και 43 στις κάτωθι ενέργειες, οι οποίες λαμβάνονται κλιμακωτά [9]:

α. Να κηρύξει ως παράνομες τις ενέργειες και άκυρα τα αποτελέσματα αυτών, του κράτους - παραβάτη και να διατάξει τα υπόλοιπα κράτη μέλη να διακόψουν τις διπλωματικές σχέσεις μαζί του, αφού πρώτα απευθύνει στο πρώτο προειδοποίηση με σκοπό την συμμόρφωσή του.

β. Να διατάξει τα κράτη μέλη να ασκήσουν οικονομικό εμπάργκο στο κράτος - παραβάτη.

γ. Να εξουσιοδοτήσει κράτη μέλη να κάνουν χρήση της στρατιωτικής ισχύος τους για την προβολή ισχύος και τον αεροπορικό και ναυτικό αποκλεισμό του κράτους - παραβάτη.

δ. Να εξουσιοδοτήσει κράτη μέλη να κάνουν χρήση της στρατιωτικής ισχύος τους για την καταστροφή των ενόπλων δυνάμεων του κράτους – παραβάτη.

Κατόπιν των παραπάνω διεθνών εξελίξεων μετά το 1945, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί, ότι η σύγχρονη διεθνής πραγματικότητα οργανώνει το «άναρχο» διεθνές σύστημα και εξαλείφει, τις απειλητικές για την διατήρηση της ειρήνης, παρενέργειες του *Διλήμματος Ασφαλείας*, καθότι έχει δημιουργηθεί πλέον ένα ιδιαίτερα αρνητικό κλίμα για οποιοδήποτε ισχυρό στρατιωτικά αναθεωρητικό κράτος, που τυγχάνει παράλληλα να είναι δυσαρεστημένο με το ισχύον status quo σε σχέση με τα γειτονικά του κράτη. Θεωρητικά τουλάχιστον ένα τέτοιο κράτος, αποτρέπεται αποφασιστικά από το να κάνει χρήση του πλεονεκτήματός της υπεροπλίας του και να διαμορφώσει βίαια την γεωπολιτική ή γεωστρατηγική κατάσταση με τους δικούς του όρους, αφού θεωρητικά τουλάχιστον, αυτή η συμπεριφορά οδηγεί πλέον στην διεθνή απομόνωση και φέρνει το κράτος «παραβάτη», αντιμέτωπο με τα ισχυρότερα μέλη του διεθνούς συστήματος. Επιπροσθέτως θα μπορούσε κανείς να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι η αρχή της αυτοβοήθειας έχει πλέον καταστεί παρωχημένη, αφού πλέον υπάρχει ένα είδος «διεθνούς αστυφύλακα» το οποίο εγγυάται την ασφάλειά τους, επομένως δεν υπάρχει πλέον η ανάγκη να αναλώνονται στην διατήρηση ενόπλων δυνάμεων.

Παρά τις ως άνωθεν προβλέψεις των ιδρυτών του ΟΗΕ και αρχιτεκτόνων του σύγχρονου διεθνούς συστήματος ασφαλείας, η πρόσφατη ιστορία αποδεικνύει ότι αυτό δεν λειτουργεί σύμφωνα με τις προθέσεις ορισμένων εξ αυτών όπως ο Πρόεδρος Ρούσβελτ του οποίου η το όραμα για το ΣΑ ως «συμβούλιο διοίκησης του κόσμου» με

ευθύνη την «επιβολή της ειρήνης έναντι κάθε απειλής» να διαψεύδεται απόλυτα [7]. Το παραπάνω οφείλεται στο ότι, η απρόσκοπτη λειτουργία του ΣΑ ως προστάτης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, προϋποθέτει το ότι και τα πέντε μόνιμα κράτη μέλη θέτουν πάντα σε ύψιστη προτεραιότητα την διατήρηση της ειρήνης και την τήρηση των αρχών του διεθνούς δικαίου και παραβλέπουν συνειδητά τα γεωπολιτικά τους συμφέροντα, προκειμένου να αναγνωρισθεί ένα διεθνές γεγονός ως απειλή για την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Δυστυχώς το τελευταίο ουδέποτε έχει συμβεί, αλλά ούτε και υπήρξε ποτέ η πρόθεση να συμβεί, καθώς οι πέντε μεγάλες δυνάμεις μερίμνησαν ήδη από την περίοδο των διαπραγματεύσεων σχετικά με την ίδρυση του ΟΗΕ, να περιφρουρήσουν τα συμφέροντά τους έναντι των υπολοίπων κρατών μελών της ΓΣ (αλλά και των άλλων μελών του ΣΑ), προβλέποντας την άσκηση του δικαιώματος της αρνησικυρίας. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, στη περίπτωση ενός απειλητικού για την διεθνή ειρήνη γεγονότος που όμως γίνεται με υπαιτιότητα ενός εκ των μόνιμων μελών του ΣΑ, για την εξυπηρέτηση των γεωπολιτικών συμφερόντων, το τελευταίο μπορεί να μπλοκάρει την λήψη απόφασης από το ΣΑ και άρα τον μηχανισμό επιβολής της ειρήνης του ΟΗΕ, οδηγώντας ουσιαστικά την λειτουργία του Διεθνούς Συστήματος σε ότι αφορά την χρήση της ένοπλης βίας, στο επίπεδο που ήταν πριν το 1945.

Ακολουθεί η ανάλυση τριών διεθνών επεισοδίων της μεταπολεμικής περιόδου από το 1950 έως το 2003, μέσω της οποίας αναδεικνύονται οι βασικοί παράγοντες που οδηγούν ακόμα και σήμερα τα κράτη να αψηφήσουν το διεθνές σύστημα διατήρησης της ειρήνης και της ασφάλειας και να επιλέξουν την ένοπλη σύγκρουση, ως μέσο επίλυσης διακρατικών διαφορών.

3. Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΡΕΑΣ (1950 - 1953).

3.1. Ιστορικό υπόβαθρο.

Οι ρίζες του πολέμου της Κορέας ξεκινάνε από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα οπότε και ξεκίνησε η προσάρτηση της Κορέας στην Ιαπωνική αυτοκρατορία, η οποία είχε ολοκληρωθεί μέχρι το 1910. Οι ιαπωνικές κατοχικές αρχές κατέβαλαν σοβαρή προσπάθεια να εξαλείψουν την κορεατική ταυτότητα, αλλά δεν έκαναν καμία προσπάθεια να ενσωματώσουν τους κατεκτημένους κορεάτες στην ιαπωνική κοινωνία τηρώντας πλήρη διαχωρισμό μεταξύ αποικιοκρατών και αποικιοκρατούμενων, γεγονός που οδήγησε στην έξαρση της εθνικιστικής αντίστασης.

Πολλοί από τους κορεάτες εθνικιστές εξορίστηκαν εξαιτίας της δραστηριότητάς τους και έθεσαν ως στόχους τους την ήττα της Ιαπωνίας, την απελευθέρωση της Κορέας και την οικοδόμηση μιας σύγχρονης, ισχυρής και ενοποιημένης Κορέας. Ένας εκ των κορεατών εξόριστων εθνικιστών, ήταν ο γεννημένος το 1875 Σίγκμαν Ρι. Ο Ρι είχε φυλακιστεί για τουλάχιστον έξι χρόνια από τους Ιάπωνες, κατηγορούμενος για εθνικιστική δραστηριότητα. Ακολούθως μετανάστευσε στις ΗΠΑ, όπου κατάφερε να γίνει ο πρώτος Κορεάτης κάτοχος αμερικανικού διδακτορικού τίτλου, το 1910 από το πανεπιστήμιο του Πρίνστον. Κατά την διάρκεια της μακράς παραμονής του στις ΗΠΑ, ο Ρι συνέταξε πολλά βιβλία και κείμενα, στην προσπάθειά του να πετύχει την στήριξη των ΗΠΑ στην απελευθέρωση της Κορέας, προσπάθεια η οποία εντατικοποιήθηκε κατά την διάρκεια του Β' ΠΠ. Όραμα του Ρι ήταν η ανοικοδόμηση μιας σύγχρονης και ανανεωμένης Κορέας που θα συνδύαζε τα παραδοσιακά κομφουκιανικά ήθη και τις αμερικανικές τεχνολογίες και μεθόδους διαχείρισης. Απεχθανόταν ιδιαίτερα τους κορεάτες ριζοσπάστες τους οποίους θεωρούσε αποστάτες και υποχείρια των σοβιετικών και που όφειλαν να υποταχθούν στον αληθινό κορεατικό εθνικισμό, οποίος με την αμερικανική βοήθεια θα δημιουργούσε ένα νέο έθνος με τον ίδιο ως ηγέτη. Η επίμονη δραστηριότητα του Ρι, κατάφερε να πείσει το State Department, να τον φέρει σε επαφή με τις υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ, καθώς πίστευαν ότι ο αντικομμουνισμός του θα τον καθιστούσε χρήσιμο σύμμαχο με το πέρας του πολέμου. Κύριο επιχείρημα του Ρι στην προσπάθειά του να κερδίσει ην αμερικανική στήριξη ήταν η ανάγκη αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων δημοκρατικών και αντικομμουνιστικών στοιχείων, ως την μοναδική πιθανότητα αποτροπής ενός πολέμου με την ΕΣΣΔ.

Σίγκμαν Ρι

Κιμ Ιλ Σόνγκ

Από την άλλη πλευρά, η ρωσική επανάσταση ενέπνευσε μια διαφορετική μορφή αντίστασης στον Ιαπωνικό ιμπεριαλισμό, καθώς ενέπνευσε πολλούς κορεάτες υποσχόμενη ισότητα, εκσυγχρονισμό και σεβασμό στα δικαιώματα των εθνών. Οι πρώτες κορεατικές κομμουνιστικές ομάδες συγκροτήθηκαν στην Σιβηρία το 1918 και από τις αρχές της δεκαετίας του 1920 εξαπλώθηκαν και στην Κορέα ως τμήμα της αντίστασης, με αποτέλεσμα την ίδρυση ενός κορεατικού κομμουνιστικού κόμματος στην Σεούλ το 1925. Ωστόσο, η άμεση αντίδραση των ιαπωνικών αρχών αλλά και οι σταλινικές εκκαθαρίσεις της δεκαετίας του 1930, οδήγησαν την διάλυση του κορεατικού κομμουνιστικού κόμματος και στην φυγή αρκετών κορεατών κομμουνιστών στην γειτονική Ματζουρία και στην προσχώρησή τους στην κινεζική κομμουνιστική αντίσταση. Ένας εξ αυτών ήταν ο Κιμ Ιλ Σόνγκ, μέλος μιας κορεατικής οικογένειας πρεσβυτεριανών, ο οποίος έγινε μέλος του κινεζικού κομμουνιστικού κόμματος στα 19 του χρόνια, οπότε και ξεκίνησε να λαμβάνει μέρος σε επιχειρήσεις εναντίων των ιαπώνων με μια μικρή ανταρτική ομάδα. Πέντε χρόνια μετά απέκτησε μεγάλη φήμη μεταξύ των κορεατών συμπολεμιστών του στην Κίνα, καθώς η ομάδα που πλέον διοικούσε αποδείχτηκε ιδιαίτερα επιτυχημένη. Το 1940 μετά από πλήγματα που δέχτηκε το ανταρτικό κίνημα στην Κίνα από τις ιαπωνικές δυνάμεις, ο Κιμ πέρασε τα σύνορα με την Σοβιετική Ένωση και τον επόμενο χρόνο κατατάχτηκε εθελοντικά στον Κόκκινο Στρατό. Επέστρεψε στην Κορέα το 1945 ως Σοβιετικός αξιωματικός, έχοντας επιπλέον λάβει το Παράσημο του Ερυθρού Λαβάρου, λόγω των εξαιρετικών επιδόσεων που επέδειξε στην μάχη.

Κατά την Διάσκεψη του Καΐρου το 1943, οι συμμαχικές δυνάμεις συμφώνησαν σχετικά με την αποκατάσταση της ανεξαρτησίας της Κορέας. Μετά την Σοβιετική επίθεση στην Ιαπωνία, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είχαν ήδη συμφωνήσει στον διαχωρισμό των ζωνών κατοχής στην κορεατική χερσόνησο, που θα χωρίζονταν από τον 38^ο παράλληλο, με τους Σοβιετικούς στον Βορρά και τους αμερικανούς στον Νότο. Οι απελευθερώτριες δυνάμεις απευθύνθηκαν σε γνωστά σε αυτές πρόσωπα προκειμένου να βοηθήσουν στην διοικητική οργάνωση στις δύο ζώνες. Στον Νότο η Ουάσιγκτον ανέδειξε σε κεντρικό πολιτικό πρόσωπο τον Σίγκμαν Ρι, ενώ εξακολουθούσε να ελπίζει για μια συμφωνία με την Μόσχα που θα οδηγούσε στην επανένωση της Κορέας και στην διενέργεια εθνικών εκλογών. Οι Σοβιετικοί αντίστοιχα στον Βορρά στραφήκαν στον Κιμ Ιλ Σόνγκ, λόγω των επιδόσεων του στον Κόκκινο Στρατό, αλλά και γιατί είχαν πειστεί για την υποταγή του στην ΕΣΣΔ.

Η διαίρεση της Κορέας εδραιώθηκε λόγω της επίμονης απροθυμίας τόσο του Ρι όσο και του Κιμ να συμφωνήσουν σε οποιοδήποτε σχέδιο της κορεατικής επανένωσης, χωρίς οι ίδιοι να βρίσκονται στην εξουσία. Ο Ρι πίεζε για την διεθνή αναγνώριση της κυβέρνησής του, η οποία βασιζόταν σε ένα κίνημα που ο ίδιος ονόμασε «Εθνική εταιρία για την ταχεία υλοποίηση της κορεατικής ανεξαρτησίας». Απ' την άλλη πλευρά ο Κιμ από τους πρώτους μήνες παραμονής του στη εξουσία, κατέστησε εμφανές ότι απώτερος σκοπός τόσο του ίδιου όσο και των κομμουνιστών συνεργατών του, ήταν η ανάληψη της ηγεσίας ολόκληρης της Κορέας. Ο κύβος ερρίφθη όταν οι ΗΠΑ ενέδωσαν στις πιέσεις του Ρι και του επέτρεψαν να διενεργήσει ξεχωριστές εκλογές στον Νότο το

1948, τις οποίες κέρδισε εύκολα αφού είχε ήδη ξεκινήσει διώξεις εναντίων κομμουνιστών και αριστερών γενικότερα. Η Δημοκρατία της Κορέας ανακηρύχθηκε στην Σεούλ από τον Σίγκμαν Ρι, μετά τις εκλογές του Μαΐου του 1948. Ο Κιμ Ιλ Σονγκ απάντησε τον Σεπτέμβριο ανακηρύσσοντας την ίδρυση της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Κορέας στον Βορρά. Τόσο τα αμερικανικά όσο και τα σοβιετικά στρατεύματα, αποχώρισαν από την κορεατική χερσόνησο αμέσως μετά την συγκρότηση των δύο καθεστώτων, τα οποία αμφότερα ξεκίνησαν προετοιμασίες προκειμένου να αντιμετωπίσουν το ένα το άλλο. Στα τέλη του 1948 τα διασυνοριακά επεισόδια κατά μήκος του 38^{ου} παράλληλου αυξήθηκαν, θέτοντας σε κατάσταση συναγερμού την Σεούλ και την Πιονγκγιάνγκ, οι οποίες αμφότερες συνέταξαν σχέδια για επίθεση κατά μήκος της διαχωριστικής γραμμής [10].

3.2. Αναλογία Δυνάμεων.

3.2.1. Κατάσταση της Νότιας Κορέας.

Όντας ικανοποιημένη με το ισχύον status quo, αλλά και ανήσυχη εξαιτίας της αυξανόμενης έντασης μεταξύ Βορρά και Νότου, η κυβέρνηση των ΗΠΑ υπήρξε ιδιαίτερα διστακτική στο να προμηθεύσει τις νεοσύστατες ένοπλες δυνάμεις της Νότιας Κορέας με σύγχρονα οπλικά συστήματα, θέλοντας να βγάλει από την σκέψη του Σίγκμαν Ρι την επιλογή της βίαιης επανένωσης της χερσονήσου, αλλά και να μειώσει τις προκλήσεις απέναντι στην Σοβιετική Ένωση. Αποτέλεσμα της παραπάνω πολιτικής ήταν οι νοτιοκορεάτικες ένοπλες δυνάμεις να βρεθούν την 25 Ιουν 1950, με 98000 οπλίτες οργανωμένους σε 6 Μεραρχίες Πεζικού, οπλισμένες κυρίως με ελαφρά όπλα και έναν μικρό αριθμό ελαφρά θωρακισμένων οχημάτων αναγνωρίσεως. Δεν διέθεταν καθόλου άρματα μάχης, ο αριθμός των διαθέσιμων συστημάτων πυροβολικού ήταν ανεπαρκής και η νοτιοκορεάτικη αεροπορία ήταν ανάξια λόγου, καθώς αποτελούταν από μόλις 12 αναγνωριστικά και 10 εκπαιδευτικά αεροπλάνα. Οι αμερικανικές δυνάμεις που συμμετείχαν στην απελευθέρωση της Νοτίου Κορέας από τις ιαπωνικές δυνάμεις το 1945, είχαν στο σύνολό τους αποσυρθεί μέχρι το 1949, εξαιρουμένου ενός μικρού αριθμού αποσπασμάτων για την εκπαίδευση του νοτιοκορεατικού στρατού [11][12].

3.2.2. Κατάσταση και προπαρασκευή της Βόρειας Κορέας.

Στον Βορρά το καθεστώς του Κιμ Ιλ Σόνγκ υπό την καθοδήγηση της ΕΣΣΔ, αποκατέστησε μεγάλο μέρος της βιομηχανικής ισχύος που είχαν αρχικά συγκεντρώσει οι Ιάπωνες, ενώ παράλληλα υλοποίησε ένα σχέδιο αναδασμού, που του εξασφάλισε την υποστήριξη των αγροτών και αύξησε τα αποθέματα τροφίμων της Βορείου Κορέας. Αντίθετα με την πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στη Νότιο Κορέα, η ΕΣΣΔ και η Κίνα δεν δίστασαν να εξοπλίσουν τον Βορειοκορεάτικο στρατό με βαρέα όπλα και άρματα μάχης ήδη από το 1948 και ενώ είχαν πλήρη γνώση της πρόθεσης και των σχεδίων του Κιμ Ιλ Σόνγκ να καταλάβει δια της βίας την Νότιο Κορέα. Ενδεικτική περίπτωση της έμφασης

που δόθηκε στην συγκρότηση των Βορειοκορεατικών ΕΔ σε μια σύγχρονη μηχανοκίνητη δύναμη, είναι η σύσταση της πρώτης Βορειοκορεατικής Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας (105 ΤΘΤ), τον Μάιο του 1949 από κορεάτες αξιωματικούς βετεράνους του Σοβιετικού και του Κινεζικού Στρατού. Η υπόψη ταξιαρχία μέχρι τον Οκτώβριο του 1949, είχε παραλάβει από την Σοβιετική Ένωση 120 άρματα Τ-34/85, που συγκαταλέγονταν μεταξύ των πιο αποτελεσματικών οπλικών συστημάτων της εποχής και τα οποία ήταν σε μεγάλο βαθμό απρόσβλητα από τα τότε διαθέσιμα αντιαρματικά όπλα των Νοτιοκορεατών [11][12].

Παρά την στρατιωτική της υπεροχή, η Βόρεια Κορέα δεν μπορούσε να επιτεθεί στον Νότο χωρίς την Σοβιετική υποστήριξη, με αποτέλεσμα ο Κιμ Ιλ Σόνγκ να υποβάλει στον Στάλιν τουλάχιστον δύο προτάσεις που αφορούσαν στην εισβολή στην Νότια Κορέα μέχρι τις αρχές του 1950, στην προσπάθειά να αποσπάσει την έγκρισή του. Ωστόσο μέχρι και το 1949 ο Σοβιετικός ηγέτης δεν έβλεπε θετικά ένα τέτοιο ενδεχόμενο, καθώς σύμφωνα με την άποψη που διατύπωσε στον Κιμ Ιλ Σόνγκ τον Σεπτέμβριο του 1949, η τότε αναλογία δυνάμεων δεν επέτρεπε μια επιθετική επιχείρηση στον Νότο και επίσης δεν ήθελε να δοθεί πρόσχημα στους αμερικανούς να εμπλακούν δυναμικά στα εσωτερικά ζητήματα της Κορέας. Προτεραιότητα του εκείνη την περίοδο αποτελούσε η νίκη των κομμουνιστών στον κινεζικό εμφύλιο και δεν επιθυμούσε να διακινδυνεύσει μια αμερικανική παρέμβαση στην περιοχή, την υπόψη χρονική περίοδο.

Ιωσήφ Στάλιν

Μάο Τσε Τουνγκ

Μετά την επικράτηση των δυνάμεων του Μάο Τσε Τουνγκ στον κινεζικό εμφύλιο, ο Σοβιετικός ηγέτης παραμέρισε τους αρχικούς του δισταγμούς και άρχισε σταδιακά να αλλάζει γνώμη. Κατά την διάρκεια επίσκεψης του Κιμ Ιλ Σόνγκ στην Μόσχα τον Απρίλιο του 1950, ο Στάλιν του ανακοίνωσε τελικά, ότι συμφωνεί με την ανάγκη της βίαιης επανένωσης της Κορεατικής χερσονήσου υπό τον κομμουνιστικό έλεγχο και διέταξε τον τελευταίο να μεταβεί στο Πεκίνο, προκειμένου να λάβει και την άδεια του Μάο για το επικείμενο εγχείρημα. Αφού επιβεβαίωσε την έγκριση του Στάλιν, ο Μάο έδωσε και αυτός απρόθυμα στον Κιμ την άδειά του, να επιτεθεί στο Νότο.

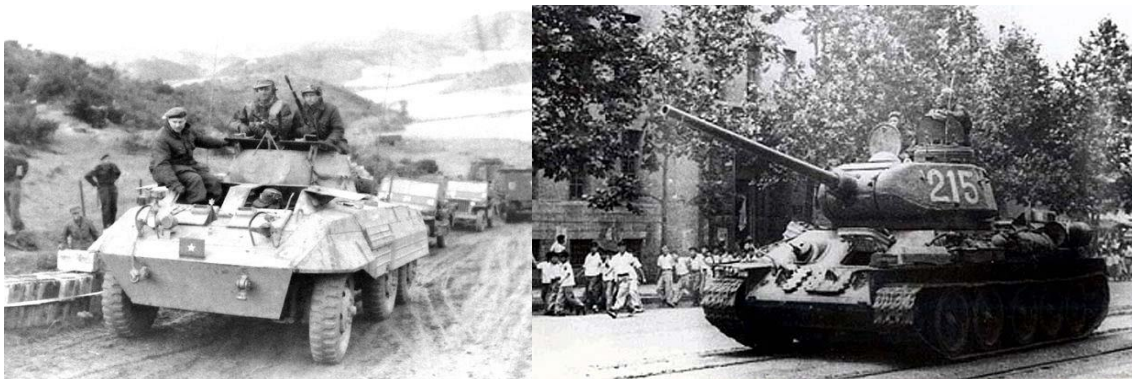
Η προετοιμασία της επίθεσης στην Νότια Κορέα άρχισε αμέσως μόλις ο Στάλιν έδωσε την έγκρισή του στον Κιμ. Στην Βόρεια Κορέα βρίσκονταν ήδη εκατοντάδες

στρατιωτικοί σύμβουλοι του Σοβιετικού Στρατού και ο αριθμός τους αυξήθηκε πολύ κατά τον Μάιο και τον Ιούνιο. Τα σχέδια της επίθεσης, συντάχθηκαν κατά κύριο λόγο από Σοβιετικούς Αξιωματικούς, οι οποίοι έλαβαν υπόψη τους την κεκτημένη εμπειρία από τις εκστρατείες των μηχανοκίνητων σχηματισμών του Κόκκινου Στρατού εναντίον της Γερμανίας και της Ιαπωνίας στο τέλος του Β'ΠΠ. Από τη 12 έως την 13 Ιουνίου 1950, οι Βορειοκορεάτες προώθησαν συνολικά επτά Μεραρχίες Πεζικού (ΜΠ) και την 105^η ΤΘΤ σε απόσταση 10 – 15 χλμ από τον 38^ο παράλληλο. Λαμβάνοντας υπόψη την υπεροχή του στρατού των βορείων, οι σχεδιαστές της επίθεσης ανέμεναν ότι οι επιτιθέμενοι σχηματισμοί θα προέλαυναν 15 – 20 χλμ την ημέρα και ότι η εκστρατεία θα διαρκούσε συνολικά 22 με 27 ημέρες [11].

Ως αποτέλεσμα της Σοβιετικής και κινεζικής ενίσχυσης, οι Βορειοκορεατικές ΕΔ, λίγο πριν την έναρξη του πολέμου διέθεταν περί τους 200.000 οπλίτες, καταμελημένους σε 10 Μεραρχίες Πεζικού και την 105 ΤΘΤ, 242 μέσα άρματα T-34/85, 176 πυροβόλα εφόδου SU-76M, 200 πυροβόλα, 110 αεροσκάφη Δίωξης – Βομβαρδισμού, περί τα 150 μαχητικά αεροσκάφη τύπου Yak και 35 αναγνωριστικά αεροσκάφη. Αρκετές από τις Βορειοκορεατικές Μεραρχίες Πεζικού είχαν συγκροτηθεί στην Κίνα και είχαν συμμετάσχει ενεργά στις επιχειρήσεις των κομμουνιστικών δυνάμεων κατά τον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο, όπου απέκτησαν σημαντική εμπειρία και μαχητική ικανότητα [11].

Παρά την πολύτιμη σοβιετική συνδρομή, ο Στάλιν ξεκαθάρισε στους βορειοκορεάτες ότι η επιτυχία της επιχείρησης βασιζόταν αποκλειστικά στους ίδιους και ότι σε περίπτωση δυσμενούς εξέλιξης της θα έπρεπε να στραφούν στους κινέζους για βοήθεια. Ο Κιμ Ιλ Σόνγκ διαβεβαίωσε τον Στάλιν ότι η νίκη ήταν ζήτημα λίγων εβδομάδων, αφού εκτός της εμπιστοσύνης που είχε στην απόδοση των ΕΔ του, θεωρούσε επιπλέον δεδομένο τον ξεσηκωμό, ενάντια στο καθεστώς του Σίγκμαν Ρι χιλιάδων κορεατών στο Νότο, την στιγμή που ο Βορειοκορεατικός Στρατός διέσχισε τον 38^ο παράλληλο [11][12].

Η ανισορροπία ισχύος μεταξύ Βορείου και Νοτίου Κορέας καθίσταται εμφανής στις παραπάνω φωτογραφίες: Τα μόνα θωρακισμένα οχήματα που διέθετε τον Ιούνιο του 1950 ο Νοτιοκορεατικός στρατός ήταν 37 ΤΤΟΑ Μ-8 (αριστερά), ενώ τα Βορειοκορεατικά τεθωρακισμένα συντάγματα διέθεταν συνολικά 242 μέσα άρματα T-34/85 (δεξιά).

3.3. Εξέλιξη του Πολέμου της Κορέας 1950 – 1953.

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 25^{ης} Ιουνίου, οι Βορειοκορεατικές μεραρχίες επιτέθηκαν σε ευρύ μέτωπο κατά μήκος του 38^{ου}, έχοντας σκοπό την κατάληψη της Σεούλ και την περικύκλωση του Νοτιοκορεατικού Στρατού στο κεντρικό τμήμα της χώρας. Έχοντας ως αιχμή του δόρατος τα τεθωρακισμένα συντάγματα της 105 ΤΘΤ, συνέτριψαν τις Νοτιοκορεατικές δυνάμεις, οι οποίες αποδείχθηκαν ανήμπορες να προβάλουν ουσιαστική αντίσταση. Η Σεούλ καταλήφθηκε από τις κομμουνιστικές δυνάμεις, τρεις ημέρες μετά την έναρξη της επίθεσης και η κυβέρνηση του Σίγκμαν Ρι διέφυγε στον Νότο. Έχοντας απολέσει τα τρία τέταρτα των δυνάμεων τους, κυρίως λόγω λιποταξιών, οι Νοτιοκορεατικές δυνάμεις κατάφεραν να συμπτυχθούν με περίπου 20000 άνδρες, στην νοτιοανατολική ακτή και να εγκαταστήσουν μια αμυντική περίμετρο γύρω από την πόλη Πουσάν, με την βοήθεια των αμερικανικών δυνάμεων που άρχισαν να καταφθάνουν από την Ιαπωνία, κατά την δεύτερη εβδομάδα του πολέμου. Η αρχική επιτυχία των Βορειοκορεατικών δυνάμεων, έκανε τον Κιμ Ιλ Σόνγκ να αναφέρει στην Μόσχα, ότι η επιχείρηση κατάληψης της Νοτιοκορεατικής χερσονήσου αναμενόταν να έχει ολοκληρωθεί πριν το τέλος του Αυγούστου το 1950.

Η Βορειοκορεατική επίθεση έγινε αντιληπτή στην Ουάσινγκτον ως μια ξεκάθαρη περίπτωση κομμουνιστικής επιθετικότητας και ως μια προσπάθεια μείωσης της αμερικανικής επιρροής στην Ασία. Ο πρόεδρος Τρούμαν έδωσε αμέσως εντολή στις παρούσες αμερικανικές δυνάμεις στην Κορέα να αμυνθούν και συγκάλεσε το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, όπου εισήγαγε το ψήφισμα υπ' αριθμό «82», την 25 Ιουνίου 1950, με το οποίο η εισβολή της Βορείου Κορέας χαρακτηρίστηκε ως «απειλή για την ειρήνη». Διατάχθηκε η παύση των εχθροπραξιών, η απόσυρση των Βορειοκορεατικών στρατευμάτων βορείως του 38^{ου} παράλληλου και κάλεσε τα μέλη του ΟΗΕ να συνδράμουν το ΣΑ στην εφαρμογή των όρων του ψηφίσματος και να απέχουν από οποιαδήποτε βοήθεια προς την Βόρειο Κορέα. Αφού το καθεστώς της Βορείου Κορέας αγνόησε το υπόψη ψήφισμα, οι ΗΠΑ εισήγαγαν την 27 Ιουνίου το Ψήφισμα υπ' αριθμό «83», με το οποίο καλούσαν τα μέλη του ΟΗΕ να διαθέσουν στρατιωτικές δυνάμεις, προκειμένου να βοηθήσουν την Νότιο Κορέα να αποκρούσει την Βορειοκορεατική επίθεση. Την 07 Ιουλίου 1950, με το ψήφισμα υπ' αριθμό «84», δόθηκε εξουσιοδότηση στις ΗΠΑ, να αναλάβουν την διοίκηση της ενοποιημένης πολυεθνικής δύναμης, που συγκροτήθηκε από 16 συνολικά στρατιωτικά τμήματα κρατών μελών. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας δεν συμμετείχε στα ψηφίσματα ως μέλος του ΣΑ, λόγω της άρνησης των ΗΠΑ, καθώς οι τελευταίες αναγνώριζαν την Δημοκρατία της Κίνας του Τσιανγκ Καϊ Σεκ, η οποία είχε περιοριστεί μετά την ήττα των εθνικιστών στον κινεζικό εμφύλιο, στην κατοχή της Νήσου Ταϊβάν και η οποία δεν αναγνωριζόταν αντίστοιχα ως μέλος του ΣΑ από την ΕΣΣΔ. Η άρνηση των ΗΠΑ να δεχθούν την αναγνώριση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ως μέλος του ΣΑ χρησιμοποιήθηκε ως πρόσχημα για την Σοβιετική Ένωση, για να απέχει από τα παραπάνω ψηφίσματα, ωστόσο δεν έκανε χρήση του δικαιώματος της αρνησικυρίας προκειμένου να τα

μπλοκάρει. Με αυτό τον τρόπο η Μόσχα επιχείρησε να δείξει χαμηλό διπλωματικό προφίλ, καθώς δεν ήθελε να συνδεθεί επίσημα με ενέργειες που συνιστούν «απειλή για την παγκόσμια ειρήνη», ενώ θεωρούσε δεδομένη την επίτευξη όλων των Βορειοκορεατικών Αντικειμενικών Σκοπών μέχρι τον Αύγουστο του 1950 και ότι ο πόλεμος θα έληγε υπέρ τους, πριν προλάβουν οι ΗΠΑ να εμπλακούν αποφασιστικά σε αυτόν.

Παρά την συντριπτική ήττα που υπέστη ο Νοτιοκορεατικός Στρατός οι Βορειοκορεάτες δεν κατάφεραν να τον αποτελειώσουν. Τα υπολείμματα των Νοτιοκορεατικών σχηματισμών που κατάφεραν να συμπυκνωθούν στα νοτιοανατολικά της χερσονήσου ενώθηκαν με τις αμερικανικές μεραρχίες της 8^{ης} αμερικανικής Στρατιάς που ξεκίνησαν να καταφθάνουν από την Ιαπωνία και έστησαν από κοινού μια αμυντική περίμετρο γύρω από την πόλη Πουσάν. Η περίμετρος άντεξε το βάρος των επιθέσεων των βορειοκορεατών λόγω των νεοαφιχθέντων αμερικανικών στρατευμάτων αλλά και λόγω της αεροπορικής υπεροχής και υποστήριξης που εξασφάλισαν στις συμμαχικές δυνάμεις τα αμερικανικά αεροσκάφη με έδρα τις αεροπορικές βάσεις της Ιαπωνίας και τα αμερικανικά αεροπλανοφόρα. Παρά την σταθεροποίηση του μετώπου γύρω από την περίμετρο του Πουσάν, οι Σοβιετικοί παρέμεναν αισιόδοξοι ότι ο πόλεμος θα τελείωνε σύντομα, αφού δεν ανέμεναν ότι οι συμμαχικές δυνάμεις θα άντεχαν για πολύ στην πίεση του Βορειοκορεατικού στρατού.

Το πρώτο σημείο καμψής του πολέμου της Κορέας, έλαβε χώρα την 15^η Σεπτεμβρίου, οπότε οι αμερικανικές δυνάμεις εκτέλεσαν με επιτυχία μια αποβατική

επιχείρηση στην παραθαλάσσια πόλη Ιντσόν στα ανατολικά της χερσονήσου και 29 χλμ δυτικά της Σεούλ, με αποτέλεσμα την κατάληψή της. Η παραπάνω επιχείρηση σχεδιάστηκε από τον αμερικανό στρατηγό Ντάγκλας Μακάρθουρ, ο οποίος πριν την έναρξη του πολέμου διοικούσε την 8^η Στρατιά ως δύναμη κατοχής στην Ιαπωνία και ο οποίος πλέον είχε ορισθεί από τον πρόεδρο Τρούμαν ως ο γενικός διοικητής των δυνάμεων του ΟΗΕ στην Κορέα. Για την εκτέλεση της επιχείρησης, χρησιμοποιήθηκε το αμερικανικό 10^ο Σώμα Στρατού, που συγκροτείτο από την 1^η Μεραρχία Πεζοναυτών και την 7^η Μεραρχία Πεζικού του Στρατού. Οι παραπάνω δυνάμεις μετά την απόβαση στην Ιντσόν, κατέλαβαν την Σεούλ την 27 Σεπτεμβρίου, μετά από αγώνα που ισοπέδωσε το μεγαλύτερο τμήμα της. Άμεσο αποτέλεσμα της κατάληψης της Σεούλ από το 10^ο Σώμα, ήταν η πλήρης αποκοπή των αγκιστρωμένων γύρω από την περίμετρο του Πουσάν Βορειοκορεατικών Μεραρχιών, από τις γραμμές ανεφοδιασμού τους στον Βορρά, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία αυτών περνούσε μέσω της Νοτιοκορεατικής Πρωτεύουσας. Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη πίεση της 8^{ης} Στρατιάς και τα πλήγματα της αμερικανικής αεροπορίας στις δυνάμεις των κομμουνιστών, είχε ως αποτέλεσμα την διάσπαση της περιμέτρου από τα τμήματα του ΟΗΕ και την υποχώρηση των υπολειμμάτων των Βορειοκορεατικών σχηματισμών βορείως του 38^{ου} παράλληλου μέχρι την 1^η Οκτωβρίου 1950.

Έχοντας λάβει εξουσιοδότηση από την Ουάσιγκτον, ο Μακάρθουρ διέταξε τις δυνάμεις του ΟΗΕ να εισβάλουν στο έδαφος της Βόρειας Κορέας την 07 Οκτωβρίου 1950, απαιτώντας την πλήρη και άνευ όρων συνθηκολόγηση της. Έχοντας εξαγριωθεί από την αποτυχία των Βορειοκορεατικών δυνάμεων, ο Στάλιν πίεσε τον Μάο να επέμβει με τουλάχιστον 5-6 μεραρχίες, προκειμένου να διασώσει το Βορειοκορεατικό καθεστώς. Οι κινέζοι είχαν ξεκινήσει να συγκεντρώνουν δυνάμεις από τον κινεζικό Νότο στην Ματζουρία, για μια πιθανή επέμβαση στην Κορέα, ήδη από την έναρξη του πολέμου και την 03 Οκτωβρίου 1950, προειδοποίησαν τις δυνάμεις του ΟΗΕ, να μην εισβάλουν στο Βορειοκορεατικό έδαφος και να μείνουν μακριά από τον ποταμό Γιαλού, ο οποίος ήταν το σύνορο μεταξύ Κίνας και Βόρειας Κορέας. Η αμερικανική ηγεσία αγνόησε τις κινεζικές απειλές και οι δυνάμεις του ΟΗΕ κατέλαβαν την Πιονγκγιάνγκ την 19 Οκτωβρίου 1950. Αφού εξασφάλισε την υποστήριξη των σοβιετικών με σύγχρονα μαχητικά αεροσκάφη και αντιαεροπορικά όπλα, ο Μάο διέταξε τον κινεζικό στρατό να επέμβει στην Κορέα. Την μέρα που η Βορειοκορεατική πρωτεύουσα έπεφτε στις δυνάμεις του ΟΗΕ, 9 κινεζικές μεραρχίες δυνάμεως 200000 συνολικά ανδρών, πέρασαν τον ποταμό Γιαλού και επιτέθηκαν στα συμμαχικά στρατεύματα, που είχαν στο μεταξύ προσεγγίσει την μεθόριο. Οι αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών απέτυχαν να εκτιμήσουν πλήρως το σύνολο των κινεζικών δυνάμεων που συγκεντρώνονταν βορείως της μεθορίου, ενώ ο Μακάρθουρ απαξίωσε τους κινέζους θεωρώντας ότι δεν θα τολμήσουν να του επιτεθούν. Το αποτέλεσμα ήταν ο πλήρης αιφνιδιασμός των συμμαχικών δυνάμεων κατά μήκος της μεθορίου, οι οποίες υπέστησαν σημαντικές απώλειες από την σφοδρότητα της κινεζικής επίθεσης και να υποχρεωθούν σε σταδιακή υποχώρηση. Τον Δεκέμβριο οι αμερικανικές και οι λοιπές δυνάμεις του ΟΗΕ, συμπύχτηκαν νοτίως του

38^{ου} παράλληλου και την 4^η Ιανουαρίου 1951, οι κομμουνιστικές δυνάμεις κατέλαβαν για δεύτερη φορά την Σεούλ.

Η δυσμενής εξέλιξη των συμμαχικών επιχειρήσεων, ως συνέπεια της κινεζικής επίθεσης, οδήγησε τον στρατηγό Μακάρθουρ να απαιτήσει την κήρυξη πολέμου στην Κίνα και την χρήση πυρηνικών όπλων κατά των κινεζικών βάσεων. Η άρνηση της αμερικανικής κυβέρνησης να συναινέσει σε ένα τέτοιο ενεχόμενο, προκάλεσε την οξεία δημόσια κριτική του Μακάρθουρ, κατά του προέδρου Τρούμαν. Το τελευταίο είχε ως συνέπεια την απαλλαγή του Μακάρθουρ από τα καθήκοντά του και την αντικατάστασή του από τον στρατηγό Μάθιου Ρίτζγουεϊ.

Χάρρυ Τρούμαν

Ντάγκλας Μακάρθουρ

Στο μεταξύ, η συνεχής ροή εφοδίων μέσω της Ιαπωνίας, επέτρεψε στις δυνάμεις του ΟΗΕ να αναδιοργανωθούν και στα μέσα του Μάρτη 1951 αντεπιτέθηκαν και ανακατέλαβαν εκ νέου την Σεούλ, ενώ επιπροσθέτως κατάφεραν να εγκαταστήσουν και να διατηρήσουν μια πρώτη γραμμή άμυνας κοντά στον 38^ο παράλληλο. Οι κοινές κινεζικές και βορειοκορεατικές προσπάθειες απώθησης των συμμαχικών στρατευμάτων απέτυχαν, όπως και οι εαρινές κινεζικές επιθέσεις τον Μάιο και τον Ιούνιο του 1951 κυρίως λόγω της αμερικανικής αεροπορικής υπεροχής. Έχοντας υποστεί απώλειες μεταξύ 45000 – 60000 ανδρών, 10πλασιες σε σχέση με αυτές των συμμαχικών δυνάμεων, οι κομμουνιστικές δυνάμεις δεν ήταν πλέον σε θέση να αναλάβουν μεγάλης κλίμακας επιθετικές επιχειρήσεις εναντίων των δυνάμεων του ΟΗΕ, ωστόσο ο Στάλιν απέτρεψε τον Μάο να διαπραγματευτεί μια κατάπαυση του πυρός με βάση το στάτους κβο, καθώς θεωρούσε ότι η συνέχιση του πολέμου έφθιρε τις ΗΠΑ και εξυπηρετούσε τα γεωπολιτικά συμφέροντα της ΕΣΣΔ.

Μετά την σταθεροποίηση του μετώπου το καλοκαίρι του 1951, ο πόλεμος συνεχίστηκε για δύο ακόμη χρόνια, χωρίς καμία από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές να μπορέσει να αποκομίσει σημαντικό στρατιωτικό ή εδαφικό όφελος, περιοριζόμενες σε μικρής κλίμακας επιθέσεις και αντεπιθέσεις. Οι διαπραγματεύσεις για την λήξη του

πόλεμοι ξεκίνησαν την 05 Μαρτίου με την είδηση του θανάτου του Στάλιν. Οι νέοι σοβιετικοί ηγέτες, θέλοντας να επικεντρωθούν στον ανταγωνισμό για την ανάδειξη της νέας σοβιετικής κυβέρνησης, συμφωνούσαν ότι η συνέχιση του πολέμου ήταν αχρείαστη και επικίνδυνη και συνεργάστηκαν για την επίτευξη της ανακωχής με την νέα αμερικανική κυβέρνηση του προέδρου Αϊζενχάουερ, ο οποίος είχε αναλάβει το αξίωμα από τον Ιανουάριο του 1953. Η τελική κατάπαυση του πυρός υπογράφηκε την 27 Ιουλίου 1953 από την στρατιωτική διοίκηση του ΟΗΕ και την ηγεσία των Κινεζικών και Βορειοκορεατικών δυνάμεων και αποτέλεσμά της ήταν η δημιουργία της αποστρατικοποιημένης ζώνης κατά μήκος του 38^{ου} παράλληλου που χωρίζει την Βόρεια με την Νότια Κορέα μέχρι σήμερα. Ο πόλεμος της Κορέας έληξε με 3,5 εκατομμύρια Κορεάτες νεκρούς και τραυματίες και χωρίς κανένα εδαφικό κέρδος για κανέναν από τους εμπλεκόμενους σε αυτόν [10][12].

3.4. Τα αίτια του πολέμου.

Παρά τους σχεδιασμούς και τις προθέσεις ορισμένων εκ των ιδρυτών του ΟΗΕ, η λειτουργία του οργανισμού δεν κατάφερε να εγγυηθεί την διατήρηση της ειρήνης στην συγκεκριμένη περίπτωση.

Προκειμένου να δικαιολογηθεί η επίθεση στην διεθνή κοινότητα, το επιχείρημα του κομμουνιστικού μπλοκ, ήταν ότι αυτή ήταν αποτέλεσμα της «Νοτιοκορεατικής και αμερικανικής επιθετικότητας», κάνοντας έτσι επίκληση στο δικαίωμα στη Νόμιμη Άμυνα βάση του Άρθρου 51 του Χάρτη. Με δεδομένο ότι δεν υπήρξε καμία επιθετική ενέργεια των ΗΠΑ ή των Νοτιοκορεατών εναντίον της Βορείου Κορέας, αφού στερούνταν τα μέσα για να την υλοποιήσουν, το επιχείρημα περί «επιθετικότητας» μπορεί να αναφέρεται μόνο σε διασυνοριακά επεισόδια που έλαβαν χώρα από το 1948, μέχρι την έναρξη του πολέμου. Ακόμα όμως και αν η Νότια Κορέα είχε την ευθύνη για κάποια ή και για όλα τα διασυνοριακά επεισόδια, η επίθεση της 25ης Ιουνίου 1950 ξεπερνά κατά πολύ την αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, η τήρηση των οποίων απαιτείται για να τεκμηριωθεί η νόμιμη προσφυγή ενός κράτους στην ένοπλη βία, καθιστώντας έτσι ψευδές το επιχείρημα των κομμουνιστών [7][9][10][12]. Ωστόσο παρά την ανυπόστατη φύση του επιχειρήματος για την υποστήριξη της επίθεσης της Βόρειας Κορέας, αυτό δεν εμπόδισε τους Σοβιετικούς και τους Βορειοκορεάτες από το να το επικαλεστούν, αλλά και μια μεγάλη μερίδα κρατών φιλικών προς το κομμουνιστικό μπλοκ να το δεχτούν και να το υιοθετήσουν. Αρκετές χώρες του τρίτου κόσμου αμφισβήτησαν τα κίνητρα των ΗΠΑ για την προάσπιση της εδαφικής ακεραιότητας της Νότιας Κορέας ως υποκρισία, διότι παράλληλα την ίδια χρονική περίοδο, δεν έδειχναν ανάλογο ενδιαφέρον για την εκδίωξη των αποικιοκρατικών κρατών από τις κτήσεις τους [10].

Όπως αναλύθηκε παραπάνω, η ένταση στην Κορέα αυξήθηκε κατακόρυφα κατά τα τέλη του 1948 μετά τον σχηματισμό των δύο ξεχωριστών κυβερνήσεων στον Βορρά και τον Νότο της Χερσονήσου. Αιτία της έντασης ήταν η πάγια και ασυμβίβαστη πρόθεση τόσο του Σίγκμαν Ρι όσο και του Κιμ Ιλ Σονγκ, να επικρατήσουν πολιτικά στο

σύνολο της κορεατικής επικράτειας. Το ιδεολογικό και πολιτικό χάσμα που χώριζε τις δύο πλευρές και η συνεπαγόμενη απαξία της μιας για τις αξίες της άλλης, καθιστούσε αδύνατη την μεταξύ τους συνεννόηση για ένα ενδεχόμενο σχέδιο ειρηνικής επανένωσης της χερσονήσου. Καμία από τις δύο πλευρές δεν ήταν διατεθειμένη να ανεχθεί την ύπαρξη της άλλης και την επιρροή της στην διαμόρφωση της πολιτικής συνείδησης του κορεατικού λαού. Επιπροσθέτως, η διεθνής πραγματικότητα της εποχής συνέβαλε στην επιδείνωση του κοινού αισθήματος ανασφάλειας, λόγω της ανόδου του ψυχροπολεμικού ανταγωνισμού των δύο υπερδυνάμεων. Συνέπεια όλων των παραπάνω ήταν η ύπαρξη και μόνο του ενός κράτους, να γίνεται αντιληπτή ως υπαρξιακή απειλή για το άλλο, γεγονός που οδήγησε στην από κοινού ανάπτυξη του Διλλήματος Ασφαλείας.

Άμεση παρενέργεια του Διλλήματος Ασφαλείας στην Κορέα μετά τον σχηματισμό των δύο κυβερνήσεων, ήταν τα πολυάριθμα διασυνοριακά επεισόδια και οι αψιμαχίες μεταξύ περιπόλων των δύο νεοσυσταθέντων στρατών, κατά μήκος του 38^{ου} παράλληλου, με την μια πλευρά να επιρρίπτει την ευθύνη στην άλλη και καμία από τις δύο να μην είναι διατεθειμένη να συμβάλει στην αποκλιμάκωση της έντασης.

3.5. Οι διαθέσιμες επιλογές των αντιμαχόμενων πλευρών.

3.5.1. Βόρεια Κορέα

Οι διαθέσιμες επιλογές για την Βορειοκορεατική κυβέρνηση ήταν δύο: Είτε θα ακολουθούσε παθητική και σύμφωνη με το διεθνές δίκαιο στάση διατηρώντας το ισχύον status quo, είτε θα καταλάμβανε δια της βίας την Νότιο Κορέα και θα έλυσε μια για πάντα το ζήτημα ασφαλείας της.

Τα γεγονότα αποδεικνύουν ότι η Βορειοκορεατική κυβέρνηση δεν θεωρούσε σε καμία περίπτωση ότι η παθητική στάση και η διατήρηση του status quo ήταν ρεαλιστική επιλογή, για αυτό και μερίμνησε από νωρίς για την στρατιωτική της ανάπτυξη, προκειμένου να υλοποιήσει την δεύτερη. Ο ψυχροπολεμικός ανταγωνισμός είχε οδηγήσει στην πεποίθηση ότι η τελική αναμέτρηση του κομμουνισμού εναντίων των «ιμπεριαλιστικών» δυνάμεων ήταν αναπόφευκτη, και άρα ο πόλεμος με την Νότιο Κορέα ήταν ούτως ή άλλως επικείμενος. Ήταν επομένως πολύ λογικό, να επιδιώξει την άμεση καταστροφή του Νοτιοκορεατικού καθεστώτος, όσο αυτό ήταν ακόμα εύκολος στόχος και σχετικά ανίσχυρο, εκμεταλλευόμενο την απροθυμία των ΗΠΑ, να εξοπλίσουν έγκαιρα τον νοτιοκορεατικό στρατό.

Η τήρηση των αρχών του Χάρτη του ΟΗΕ δεν είχε κανένα νόημα για την Βόρεια Κορέα, διότι σε αντίθεση με μια επιτυχημένη πολεμική εκστρατεία, δεν έδινε ικανοποιητική απάντηση στο Δίλλημα Ασφαλείας της. Η εξασφάλιση εγγυήσεων ασφαλείας μέσω της συμμετοχής της στον ΟΗΕ (του οποίου έγινε μέλος μόλις το 1991, μετά την πτώση της ΕΕΣΔ) ήταν επίσης ανούσια, αφού η συμμαχία της με την Σοβιετική Ένωση και την Κίνα, της παρέιχε όλη την διπλωματική κάλυψη που χρειαζόταν. Το

μόνο προαπαιτούμενο για την διεξαγωγή ενός σύντομου επιθετικού πολέμου στον Νότο, εκτός της στρατιωτικής του υπεροπλίας, ήταν η εξασφάλιση της συγκατάθεσης και της υποστήριξης από την Σοβιετικής Ένωσης.

3.5.2. Σοβιετική Ένωση.

Η Βορειοκορεατική επίθεση στην Νότιο Κορέα θα είχε ελάχιστες πιθανότητες επιτυχίας, χωρίς την υλικότεχνική υποστήριξη και την διπλωματική κάλυψη της ΕΣΣΔ. Το γεγονός αυτό καθιστά τον Ιωσήφ Στάλιν ως τον «ηθικό αυτουργό» του πολέμου της Κορέας, αφού χωρίς την δική του έγκριση, ο συγκεκριμένος πόλεμος δεν θα είχε ξεκινήσει ποτέ.

Η Σοβιετική ηγεσία είχε τρεις επιλογές αναφορικά με το πρόβλημα της Κορέας:

α. Είτε θα συνέβαλε στην διατήρηση του ισχύοντος status quo, ακολουθώντας μια πολιτική ανάλογη των ΗΠΑ στον Νότο, περιορίζοντας τους Βορειοκορεατικούς εξοπλισμούς και αρνούμενη να συναινέσει σε επιθετικές ενέργειες.

β. Είτε θα εξόπλιζε τους βορειοκορεάτες και θα τους υποστήριζε συγκαλυμμένα, προκειμένου να διεξάγουν έναν σύντομο πόλεμο μόνοι τους.

γ. Είτε θα εξόπλιζε τους βορειοκορεάτες και θα υποστήριζε ενεργά την επίθεση τους στον Νότο, με την αποστολή σοβιετικών στρατιωτικών τμημάτων.

Μέχρι τον Δεκέμβριο του 1949, φαινόταν ότι ο Στάλιν έκλινε υπέρ της πρώτης επιλογής, καθώς μέχρι τότε απέρριψε τουλάχιστον τρεις προτάσεις του Κιμ Ιλ Σονγκ για μια επίθεση στο Νότο. Σε αντίθεση ωστόσο με την στάση της αμερικανικής κυβέρνησης σχετικά με τον εξοπλισμό της Νοτίου Κορέας, η Σοβιετική ηγεσία δεν δίστασε να προμηθεύσει τον Βορειοκορεατικό στρατό με βαρέα όπλα από την ίδρυση του νέου κράτους το 1948, παρά την δεδηλωμένη πρόθεση του Κιμ Ιλ Σονγκ να εισβάλει στον Νότο. Προφανώς ρόλο σε αυτή την απόφαση έπαιξε το γεγονός ότι μέχρι το 1949 δεν ήταν ακόμα σαφές ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα του κινεζικού εμφυλίου και ότι η ΕΣΣΔ είχε κάθε συμφέρον να εξασφαλίσει ένα κομμουνιστικό προγεφύρωμα στην ΒΑ Ασία, σε περίπτωση που επικρατούσε στην Κίνα η Εθνικιστική παράταξη του Τσιάνγκ Κάι Σεκ.

Κατά την απόλυτη ερμηνεία των αρχών του διεθνούς δικαίου, η επίθεση εναντίον της Νότιας Κορέας την 25 Ιουνίου 1950, αποτελεί ξεκάθαρη παραβίαση του Άρθρου 2 Παρ. 4 του Χάρτη του ΟΗΕ, αφού προσέβαλε και την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία της Νοτίου Κορέας. Έχοντας συμφωνήσει αλλά και συνδράμει στην ίδρυση του οργανισμού, αναλαμβάνοντας μάλιστα και τον ρόλο του μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Σοβιετική Ένωση όφειλε θεωρητικά σύμφωνα με την παράγραφο 6 του Άρθρου 2 του Χάρτη, να συμβάλει ενεργά στην αποτροπή

ανατρεπτικών για την διεθνή ασφάλεια ενεργειών, από κράτη με αναθεωρητική και επιθετική πολιτική [8]. Παρόλα αυτά τον Απρίλιο του 1950, ο Στάλιν αγνόησε πλήρως τα προβλεπόμενα των παραγράφων του Άρθρου 2 και έδωσε την έγκρισή του στον Κιμ Ιλ Σονγκ για να επιτεθεί στην Νότια Κορέα.

Ποιος ήταν τελικά ο λόγος που οδήγησε τον Στάλιν να παραβλέψει τον ρόλο της χώρας του ως θεματοφύλακα της διεθνούς τάξης και να συμβάλει στην κατάφορη παραβίαση του διεθνούς δικαίου;

Με την άρση του αποκλεισμού του δυτικού Βερολίνου τον Μάιο του 1949 και την συνεπακόλουθη αποτυχία των Σοβιετικών να εκδιώξουν τις συμμαχικές δυνάμεις από τις ζώνες κατοχής τους στην πόλη, ο Στάλιν αισθάνθηκε ότι χρειαζόταν μια νίκη προκειμένου να διαφυλάξει την θέση της ΕΣΣΔ ως της ηγέτιδας δύναμης μεταξύ των κομμουνιστικών κρατών. Τον Δεκέμβριο του 1949, η χερσόνησος της Κορέας φάνηκε να προσφέρεται ως ένα ιδανικό πεδίο για μια τέτοια νίκη για τους κάτωθι λόγους [10][12]:

α. Οι κομμουνιστές είχαν κυριαρχήσει στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο και τα κινεζικά στρατεύματα αλλά και οι βάσεις εφοδιασμού εντός της κινεζικής επικράτειας ήταν πλέον διαθέσιμες να υποστηρίξουν την Βόρειο Κορέα στον αγώνα της.

β. Βάση των εκθέσεων που λάμβανε ο Στάλιν από τους Σοβιετικούς εκπροσώπους του στην Πιονγκγιάνγκ, η ισορροπία δυνάμεων μεταξύ βορρά και Νότου είχε διαμορφωθεί ξεκάθαρα υπέρ των κομμουνιστών. Χάρη στον εξοπλισμό του από τους σοβιετικούς, ο Βορειοκορεατικός στρατός ήταν ήδη πολύ ισχυρότερος από τον Νοτιοκορεατικό, ενώ ενισχύθηκε περαιτέρω με την επιστροφή των κορεατικών σχηματισμών που πολεμούσαν υπέρ των κομμουνιστών στον κινεζικό εμφύλιο.

γ. Μετά τον σχηματισμό της κυβέρνησης του Σίγκμαν Ρι το 1948, η αποχώρηση του αμερικανικού στρατού από την Κορέα, σε συνδυασμό με την παράλειψη των ΗΠΑ να εξοπλίσουν επαρκώς τους Νοτιοκορεάτες, η μείωση της οροφής των ίδιων των αμερικανικών ΕΔ μέχρι το 1949, από 8.000.000 άνδρες σε περίπου 1.000.000 (στους οποίους συμπεριλαμβάνονταν 400.000 άνδρες της πολεμικής αεροπορίας), αλλά και δηλώσεις σε εκπροσώπους του Τύπου, του αμερικανού ΥΠΕΞ Ντιν Άτσεσον τον Ιανουάριο του 1950, ότι οι ΗΠΑ δεν είχαν συμφέροντα στην Κορέα, έδωσε την εντύπωση στους Σοβιετικούς ότι οι ΗΠΑ δεν θα είχαν την πρόθεση αλλά ούτε και την δυνατότητα, να υπερασπιστούν την Νότιο Κορέα απέναντι σε μια αποφασιστική επιθετική ενέργεια. Επιπροσθέτως, έχοντας παρατηρήσει την στρατηγική των ΗΠΑ στην Ευρώπη όπου σταδιακά αυξάνονταν η αποτρεπτική της ισχύς, ο Στάλιν πίστευε ότι ήταν θέμα χρόνου να ενισχυθούν οι «ιμπεριαλιστικές» δυνάμεις στην Κορέα και να ανατρέψουν την ισορροπία ισχύος υπέρ τους [11][12]. Υπήρχε επομένως, ένα στενό χρονικό περιθώριο εντός του οποίου δινόταν η δυνατότητα στις κομμουνιστικές δυνάμεις να δημιουργήσουν τετελεσμένα χωρίς σοβαρές επιπτώσεις.

δ. Η πρώτη πυρηνική δοκιμή της ΕΣΣΔ την 29 Αυγούστου 1949, έκανε τον Στάλιν λιγότερο διστακτικό, απέναντι στο ενδεχόμενο πολεμικού επεισοδίου μεταξύ Σοβιετικής ένωσης και ΗΠΑ.

Βάση των παραπάνω διαπιστώνεται ότι η ανάγκη της ΕΣΣΔ να αναβαθμίσει την θέση της έναντι των κύριων ανταγωνιστών της, στο διεθνές σύστημα και η μεγάλη ανισορροπία ισχύος στην χερσόνησο της Κορέας, οδήγησαν τον Στάλιν στο να απορρίψει την πρώτη επιλογή. Γιατί ωστόσο να απορρίψει και την τρίτη και να μην προσπαθήσει να σιγουρέψει την κατάληψη της Νοτίου Κορέας με την συμμετοχή και Σοβιετικών στρατευμάτων στην επίθεση; Από την στιγμή που ο Βορειοκορεατικός στρατός φαινόταν απολύτως ικανός να ολοκληρώσει την κατάληψη της Νοτίου Κορέας, μέχρι τον Αύγουστο του 1950 σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις των Σοβιετικών σχεδιαστών της επίθεσης, η Σοβιετική ηγεσία αποφάσισε ότι θα ήταν πιο συνετό να μείνει στο περιθώριο της σύγκρουσης. Με τον τρόπο αυτόν εξυπηρετούσε τα συμφέροντά της, μεταφέροντας το βάρος της επιχείρησης στους πρόθυμους βορειοκορεάτες (και αργότερα στους κινέζους), εφαρμόζοντας την στρατηγική του λεγόμενου «buck – passing» [3][13]. Η επιλογή αυτή του Στάλιν είχε τα κάτωθι πλεονεκτήματα:

α. Απέφευγε μια πιθανή πολεμική εμπλοκή με τις ΗΠΑ, γεγονός που του επέτρεπε να διατηρήσει την πλειοψηφία των δυνάμεών του στην Ευρώπη, όπου ήταν ο κύριος στρατηγικός αντικειμενικός σκοπός του.

β. Διατηρούσε το κύρος της χώρας του ως μέλος του ΣΑ του ΟΗΕ και θεματοφύλακα της διεθνούς ειρήνης, αφού φαινομενικά τουλάχιστον, δεν ήταν αυτή που παραβίαζε την παράγραφο 4 του Άρθρου 2 του Χάρτη. Για τον σκοπό αυτό, απέφυγε να κάνει χρήση του δικαιώματος της αρνησικυρίας που διέθετε, απέχοντας από τα ψηφίσματα για την καταδίκη της Βορειοκορεατικής επίθεσης, υπό το πρόσχημα της διαμαρτυρίας για τον πρόσφατο αποκλεισμό της Κίνας από το ΣΑ.

Η σοβιετική παρότρυνση και υποστήριξη στην Κίνα, προκειμένου αυτή να επέμβει εναντίων των δυνάμεων του ΟΗΕ, τον Οκτώβριο του 1950 όταν οι τελευταίες προσέγγισαν τον ποταμό Γιαλού, συμπεριλαμβάνεται και αυτή στην σοβιετική στρατηγική «buck – passing» προκειμένου να διασωθεί το Βορειοκορεατικό καθεστώς, χωρίς να απαιτηθεί η άμεση εμπλοκή της ΕΣΣΔ. Τα κινεζικά διλήμματα ασφαλείας αλλά και η εικόνα του ως επαναστάτη ηγέτη, δεν επέτρεπαν στον Μάο να αρνηθεί μια επέμβαση υπέρ της Βορείου Κορέας.

Για τον ίδιο λόγο που η μεγάλη ανισορροπία ισχύος, υπήρξε ο κύριος λόγος που οδήγησε τον Στάλιν στην έγκριση της έναρξης του πολέμου στη Κορέα, η διατήρηση της διεθνούς ισορροπίας ισχύος, ήταν αντίστοιχα ο λόγος που δεν επιθυμούσε τον

τερματισμό του, ακόμα και όταν αυτός κατέληξε σε τέλμα με την σταθεροποίηση του μετώπου στον 38^ο παράλληλο. Η αγκίστρωση σημαντικών αμερικανικών δυνάμεων και πόρων στην Κορέα, θεωρείτο από τον Στάλιν ως θετική εξέλιξη, καθώς αποτρέπονταν από το να αναπτυχθούν στην Ευρώπη. Μόνο με τον θάνατο του Στάλιν και την αλλαγή των προτεραιοτήτων της νέας Σοβιετικής ηγεσίας, κατέστη δυνατή η επίτευξη μιας συμφωνίας για την λήξη του πολέμου.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα σχετικά με την στάση και τις ενέργειες του Στάλιν, διαπιστώνουμε ότι αυτός έδρασε σε συμφωνία με τις διδαχές του Μακιαβέλι: Διέγνωνσε το Διεθνές περιβάλλον και αφού ζύγισε τις απειλές, θεώρησε ότι βρήκε μια ευκαιρία στην Κορέα και αποφάσισε να την εκμεταλλευτεί, αδιαφορώντας παράλληλα για την σύγχρονη αντίληψη περί «ηθικής».

3.5.3. Κίνα

Οι Σοβιετικοί σχεδιαστές της επίθεσης στην Νότιο Κορέα, υποεκτίμησαν σε πολύ μεγάλο βαθμό την αμερικανική ναυτική και αεροπορική υπεροχή αλλά και την ικανότητα των ΗΠΑ να μεταφέρουν όγκο δυνάμεων σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο παρά την υποτίμηση της αμερικανικής πρόθεσης και ικανότητας να προστατέψουν την Νότιο Κορέα, ο Στάλιν φρόντισε να καλύψει τα νώτα της στρατηγικής του με την εξασφάλιση της συναίνεσης της Κίνας, στην υποστήριξη της επίθεσης.

Είναι γεγονός ότι ο Μάο δεν ήταν ιδιαίτερα θετικός σε έναν ενδεχόμενο πόλεμο στην Κορέα. Μετά την νίκη του στον εμφύλιο πόλεμο, προτεραιότητα του ήταν η κατάληψη της Ταϊβάν, όπου είχε διαφύγει η ηττημένη κυβέρνηση του Τσιάνγκ Κάι Σεκ και η υποστήριξη των κομμουνιστών ανταρτών στην νοτιοανατολική Ασία. Ωστόσο αναγκάστηκε να συμφωνήσει με το σχέδιο του Στάλιν και του Κιμ, καθώς είχε ανάγκη την υποστήριξη της ΕΣΣΔ στην ανοικοδόμηση της Κίνας μετά τον κινεζικό εμφύλιο, υποστήριξη που ενδεχομένως θα έχανε αν αρνούταν να στηρίξει την επίθεση ενώ επιπλέον θα αποδείκνυε ότι δεν ήταν ο επαναστατικός ηγέτης που παρουσίαζε η κινεζική προπαγάνδα [10].

Με την ήττα των Βορειοκορεατικών στρατευμάτων και την υποχώρησή τους βορείως του 38^{ου} παράλληλου τον Οκτώβριο του 1950, οι κινέζοι βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, καθώς έπρεπε να επιλέξουν μεταξύ της παθητικής στάσης και της επίθεσης με δικά τους στρατεύματα με σκοπό την αναχαίτιση της προέλασης των δυνάμεων του ΟΗΕ.

Από την στιγμή που η ΕΣΣΔ είχε ξεκαθαρίσει ότι δεν επρόκειτο η ίδια να επέμβει υπέρ των Βορειοκορεατών σε περίπτωση δυσμενούς εξέλιξης του πολέμου, η Κίνα δεν μπορούσε να μείνει άπραγη στο ενδεχόμενο κατάληψης της Βορείου Κορέας από τις δυνάμεις του ΟΗΕ, καθώς θεωρούσε άκρως επικίνδυνο για την ασφάλειά της το να μοιράζεται κοινά σύνορα με μια ενοποιημένη δημοκρατική Κορέα, η οποία προφανώς θα φιλοξενούσε πλέον και πολυάριθμα αμερικανικά στρατεύματα, σε απόσταση

αναπνοής από το βιομηχανικό κέντρο της Ματζουρίας. Η Βόρεια Κορέα αποτελούσε για την Κίνα (και αποτελεί μέχρι σήμερα) ένα πολύτιμο «κράτος – ανάχωμα» και η ακεραιότητά της συγκαταλέγεται μεταξύ των βασικών κινεζικών προτεραιοτήτων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η μαζική κινεζική επίθεση εναντίων των δυνάμεων του ΟΗΕ, δεν θα έπρεπε να αιφνιδιάσει την αμερικανική ηγεσία στον βαθμό που το πέτυχε. Η τελευταία, εκτός του ότι υποτίμησε τις κινεζικές δυνατότητες, προφανώς βασιζόταν και στο δέος που προκαλούσε το πυρηνικό της οπλοστάσιο προκειμένου να αποτρέψει μια επέμβαση εναντίων των δυνάμεων του ΟΗΕ. Παρά τις αμερικανικές προσδοκίες, η Σοβιετική πυρηνική δοκιμή της 29 Αυγούστου 1949, μετρίασε τους φόβους των κομμουνιστών ηγετών σχετικά με μια αμερικανική πυρηνική επίθεση. Επιπροσθέτως, το πάντα υπαρκτό ενδεχόμενο Σοβιετικής επίθεσης στην κεντρική Ευρώπη στην περίπτωση ανεξέλεγκτης κλιμάκωσης του πολέμου στη Κορέα, κατέστησε απαγορευτική την χρήση πυρηνικών όπλων από τους αμερικανούς, προς μεγάλη απογοήτευση του Στρατηγού Μακάρθουρ, δικαιώνοντας τελικά την απόφαση των κινέζων να επέμβουν προς διάσωση της Βορείου Κορέας.

Εκτός του διλήμματος ασφαλείας που προκαλούσε στην Κίνα το ενδεχόμενο κατάληψης της Βορείου Κορέας από τις συμμαχικές δυνάμεις, ο Μάο έπρεπε να σκεφτεί επίσης και την εικόνα του ως επαναστάτη κομμουνιστή ηγέτη. Η εικόνα αυτή θα δέχονταν ισχυρό πλήγμα, σε περίπτωση κινεζικής απραξίας απέναντι στην κατάλυση ενός νεοσύστατου κομμουνιστικού κράτους, από τις δυνάμεις των «ιμπεριαλιστών». Εάν ήθελε επομένως να κατοχυρώσει την επιρροή της χώρας του στο κομμουνιστικό μπλοκ αλλά και να περιφρουρήσει την θέση του στο ίδιο του το κόμμα, η επέμβαση στον πόλεμο της Κορέας ήταν για τον Μάο μονόδρομος.

3.5.4. Νότια Κορέα

Η Νότια Κορέα ήταν ο πιο ανήμπορος δρών, πριν και κατά την διάρκεια του πολέμου. Η συμμαχία του καθεστώτος του Σίγκμαν Ρι με τις ΗΠΑ, κατά την χρονική περίοδο πριν την έναρξη του πολέμου, αποτέλεσε πολύ περισσότερο παγίδα παρά πηγή ισχύος για την χώρα του [13]. Η διστακτικότητα της αμερικανικής κυβέρνησης να εξοπλίσει το Νοτιοκορεατικό κράτος με σύγχρονα οπτικά συστήματα, το καταδίκασε σε μια συντριπτική ήττα κατά τους πρώτους μήνες του πολέμου.

Το μοναδικό πράγμα που μπορούσε να κάνει από μόνη της η κυβέρνηση του Σίγκμαν Ρι, σε μια απέλπιδα προσπάθεια μερικής εξισορρόπησης της Βορειοκορεατικής απειλής, ήταν να καταφύγει στην αμφιλεγόμενη ενέργεια των μαζικών διώξεων κομμουνιστών και αντιφρονούντων εντός της Νοτιοκορεατικής επικράτειας, προκειμένου να αποτρέψει την Βόρειο Κορέα από το να τους χρησιμοποιήσει ως 5^η Φάλαγγα.

Μοναδική ελπίδα της Νοτίου Κορέας να αποτρέψει την Βορειοκορεατική επίθεση, θα ήταν να συγκεντρώσει πειστικές πληροφορίες σχετικά με την ραγδαία ανάπτυξη των ικανοτήτων των Βορειοκορεατικών ΕΔ και να τις υποβάλει έγκαιρα στην κυβέρνηση του

προέδρου Τρούμαν, προκειμένου να αιτηθεί τον άμεσο εξοπλισμό της ή έστω την παρουσία ισχυρών αμερικανικών δυνάμεων στην επικράτειά της.

3.5.5. ΗΠΑ

Είναι ξεκάθαρο ότι ο πόλεμος δεν θα ξεκινούσε ποτέ χωρίς την έγκριση του Στάλιν. Ο Σοβιετικός ηγέτης αρνήθηκε επανειλημμένα μέχρι το 1949 να επιτρέψει στον Κιμ να επιτεθεί στον Νότο, πάρα την Βορειοκορεατική υπεροπλία, επικαλούμενος την ευρύτερη ισορροπία ισχύος στην περιοχή. Μόνο μετά την επικράτηση του Μάο στον κινεζικό εμφύλιο, ξεκίνησε να αλλάζει στάση και να τάσσεται υπέρ του πολέμου. Τα παραπάνω οδηγούν στο δυσάρεστο συμπέρασμα, ότι η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνέβαλε στο ξέσπασμα του πολέμου με την απραξία της, κατά το χρονικό διάστημα διαμόρφωσης της κακής για την Νότιο Κορέα ισορροπίας ισχύος.

Εκτός από την τήρηση παθητικής στάσης, η κυβέρνηση των ΗΠΑ μπορούσε να επιλέξει μεταξύ του εξοπλισμού του Νοτιοκορεατικού στρατού και στην αμερικανική στρατιωτική παρουσία στον Νότο, προκειμένου να εξισορροπηθεί η ανερχόμενη κομμουνιστική απειλή στην Κορέα.

Είναι προφανές ότι οι ΗΠΑ δεν εμπιστεύονταν ιδιαίτερα το καθεστώς του Σίγκμαν Ρι, παρά την στήριξη που του παρείχαν στον σχηματισμό κυβέρνησης το 1948 [10][12]. Είναι γεγονός ότι ενώ προσπαθούσαν να διατηρήσουν τις ισορροπίες στην κεντρική Ευρώπη μετά τον αποκλεισμό του Βερολίνου, παράλληλα δεν επιθυμούσαν το ξέσπασμα κανενός επεισοδίου σε διεθνές επίπεδο, το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει τους Σοβιετικούς. Οι επιθετικές δηλώσεις του Ρι και η αδιαμφισβήτητη πρόθεσή του να κυβερνήσει το σύνολο της Κορεατικής χερσονήσου, σε συνδυασμό με τα συνεχή διασυνοριακά επεισόδια με την Βόρεια Κορέα από το 1948 μέχρι την έναρξη του πολέμου, δημιούργησαν την ανησυχία στους αμερικανούς ότι η πρόκληση ενός πολεμικού επεισοδίου με ευθύνη στην Νοτιοκορεατική κυβέρνηση ήταν υπαρκτή πιθανότητα, εάν η τελευταία διέθετε επαρκή στρατιωτική ισχύ. Το παραπάνω ήταν προφανώς και ο λόγος, που οι ΗΠΑ αρνήθηκαν να εξοπλίσουν με σύγχρονα οπτικά συστήματα τον Νοτιοκορεατικό στρατό, στερώντας του έτσι τα μέσα επίτευξης αποτροπής και καθιστώντας τον ανήμπορο να διαφυλάξει την εδαφική ακεραιότητα της χώρας, απέναντι σε έναν αποφασισμένο αντίπαλο.

Από την στιγμή που οι ΗΠΑ δεν επιθυμούσαν για τον οποιοδήποτε λόγο να εξοπλίσουν και να οργανώσουν τον Νοτιοκορεατικό στρατό σε επίπεδο ανάλογο αυτού του Βορειοκορεατικού στρατού και εφόσον ενδιαφέρονταν για την ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή, μπορούσαν κάλλιστα να διατηρήσουν την παρουσία στην Νότιο Κορέα των αμερικανικών στρατιωτικών μονάδων που χρησιμοποιήθηκαν για την απελευθέρωση της από τους Ιάπωνες το 1945. Η λύση αυτή είχε σαφή πλεονεκτήματα, από την στιγμή που δεν υπήρχε εμπιστοσύνη στην Νοτιοκορεατική κυβέρνηση, αφού αφενός διατηρούσε την ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή, διέλυε κάθε κομμουνιστική αμφιβολία σχετικά με το ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την προάσπιση της Νοτίου Κορέας

και διατηρούσε τα στρατεύματα υπό τον άμεσο αμερικανικό έλεγχο μηδενίζοντας την πιθανότητα μιας ανεπιθύμητης αύξησης της έντασης σε αυτή τη γωνιά του πλανήτη. Παρόλα τα παραπάνω, η κυβέρνηση Τρούμαν απέφυγε την διατήρηση της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ στην Νότιο Κορέα, πιθανώς σκεπτόμενη ότι σε μια τέτοια περίπτωση θα διατηρούσαν αντίστοιχα και οι Σοβιετικοί τα δικά τους στρατεύματα στον Βορρά αλλά και την οικονομική επιβάρυνση που συνεπάγεται η διατήρηση στρατευμάτων στο εξωτερικό. Σε κάθε περίπτωση η αποχώρηση του αμερικανικού στρατού από την Κορέα το 1948 δεν φάνταζε ως επικίνδυνη επιλογή λόγω της ισχύουσας κατανομής των δυνάμεων στην περιοχή την υπόψη χρονιά. Κατά τα τέλη του 1949 με την υποχώρηση των υπολειμμάτων του εθνικού κινεζικού στρατού στην Ταϊβάν και την ολοκλήρωση της πρώτης σοβιετικής πυρηνικής δοκιμής, η κατάσταση άλλαξε προς το χειρότερο για τους δυτικούς αλλά και πάλι η αμερικανική κυβέρνηση δεν αισθάνθηκε την ανάγκη να δράσει για την διατήρηση της ισορροπίας των δυνάμεων.

Θα ήταν υπεραπλούστευση να αποδώσει κανείς τον μη εξοπλισμό της Νοτίου Κορέας σε εγκληματική αμέλεια της κυβέρνησης Τρούμαν. Η τελευταία είχε πλήρη επίγνωση της κομμουνιστικής επιθετικότητας, αφού χειρίστηκε το επεισόδιο του αποκλεισμού του Βερολίνου (1948-1949), το κομμουνιστικό πραξικόπημα στην Τσεχοσλοβακία το 1948 και την εξέλιξη του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. Είχε μάλιστα ενεργήσει στον μέγιστο βαθμό για την θωράκιση της δυτικής Ευρώπης έναντι της Σοβιετικής επιρροής και διείσδυσης με την σύνταξη και εκτέλεση του σχεδίου Μάρσαλ και την συμβολή της στην ίδρυση του NATO. Η απραξία της αμερικανικής κυβέρνησης σχετικά με την εξισορρόπηση της κομμουνιστικής απειλής στην Βορειοανατολική Ασία θα πρέπει περισσότερο να αποδοθεί στην προβληματική συνεργασία της με το καθεστώς του Σίγκμαν Ρι και κυρίως, στην αδυναμία συλλογής αξιόπιστων πληροφοριών, με τις οποίες θα υπήρχε έγκαιρη προειδοποίηση για το μέγεθος και τον σκοπό της υπό διαμόρφωση απειλής και θα δίνονταν η ευκαιρία για την έγκαιρη εκδήλωση των απαιτούμενων ενεργειών, με σκοπό την αντιμετώπισή της. Η αμερικανική δυσχέρεια στη συλλογή πληροφοριών στρατηγικής σημασίας, αποδείχθηκε άλλωστε περίτρανα τον Νοέμβριο του 1950, όταν οι αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών απέτυχαν να διαπιστώσουν τον όγκο των δυνάμεων που συγκεντρώνονταν βορείως του ποταμού Γιαλού και την πρόθεση των κινέζων να επιτεθούν κατά των δυνάμεων του ΟΗΕ.

3.5.6. Η συμμετοχή του διεθνούς παράγοντα στην σύγκρουση.

Αμέσως μετά την έναρξη του πολέμου, εκτός από την κινητοποίηση των δικών τους δυνάμεων, οι ΗΠΑ προσπάθησαν να κινητοποιήσουν και τον διεθνή παράγοντα, προκειμένου να τερματίσουν τον πόλεμο.

Μέσω του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, κατέθεσαν τα ψηφίσματα υπ' αριθμό «82», «83» και «84», με τα οποία επιδίωξαν την καταδίκη της Βορείου Κορέας, την διεθνή απομόνωσή της και την συγκρότηση μιας διεθνούς υπό αμερικανική ηγεσία δύναμης με σκοπό την εκδίωξη των Βορειοκορεατικών δυνάμεων από την

Νοτιοκορεατική επικράτεια και την επιβολή της ειρήνης. Παρά την έγκριση των υπόψη ψηφισμάτων από την ολομέλεια ου ΣΑ, κυρίως λόγω της Σοβιετικής αποχής, πολλά κράτη μέλη της Γενικής Συνέλευσης του οργανισμού δεν συμμερίστηκαν την ερμηνεία των ΗΠΑ σχετικά με το διεθνές δίκαιο στην Κορέα.

Το σύνολο των κρατών – μελών που βρίσκονταν στην κομμουνιστική σφαίρα επιρροής τήρησαν αρνητική στάση, θεωρώντας αυθαίρετα ότι η «αντεπίθεση» της Βορείου Κορέας ήταν απάντηση στην απόπειρα των ΗΠΑ και της Νοτίου Κορέας να εισβάλουν στον Βορρά.

Οι χώρες του τρίτου κόσμου τήρησαν επίσης αρνητική στάση απέναντι στις ΗΠΑ, θεωρώντας υποκρισία την άμεση ανταπόκρισή των τελευταίων υπέρ της Νοτίου Κορέας, ενώ παράλληλα δεν έκαναν τίποτα για την πολιτική του απαρχαίνι από την Νότια Αφρική και την διατήρηση κήσεων στην Αφρική από τις ευρωπαϊκές αποικιοκρατικές δυνάμεις.

Οι 16 χώρες που τελικά συνέβαλαν στην συγκρότηση της διεθνούς δύναμης, είτε είχαν κοινά γεωπολιτικά συμφέροντα με τις ΗΠΑ (όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Βρετανικές δυνάμεις της Κοινοπολιτείας), είτε επιδίωξαν με την συμμετοχή τους να εξασφαλίσουν μια θέση ως μέλη του ΝΑΤΟ. Σε κάθε περίπτωση, η συμβολή των υπόψη κρατών δεν έφτασε ποτέ αυτή των ΗΠΑ, με αποτέλεσμα το 90% περίπου των στρατευμάτων της διεθνούς δύναμης να είναι αμερικανικής προέλευσης, ενώ το σύνολό της διοικούνταν αποκλειστικά από αμερικανούς αξιωματικούς, καθιστώντας έτσι την διεξαγωγή του πολέμου της Κορέας, κυρίως αμερικανική υπόθεση.

Η έγκριση των ψηφισμάτων υπ' αριθμό «82», «83» και «84» και η συγκρότηση της διεθνούς δύναμης του ΟΗΕ θεωρήθηκε μεγάλη διπλωματική νίκη του προέδρου Τρούμαν. Ωστόσο η συγκρότηση μιας διεθνούς δύναμης θα μπορούσε κάλλιστα να είχε πραγματοποιηθεί και χωρίς την ύπαρξη του ΟΗΕ, η λειτουργία του οποίου δεν κατάφερε να συμβάλει ούτε στην αποτροπή αλλά ούτε και στην γρήγορη λήξη του πολέμου. Παρά την επίσημη διεθνή καταδίκη της Βορείου Κορέας, ο πόλεμος διήρκησε για περίπου 3 χρόνια και έληξε μόνο μετά τον θάνατο από φυσικά αίτια του «ηθικού αυτουργού» του. Επιπροσθέτως, η λειτουργία του οργανισμού δεν μπόρεσε να εγγυηθεί ποτέ καμία αποζημίωση στην Νότια Κορέα για τα δεινά που υπέστη από την επισήμως παράνομη επίθεση της Βορείου Κορέας [10][12].

3.6. Τελικά Συμπεράσματα.

Η υποστηρισθείσα από την ΕΣΣΔ επίθεση της Βορείου Κορέας την 25 Ιουν 1950 δεν πέτυχε τελικά τον σκοπό της, ο οποίος ήταν η κατάληψη του συνόλου της Κορεατικής χερσονήσου και η ενοποίησή της υπό το ερυθρό λάβαρο, κυρίως λόγω της υποτίμησης από τους Σοβιετικούς, της αμερικανικής δυνατότητας ταχείας μεταφοράς στρατιωτικών δυνάμεων σε μεγάλες αποστάσεις ανά την υφήλιο, αλλά και της αμερικανικής πρόθεσης προάσπισης της Νοτιοκορεατικής εδαφικής ακεραιότητας.

Ωστόσο αυτό που έχει σημασία σε τελική ανάλυση, είναι ότι τόσο η Νότια Κορέα όσο και οι ΗΠΑ απέτυχαν να πετύχουν την αποτροπή, με αποτέλεσμα η κομμουνιστική πλευρά να πιστέψει ότι μπορούσε να εξασφαλίσει μια γρήγορη νίκη και να προκαλέσει έναν μακροχρόνιο πόλεμο με περίπου 3000000 νεκρούς. Θεωρείται δεδομένο ότι αν ο Νοτιοκορεατικός στρατός ήταν το ίδιο καλά εξοπλισμένος με τον Βορειοκορεατικό και αν η κυβέρνηση Τρούμαν είχε δώσει ξεκάθαρες εγγυήσεις για την προστασία της Νοτίου Κορέας, ο πόλεμος δεν θα είχε ξεκινήσει ποτέ.

Συνεκτιμώντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερα βασικά στοιχεία που κατέστησαν δυνατό το ξέσπασμα του πολέμου της Κορέας:

α. Κύριο αίτιο του πολέμου αποτέλεσε πρωτίστως το δίλημμα ασφαλείας της Βορείου Κορέας έναντι της Νότιας και η επιδείνωση του λόγω του ψυχροπολεμικού ανταγωνισμού, μεταξύ των υπερδυνάμεων.

β. Οι σοβιετικοί σχεδιαστές του πολέμου, θεώρησαν ότι είχαν περιορισμένο χρονικό περιθώριο προκειμένου να εκμεταλλευτούν την ισχύουσα μέχρι το 1950 ανισορροπία δυνάμεων, γεγονός που έκανε την επίθεση στη Νότιο Κορέα να φαντάζει ως επιτακτική ανάγκη.

γ. Η ενεργός υποστήριξη της ΕΣΣΔ και της Κίνας στην Βόρειο Κορέα επέτρεψε στην δεύτερη να αγνοήσει πλήρως τον Χάρτη αλλά και τα κατοπινά ψηφίσματα του ΟΗΕ. Η ΕΣΣΔ δεν έλαβε καθόλου υπόψη της την ύπαρξη και την λειτουργία του οργανισμού κατά την σχεδίαση της στρατηγικής της στην Κορέα.

δ. Το σημαντικότερο αίτιο του πολέμου ήταν η ανισορροπία ισχύος μεταξύ Νοτίου και Βορείου Κορέας και η αντίληψη των κομμουνιστών ότι οι ΗΠΑ δεν σκόπευαν να επέμβουν υπέρ της πρώτης.

3.6.1. Οι τέσσερις προϋποθέσεις για την άσκηση ένοπλης βίας σε διακρατικό επίπεδο.

Είναι δυνατόν, από τα συμπεράσματα που προκύπτουν μέσω της ανάλυσης των γεγονότων που επέτρεψαν το ξέσπασμα του πολέμου της Κορέας, να εξαχθούν οι κάτωθι τέσσερις προϋποθέσεις, οι οποίες όταν συντρέχουν όλες ταυτόχρονα, καθιστούν ως εξαιρετικά πιθανή περίπτωση, την εκδήλωση μιας επιθετικής ενέργειας σε διακρατικό επίπεδο:

α. **Δίλημμα Ασφαλείας:** Η ύπαρξη ή η δράση ενός κράτους γίνεται αντιληπτή ως εν δυνάμει υπαρξιακή απειλή για το κράτος θύτη.

β. Αίσθηση περιορισμένου χρόνου αντίδρασης: Το κράτος θύτης θεωρεί ότι έχει στενό χρονικό περιθώριο μπροστά του, προκειμένου να εκμεταλλευτεί μια διεθνή συγκυρία, χωρίς ή με αποδεκτό κόστος.

γ. Άνευ όρων υποστήριξη από κράτος μέλος του ΣΑ του ΟΗΕ. Εάν το κράτος θύτης απολαμβάνει της πλήρους υποστήριξης ή είναι το ίδιο μέλος του ΣΑ του ΟΗΕ, μπορεί να παραβιάσει κατάφορα το Άρθρο 4 της Παρ. 2. του Χάρτη και να επικαλεστεί αυθαίρετα το δικαίωμα στην αυτοάμυνα ή την ανθρωπιστική επέμβαση, για να δικαιολογήσει την πράξη του, χωρίς τον φόβο αντίποινων από την διεθνή κοινότητα.

δ. Ανισορροπία Ισχύος: Εάν το κράτος θύτης είναι στρατιωτικά ισχυρότερο ή έστω πιστεύει ότι είναι στρατιωτικά ισχυρότερο έναντι του κράτους θύματος, σε συνδυασμό με τις παραπάνω προϋποθέσεις, τότε η εκδήλωση μιας επιθετικής ενέργειας, είναι απλώς θέμα χρόνου.

Μέχρι τον Φεβρουάριο 2022, υπήρχαν αρκετοί που θα ισχυρίζονταν, ότι για τον πόλεμο της Κορέας, ευθύνονται απολυταρχικά καθεστώτα που διοικούσαν από «εγκληματικούς» ηγέτες και ότι ανάλογες επιθέσεις μεταξύ κυρίαρχων κρατών δεν είναι δυνατόν να επαναλαμβάνονται κατά τον 21^ο αιώνα, με την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, την εδραίωση της δημοκρατίας, την διεθνή οικονομική αλληλεξάρτηση και την περαιτέρω ανάπτυξη του σύγχρονου διεθνούς συστήματος διατήρησης της ειρήνης και της ασφάλειας.

Οι περιπτώσεις που θα αναλυθούν στην συνέχεια, αποδεικνύουν ότι εφόσον παρατηρείται μεταξύ δύο κρατών η ταυτόχρονη ανάπτυξη των τεσσάρων προϋποθέσεων, η εκδήλωση ενός πολεμικού επεισοδίου μεταξύ τους είναι απολύτως πιθανή, ανεξαρτήτως του πολιτεύματος με το οποίο διοικείται το κράτος θύτης αλλά και της ανάπτυξης των Διεθνών Οργανισμών και του Διεθνούς Δικαίου.

4. Η ΙΣΡΑΗΛΙΝΗ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΣΤΟΝ ΙΡΑΚΙΝΟ ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΑ «ΟΣΙΡΑΚ» (1981).

4.1. Οι διμερείς σχέσεις μεταξύ Ιράκ και Ισραήλ.

Παρά το γεγονός ότι δεν μοιράζονται κοινά σύνορα, το Ιράκ υπήρξε σημαντικός παίχτης κατά την αραβοϊσραηλινή διένεξη, ήδη από το έτος ίδρυσης του κράτους του Ισραήλ, το 1948.

Το Ιρακινό βασίλειο των Χασεμιτών, υπήρξε μέλος της αραβικής συμμαχίας που παραβίασε την εδαφική ακεραιότητα του νεοσύστατου κράτους του Ισραήλ το 1948, ξεκινώντας έτσι τον πρώτο αραβοϊσραηλινό πόλεμο, κατά τον οποίο οι Άραβες ηττήθηκαν. Κατά την διάρκεια του πολέμου των Έξι Ημερών το 1967, το Ιράκ διατηρούσε ένα μικρό στρατιωτικό απόσπασμα στην Ιορδανία το οποίο υπέστη απώλειες 10 ανδρών από τις ισραηλινές επιθέσεις.

Το 1968 την εξουσία στο Ιράκ ανέλαβε μετά από πραξικόπημα, το Μπααθικό κόμμα, το οποίο προωθούσε μαζί με τον Νασσερισμό, τις αξίες του παναραβικού εθνικισμού. Ως εκ τούτου θεωρούσε τον Σιωνισμό και την ύπαρξη του Ισραηλινού κράτους ως την συνέχεια της δυτικής αποικιοκρατίας στην Μέση Ανατολή και συνεπώς η εξάλειψή του Ισραήλ, αποτελούσε για τους Μπααθιστές εθνικό σκοπό.

Κατά τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ το 1973, το Ιράκ συμμετείχε ενεργά στην σύγκρουση, έχοντας αναπτύξει μια Μεραρχία προς υποστήριξη της Συρίας στην προσπάθειά της τελευταίας να αναχαιτίσει την ισραηλινή αντεπίθεση από τα υψώματα του Γκολάν στην Δαμασκό.

Αφού ανέλαβε την ηγεσία του Μπααθικού κόμματος και του κράτους του Ιράκ την 16 Ιουλίου 1979, ο Σαντάμ Χουσεΐν άσκησε οξεία κριτική στην συμφωνία του Καμπ Ντίβιντ, μεταξύ της Ισραηλινής κυβέρνησης και του Αιγύπτιου προέδρου Σαντάτ καθιστώντας έτσι και αυτός με την σειρά του, ξεκάθαρες τις εχθρικές του διαθέσεις έναντι των Ισραηλινών [14][16].

4.2. Το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράκ.

Το Ιρακινό πυρηνικό πρόγραμμα ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του 1950. Το 1959, το Ιράκ σύναψε συμφωνία πυρηνικής συνεργασίας με την ΕΣΣΔ και το 1963 σοβιετικοί τεχνικοί ξεκίνησαν την ανάπτυξη του Πυρηνικού Κέντρου Αλ Τουβάιθα κοντά στην Βαγδάτη. Το υπόψη συγκρότημα συμπεριλάμβανε πυρηνικές εγκαταστάσεις και εργαστήρια και έναν ερευνητικό πυρηνικό αντιδραστήρα IRT-5000 ισχύος 2 Mw οποίος τέθηκε σε λειτουργία τον Ιούλιο του 1968. Το 1978 υπήρξαν αναφορές, ότι η ισχύς του αναβαθμίστηκε σε 5 mW, λόγω της αύξησης εμπλουτισμού του καυσίμου του.

Το 1969 το Ιράκ επικύρωσε την συνθήκη περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων και το 1972 ο ιρακινός υπουργός Παιδείας, Χισάμ Αλ Σάουι, έγινε μέλος της διοικητικής επιτροπής του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ). Κατά την δεκαετία του 1970, οι εγκαταστάσεις της Αλ Τουβάιθα αναβαθμίστηκαν και επεκτάθηκαν. Το 1974, 200 περίπου ιρακινοί πυρηνικοί επιστήμονες και τεχνικοί εστάλησαν σε χώρες της δύσης και στην Ινδία, όπου απέκτησαν σημαντική εμπειρία.

Το 1974, το Ιράκ ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την Γαλλία, σχετικά με την προμήθεια πυρηνικής τεχνογνωσίας και εγκαταστάσεων και πιο συγκεκριμένα την αγορά ενός αντιδραστήρα 500 mW. Η πρόθεση του Ιράκ να αποκτήσει περαιτέρω πρόσβαση σε πυρηνική τεχνογνωσία, προκάλεσε καχυποψία στην διεθνή κοινότητα λόγω του γεγονότος ότι συγκαταλεγόταν μεταξύ των κρατών με τα μεγαλύτερα αποθέματα πετρελαίου και συνεπώς δεν αντιμετώπιζε ενεργειακό πρόβλημα, το οποίο να δικαιολογούσε το ενδιαφέρον του για την πυρηνική ενέργεια. Η συγκεκριμένη χρονική συγκυρία δεν ευνοούσε το Ιράκ, καθώς η Ινδία είχε μόλις πραγματοποιήσει την πρώτη της πυρηνική δοκιμή, γεγονός που έκανε τις υπόλοιπες πυρηνικές δυνάμεις εξαιρετικά απρόθυμες να εξάγουν μεγάλης ισχύος πυρηνικούς αντιδραστήρες. Ωστόσο, παρά τους αρχικούς δισταγμούς, το γεγονός ότι το Ιράκ ήταν ένας από τους σημαντικότερους προμηθευτές πετρελαίου της Γαλλίας, αλλά η προοπτική υπογραφής συμβολαίων εξοπλιστικών προγραμμάτων αξίας 1,5 δις δολαρίων, οδήγησε τους Γάλλους σε έναν συμβιβασμό με τους Ιρακινούς. Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων, ήταν η υπογραφή συμφωνίας για την πυρηνική συνεργασία Ιράκ – Γαλλίας, από την κυβέρνηση του Ζακ Σιράκ, τον Σεπτέμβριο του 1975.

Η υπόψη συμφωνία συμπεριλάμβανε την προμήθεια δύο μικρότερων αντιδραστήρων από αυτόν που είχε αρχικά αιτηθεί το Ιράκ από την Γαλλία. Ο κύριος και μεγαλύτερος αντιδραστήρας του προγράμματος τύπου «Όσιρις», ονομάστηκε Tammuz-1 (Tammuz λεγόταν ο Βαβυλωνιακός θεός της Κόλασης και επίσης είναι η ιρακινή ονομασία του μήνα Ιουλίου οπότε και αναδείχθηκε το Μπασαθικό κόμμα στην εξουσία το 1968). Ο Tammuz-1, ήταν ονομαστικής ισχύος 40 mW, ενώ μπορούσε στην πράξη να φτάσει τα 70 mW. Ο μικρότερος αντιδραστήρας τύπου «Ίσις» που προέβλεπε η συμφωνία, ονομάστηκε Tammuz-2 και θα χρησιμοποιούταν για έρευνα και εκπαίδευση. Μαζί με τους δύο αντιδραστήρες η Γαλλία συμφώνησε και στην χορήγηση σημαντικής ποσότητας εμπλουτισμένου ουρανίου. Το παραπάνω πρόγραμμα πήρε από τους Γάλλους το όνομα «Οσιράκ» (από την σύζευξη των όρων Ιράκ και Όσιρις).

Παράλληλα με την συμφωνία με το Παρίσι, το Ιράκ ανέθεσε επιπλέον ένα συμβόλαιο αξίας 200 εκατ. δολαρίων στην Ιταλική εταιρία SNIA – Techint, για την κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας πλουτωνίου και άλλων βοηθητικών χώρων. Προέβη επίσης στην προμήθεια 100 τόνων ορυκτού ουρανίου από την Πορτογαλία, την Βραζιλία και την Νιγηρία. Το διάστημα 1976 – 1979, οι προπαρασκευαστικές εργασίες υποδομής είχαν ολοκληρωθεί και το 1979 ξεκίνησε η κατασκευή του αντιδραστήρα. Εφόσον η κατασκευή του Tammuz-1 ολοκληρωνόταν, οι Ιρακινοί επιστήμονες θα ήταν σε θέση να τον χρησιμοποιήσουν για τον εμπλουτισμό ουρανίου και την παραγωγή του ισοτόπου του πλουτωνίου Pu 239, κατάλληλο για την παραγωγή πυρηνικών όπλων. Την 29 Οκτωβρίου 1979, ο Σαντάμ Χουσεΐν δήλωσε ότι « *...η μάχη με το Ισραήλ θα ήταν επίπονη και μεγάλης διάρκειας και το Ισραήλ μπορεί να χρησιμοποιήσει πυρηνικές βόμβες κατά των Αράβων. Γι' αυτό θα πρέπει και οι Άραβες να προετοιμάσουν τα μέσα για την νίκη. Ο νόμος του Μωάμεθ βασίζεται στο ξίφος, ενώ ο νόμος του Σαντάμ βασίζεται στο άτομο...*» [14][15].

4.3. Οι πρώτες Ισραηλινές Αντιδράσεις.

Από τον Μάρτιο του 1975, η εντατική δραστηριοποίηση του Ιράκ στην πυρηνική έρευνα και ανάπτυξη προκάλεσε σοβαρές ανησυχίες στην Ισραηλινή κυβέρνηση. Προτού ωστόσο καταφύγουν στην ένοπλη βία, οι Ισραηλινοί προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την υπόψη απειλή ακολουθώντας την διπλωματική οδό και με την διεξαγωγή ανορθόδοξων επιχειρήσεων.

4.3.2. Διπλωματικές Πιέσεις.

Αρχικά η Ισραηλινή διπλωματία άσκησε έντονες πιέσεις στην Γαλλική αλλά και στην Ιταλική κυβέρνηση προκειμένου αυτές να διακόψουν την υποστήριξή τους στην ανάπτυξη του Ιρακινού πυρηνικού προγράμματος. Το Ισραήλ πίεσε την Γαλλία να προμηθεύσει το Ιράκ με το υποβαθμισμένο καύσιμο τύπου Caramel, που θα επέτρεπε την λειτουργία των αντιδραστήρων αλλά ήταν ακατάλληλο για την παραγωγή πρώτων υλών για πυρηνικά όπλα. Οι Γάλλοι ωστόσο απέρριψαν τις Ισραηλινές ανησυχίες και αρνήθηκαν να συναινέσουν στην παραπάνω πρόταση.

Μενάχεμ Μπεγκιν

Σαντάμ Χουσεΐν

Παράλληλα με την άσκηση πίεσης στην Γαλλία και την Ιταλία, οι Ισραηλινοί διπλωμάτες στον ΟΗΕ, ανακοίνωσαν στο πλαίσιο της 29^{ης} Συνόδου της Γενικής Συνέλευσης, ότι το Ισραήλ συμφωνούσε με μια αιγυπτιακή πρόταση που αφορούσε στην δημιουργία μιας αποπυρηνικοποιημένης ζώνης στην Μέση Ανατολή. Για τον σκοπό αυτό πρότειναν την σύγκληση μιας συνδιάσκεψης, για την υπογραφή από όλα τα κράτη της Μέσης Ανατολής μιας δεσμευτικής συνθήκης, με αυστηρό σύστημα διασφάλισης και επιτήρησης. Οι Ισραηλινοί διπλωμάτες δήλωσαν επίσης ότι κίνητρο για αυτή την πρόταση υπήρξαν οι προσπάθειες συγκεκριμένων μεσανατολικών κρατών να αποκτήσουν πυρηνικό δυναμικό αναφερόμενοι στο Ιράκ και το Πακιστάν.

Ωστόσο το γεγονός ότι το Ιράκ είχε υπογράψει σε αντίθεση με το Ισραήλ, την Συνθήκη περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων, σε συνδυασμό με την μακροχρόνια εχθρότητα και καχυποψία του συνόλου των μεσανατολικών κρατών έναντι του Ισραήλ, οδήγησε στο να αγνοηθεί η Ισραηλινή πρόταση από τα ενδιαφερόμενα κράτη.

Η χαριστική βολή στις Ισραηλινές διπλωματικές προσπάθειες να σταματήσουν με ειρηνικό τρόπο το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράκ, δόθηκε τον Φεβρουάριο του 1981, οπότε ο Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας δήλωσε ότι κατά την διάρκεια προγραμματισμένης επιθεώρησης του «ερευνητικού» αντιδραστήρα «Οσιράκ» τον Ιανουάριο του 1981, «δόθηκαν ικανοποιητικές εξηγήσεις για όλα τα πυρηνικά καύσιμα» διαψεύδοντας ευθέως την ισραηλινή άποψη ότι το Ιρακινό καθεστώς προτίθεται να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα [14][15].

4.3.3. Μυστικές Ανορθόδοξες Επιχειρήσεις.

Παράλληλα με την άσκηση διπλωματικών πιέσεων, η Ισραηλινή μυστική υπηρεσία πληροφοριών (Mossad) προέβη σε μια σειρά επιχειρήσεων δολιοφθοράς προκειμένου να προκαλέσει κωλύματα στο Ιρακινό πυρηνικό πρόγραμμα.

Τον Απρίλιο του 1979 επτά ισραηλινοί πράκτορες διείσδυσαν στις εγκαταστάσεις της γαλλικής εταιρίας Constructions Navales et Industrielles de la Mediterranee, στο λιμάνι Λα Σέιν συρ λα Μερ κοντά στην Τουλόν και τοποθέτησαν εκρηκτικούς μηχανισμούς σε βασικά δομικά τμήματα του αντιδραστήρα, ο οποίος ήταν εκεί αποθηκευμένος εν αναμονή της παράδοσής του στο Ιράκ. Από την έκρηξη που ακολούθησε προκλήθηκαν σημαντικές ζημιές, οι οποίες καθυστέρησαν το ιρακινό πρόγραμμα κατασκευής κατά τουλάχιστον έξι μήνες. Επιπλέον οι σχεδιαστές της επιχείρησης σύνταξαν μια προκήρυξη με σκοπό να δώσουν την εντύπωση ότι η επίθεση έγινε για λογαριασμό ακτιβιστών μελών οικολογικής οργάνωσης.

Άλλες μυστικές ισραηλινές επιχειρήσεις περιλάμβαναν την δολοφονία του Αιγύπτιου πυρηνικού επιστήμονα, στην υπηρεσία του Ιράκ, Γιαχί αλ Μεσάντ, σε ξενοδοχείο στο Παρίσι το 1980 και την τοποθέτηση εκρηκτικών μηχανισμών στα γραφεία της SNIA – Techint, τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς.

Παρά την επιτυχή διεξαγωγή των παραπάνω μυστικών επιχειρήσεων, αυτές δεν κατάφεραν να διαταράξουν σημαντικά την πρόοδο του Ιρακινού πυρηνικού προγράμματος, οπότε κατέστη σαφές στην Ισραηλινή κυβέρνηση ότι έπρεπε να καταφύγει σε πιο δραστικά μέτρα [14][15].

4.4. Επιχείρηση «Όπερα».

4.4.3. Προετοιμασία.

Ήδη από το 1978 κατόπιν εντολής του Ισραηλινού πρωθυπουργού Μπεγκίν, ο υπουργός άμυνας Εζέρ Βάισμαν ανέθεσε στον αρχηγό της Ισραηλινής

Αεροπορίας, υποπτέραρχο Νταβίντ Ιβρί, την προετοιμασία ενός σχεδίου για την αεροπορική προσβολή των Ιρακινών πυρηνικών εγκαταστάσεων. Για την λεπτομερή σχεδίαση της επιχείρησης συντάχθηκε από το γενικό επιτελείο της Αεροπορίας ένα σχέδιο συλλογής πληροφοριών που αφορούσαν την διάταξη των κτιριακών εγκαταστάσεων του Πυρηνικού Κέντρου Αλ Τουβάιθα, καθώς και τις κατασκευαστικές και τεχνικές λεπτομέρειες του κύριου αντιδραστήρα «Οσιράκ» (Tamuz 1), προκειμένου να καθοριστούν το είδος και η ποσότητα των πυρομαχικών που απαιτούνταν για την καταστροφή του. Άλλες πληροφορίες που απαιτούνταν αφορούσαν το χρονοδιάγραμμα των εργασιών για την κατασκευή του αντιδραστήρα, προκειμένου να καθοριστεί πότε αυτός θα καθίστατο λειτουργικός και οι δυνατότητες της ιρακινής αεράμυνας γύρω από το Κέντρο Αλ Τουβάιθα. Οι παραπάνω πληροφορίες θα συλλέγονταν από κοινού από την Μοσάντ, την Ισραηλινή Στρατιωτική υπηρεσία πληροφοριών και το Τμήμα Πληροφοριών της Πολεμικής Αεροπορίας.

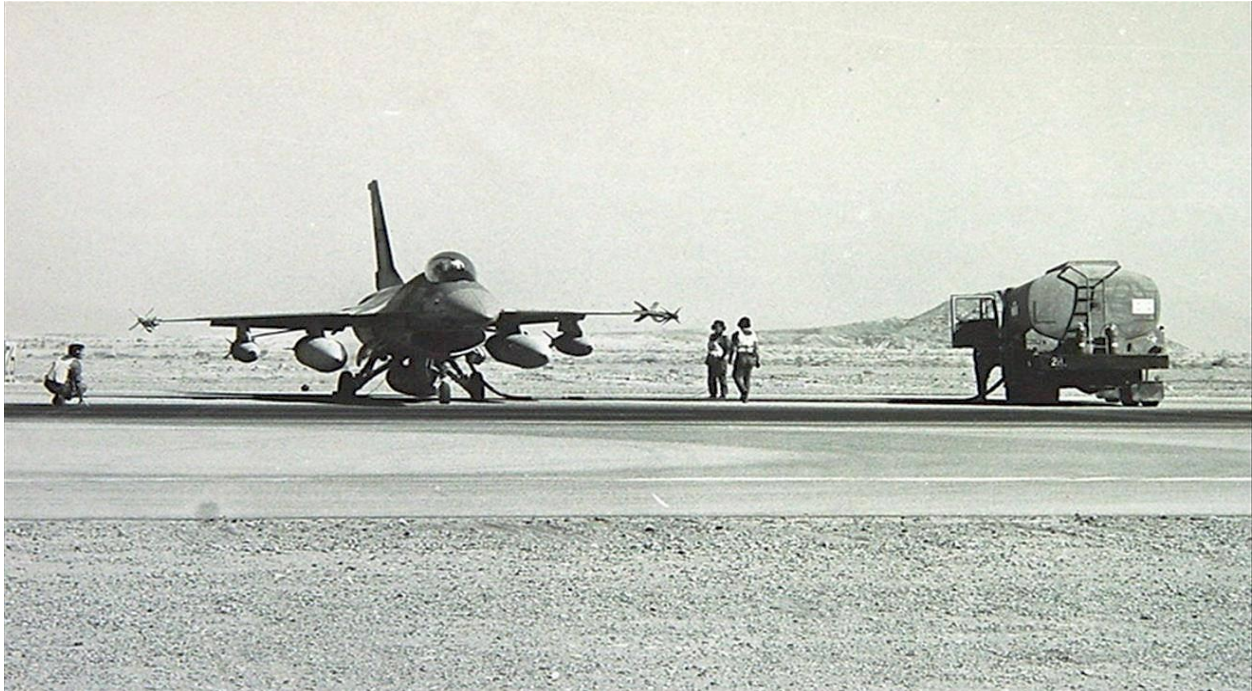
Οι πρώτες ασκήσεις για τον βομβαρδισμό του αντιδραστήρα διεξήχθησαν με τα καλύτερα ως τότε διαθέσιμα αεροσκάφη δίωξης – βομβαρδισμού (Δ/Β) τύπου F4E, τα οποία όμως δεν είχαν την απαιτούμενη εμβέλεια προκειμένου να πετάξουν από τις βάσεις τους στο Ισραήλ μέχρι την Βαγδάτη, όπου βρισκόταν ο στόχος τους. Για την εκτέλεση τη αποστολής απαιτούνταν οπωσδήποτε ο εναέριος ανεφοδιασμός τους, ο οποίος προβλεπόταν να γίνει με αεροσκάφη τύπου A-4N. Η απαίτηση της χρήσης της τεχνικής του εναέριου ανεφοδιασμού αύξησε την πολυπλοκότητα της επιχείρησης και μείωνε τις πιθανότητες επιτυχίας της, καθότι αυξανόταν ο αριθμός των εμπλεκόμενων αεροσκαφών και άρα η πιθανότητα αυτά να εντοπιστούν πριν φτάσουν στον στόχο τους και να αναχαιτιστούν από την ιρακινή αεράμυνα. Δοκιμές που για λόγους εξομοίωσης της απόστασης, διεξήχθησαν στην Μεσόγειο, έδειξαν ότι για την προσβολή του ιρακινού αντιδραστήρα θα απαιτούνταν μια συνδυασμένη δύναμη 18 - 24 των παραπάνω αεροσκαφών, ενώ υπολογιζόταν ότι μόνο τέσσερα εξ αυτών θα κατάφερναν να φτάσουν στον αντιδραστήρα, με αποτέλεσμα να μειώνονται κατακόρυφα οι πιθανότητες βέβαιης καταστροφής του. Με αυτά τα δεδομένα, μέχρι το τέλος του 1978, η Ισραηλινή αεροπορία δεν μπορούσε να εγγυηθεί στην κυβέρνηση την επιτυχία μιας επιδρομής στον «Οσιράκ».

Τον Οκτώβριο του 1978, έλαβε χώρα μια σοβαρή γεωπολιτική αλλαγή στην Μέση Ανατολή, που διευκόλυσε σημαντικά τους ισραηλινούς σχεδιασμούς. Το καθεστώς του Σάχη του Ιράν κατέρρευσε μετά το ξέσπασμα της ισλαμικής επανάστασης και την εξουσία ανέλαβαν οι κληρικοί του Αγιατολαχ Χομεινί. Αποτέλεσμα της αλλαγής εξουσίας ήταν η ραγδαία επιδείνωση των σχέσεων του Ιράν τόσο με τις ΗΠΑ όσο και με το Ιράκ. Σε συνέχεια της διακοπής των διπλωματικών τους σχέσεων με το Ιράν, οι ΗΠΑ ακύρωσαν όλες τις προγραμματισμένες παραδώσεις οπλικών συστημάτων, που είχε παραγγείλει το καθεστώς του Σάχη. Το 1979, κατά την διάρκεια επίσκεψής του στο Ισραήλ, ο Αμερικανός υπουργός Άμυνας, Χάρολντ Μπράουν πρόσφερε στην ισραηλινή κυβέρνηση την κάλυψη της ισραηλινής παραγγελίας αεροσκαφών F-16 A/B, από την ακυρωθείσα ιρακινή, γεγονός που επέτρεψε στην Ισραηλινή αεροπορία να παραλάβει

τα υπόψη αεροσκάφη δύο χρόνια νωρίτερα σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό. Η προμήθεια των συγκεκριμένων αεροσκαφών «έλυσε τα χέρια» της ισραηλινής αεροπορίας, αφού πλέον διέθετε το κατάλληλο μέσο, προκειμένου να καλύψει την απόσταση των 965 km, από τις ισραηλινές βάσεις μέχρι το κέντρο Αλ Τουβάιθα στην Βαγδάτη και να επιστρέψει, χωρίς να απαιτείται η χρήση της τεχνικής του εναέριου ανεφοδιασμού. Στο προσωπικό που μετέβη στις ΗΠΑ προκειμένου να παραλάβει τα νέα αεροσκάφη και να εκπαιδευτεί στην χρήση τους, δόθηκαν οδηγίες από τον υποπτέραρχο Ιβρί, να διεξάγουν δοκιμές για να διαπιστώσουν στην πράξη την μέγιστη εμβέλειά τους, ενώ ο ίδιος μερίμνησε για την προμήθεια πρόσθετων απορριπτόμενων δεξαμενών καυσίμων. Την 02 Ιουλ 1980, τα πρώτα τέσσερα ισραηλινά F-16 A/B προσγειώθηκαν στην βάση Ραμάτ Νταβίντ.

Την 22 Σεπ 1980, ο ιρακινός στρατός εισέβαλε στο Ιράν έχοντας ως αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη του υδάτινου δίαυλου Σατ ελ Αράμπ. Λίγες ώρες μετά την έναρξη της εισβολής, η Ιρανική κυβέρνηση παρέλαβε ένα μήνυμα τέλεξ από το Ισραήλ, στο οποίο περιλαμβάνονταν ένας κατάλογος 124 ιρακινών στόχων για την ιρακινή αεροπορία, με τον αντιδραστήρα «Οσιράκ» σε υψηλή προτεραιότητα. Το Ιράν από μόνο του δεν ήταν σε θέση να σχεδιάσει μια επιδρομή στον αντιδραστήρα, αφού στερούταν των απαιτούμενων μέσων συλλογής πληροφοριών και είχε χάσει την πρόσβαση στις αμερικανικές δορυφορικές φωτογραφίες. Το κενό αυτό έσπευσαν να καλύψουν οι ισραηλινές υπηρεσίες πληροφοριών, οι οποίες έστειλαν στο Ιράν πληροφορίες που οι ίδιες είχαν συλλέξει σχετικά με τις πυρηνικές εγκαταστάσεις στο κέντρο Αλ Τουβάιθα, τα ως τότε γνωστά τεχνικά δεδομένα του «Οσιράκ», καθώς και δορυφορικές φωτογραφίες των υπόψη εγκαταστάσεων. Με αυτές τις πληροφορίες η ιρακινή αεροπορία κατάφερε να σχεδιάσει μια αεροπορική επίθεση στον «Οσιράκ», την οποία εκτέλεσε την 30 Σεπ 1980 με τέσσερα αεροσκάφη F-4E. Τα ιρακικά αεροσκάφη αιφνιδίασαν την ιρακινή αεράμυνα και έπληξαν τον αντιδραστήρα, συνολικά με 12 βόμβες Mk 82 των 227kg, χωρίς ωστόσο να του προκαλέσουν σοβαρές ζημιές. Αν και ιρακινές και γαλλικές πηγές ανέφεραν ότι ο βομβαρδισμός ήταν «αποτυχημένος και αναποτελεσματικός», η όλη ενέργεια προκάλεσε την αποχώρηση των γάλλων τεχνικών, με αποτέλεσμα την διακοπή των εργασιών κατασκευής του αντιδραστήρα και την αναβολή της ενεργοποίησής του. Με το πέρας της επιδρομής, οι ιρανοί έστειλαν στο Ισραήλ αεροφωτογραφίες σχετικά με τα αποτελέσματα της επίθεσης στον αντιδραστήρα και την διάταξη των ιρακινών αντιαεροπορικών συστημάτων γύρω από την Αλ Τουβάιθα.

Ισραηλινό F-16 ανεφοδιάζεται με καύσιμο πριν την έναρξη της επιχείρησης «Όπερα». Διακρίνεται η τελική διαμόρφωση του φόρτου της αποστολής με τις δύο βόμβες των 908kg και τις τρεις απορριπτόμενες δεξαμενές καυσίμου.

Την 28 Οκτωβρίου 1980, ο πρωθυπουργός Μенаχέμ Μπεγκίν συγκάλεσε την ολομέλεια του υπουργικού συμβουλίου, προκειμένου να θέσει προς ψήφιση την έγκριση της επίθεσης στον «Οσιράκ» από την ισραηλινή αεροπορία. Ο ίδιος τοποθετήθηκε ξεκάθαρα υπέρ της επιδρομής, τεκμηριώνοντας την πεποίθησή του ότι το Ιρακινό καθεστώς επρόκειτο να χρησιμοποιήσει τον αντιδραστήρα για να αναπτύξει πυρηνικά όπλα. Πρόσθεσε επίσης ότι οι τελευταίες εξελίξεις προσέφεραν μια μοναδική ευκαιρία να πραγματοποιηθεί η επίθεση με πολύ μικρό κόστος και με μεγάλη πιθανότητα επιτυχίας: Ο πόλεμος με το Ιράν είχε εξασθενήσει τις ιρακινές ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες είχαν στέψει όλη την προσοχή τους στην ανατολή και δεν ανέμεναν μια επίθεση από τα δυτικά. Επιπλέον, η αναβολή της ενεργοποίησης του αντιδραστήρα συνεπεία της αποχώρησης των γάλλων τεχνικών επέτρεπε την προσβολή του όσο ήταν ακόμα «κρύος» και ανενεργός, χωρίς τον κίνδυνο εξάπλωσης ραδιενεργού νέφους πάνω από την Βαγδάτη, γεγονός που θα προκαλούσε εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς, με ανυπολόγιστες γεωπολιτικές συνέπειες. Με την ολοκλήρωση της συνεδρίασης, ακολούθησε η ψηφοφορία κατά την οποία η πρόταση του πρωθυπουργού έλαβε 10 ψήφους υπέρ, ενώ 6 ψήφισαν κατά.

Από τον Ιανουάριο έως τον Μάρτιο του 1981 η ισραηλινή αεροπορία εκτέλεσε συνεχείς αναγνωριστικές πτήσεις με αεροσκάφη τύπου F-4E(S) στο δυτικό και στο νότιο Ιράκ προκειμένου να αποκαλύψουν τα κενά του ιρακινού αλλά και του σαουδαραβικού δικτύου αεράμυνας. Τα αποτελέσματα των ισραηλινών αναγνωριστικών αποστολών εστάλησαν στο Ιράν, του οποίου η αεροπορία τα αξιοποίησε σχεδιάζοντας μια τολμηρή επιδρομή 8 αεροσκαφών F-4E, στην ιδιαίτερης στρατηγικής αξίας ιρακινή

αεροπορική βάση H-3, 50km από τα σύνορα με την Ιορδανία. Με το πέρας της επιδρομής την 04 Απριλίου 1981, όλα τα ιρανικά αεροσκάφη επέστρεψαν με ασφάλεια στην βάση τους και ανέφεραν την καταστροφή 48 ιρακινών αεροσκαφών και ελικοπτέρων. Οι ισραηλινοί παρακολουθούσαν στενά τις αντιδράσεις της ιρακινής αεράμυνας και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι αυτή ήταν ανεπαρκής και δεν ήταν σε θέση να σταματήσει μια επίθεση από δυσμάς.

Τον Απρίλιο του 1981 καθορίστηκαν από το ισραηλινό γενικό επιτελείο αεροπορίας, οι τελικές λεπτομέρειες της επίθεσης. Κατόπιν της ανάλυσης όλων των διαθέσιμων πληροφοριών αλλά και τα αποτελέσματα των ιρακινών επιχειρήσεων, οι ειδικοί υπολόγισαν ότι για την πλήρη καταστροφή του αντιδραστήρα απαιτούνταν τουλάχιστον τέσσερις βόμβες Mk 84 των 908kg. Διαπιστώθηκε επίσης ότι κάθε αεροσκάφος F-16 έπρεπε να φέρει οπωσδήποτε τρεις εξωτερικές δεξαμενές καυσίμου προκειμένου να καλύψει την απόσταση προς τον στόχο και ότι μπορούσε επιπλέον να φέρει δύο βόμβες Mk 84. Συνδυάζοντας όλα τα παραπάνω οι ισραηλινοί αποφάσισαν να χρησιμοποιήσουν 8 συνολικά F-16 τα οποία θα βομβάρδιζαν τον Ιρακινό αντιδραστήρα «Οσιράκ» (Tammuz 1) με 16 βόμβες των 908kg. Σύμφωνα με τις προκαταρκτικές εκτιμήσεις, ο καθορισθείς αριθμός των υπόψη αεροσκαφών ανέβαζε την πιθανότητα προσβολής του στόχου στο 99,88% και την βεβαιότητα πρόκλησης ζημιάς στην υποδομή του στο 100%.

Προς τα τέλη του Απριλίου του 1981 ανακοινώθηκε από το γαλλικό υπουργείο Εξωτερικών ότι το γαλλικό επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό που είχε αποχωρήσει με το ξέσπασμα του πολέμου Ιράν – Ιράκ, είχε πλέον επιστρέψει και συνέχιζε τις εργασίες του στην Αλ Τουβάιθα. Προκειμένου να αποφευχθούν μαζικές απώλειες γάλλων πολιτών, η επίθεση στον αντιδραστήρα καθορίστηκε ημέρα αργίας για τους γάλλους, την Κυριακή 07 Ιουνίου 1981 [14][15].

4.4.4. Εκτέλεση.

Το πράσινο φως για την έναρξη της επιχείρησης «Όπερα», δόθηκε την Κυριακή 07 16:01 Ιουν 1981, οπότε 8 F-16 A/B απογειώθηκαν από την προκεχωρημένη αεροπορική βάση Έτζιον στο Νότιο Σινά, με κατεύθυνση την Βαγδάτη. Τα F-16, τα οποία είχαν αναλάβει την αποστολή της καταστροφής του ιρακινού αντιδραστήρα, συνοδεύονταν από 6 μαχητικά αεροσκάφη F-15A, που είχαν ως σκοπό την αναχαίτιση τυχών εχθρικών μαχητικών, που θα απειλούσαν τον ισραηλινό σχηματισμό. Ο ισραηλινός σχηματισμός διήνυσε την μακρά απόσταση μέχρι τον στόχο του πετώντας σε πολύ χαμηλό ύψος (περί τα 100μ από το έδαφος), προκειμένου να αποφύγει τον εντοπισμό του από την ιρακινή αλλά και την σαουδαραβική αεράμυνα.

Πετώντας πάνω από τον κόλπο της Άκαμπα, τα ισραηλινά αεροσκάφη έγιναν αντιληπτά από τον Βασιλιά της Ιορδανίας Χουσεΐν, ο οποίος βρισκόταν σε ταξίδι αναψυχής με την προσωπική του θαλαμηγό. Ο τελευταίος παρατηρώντας την κατεύθυνση των αεροσκαφών υπέθεσε ότι ο στόχος τους ήταν το Ιράκ και επικοινωνήσε

με την κυβέρνησή του, προκειμένου να σταλεί προειδοποίηση προς τους Ιρακινούς. Ωστόσο λόγω τεχνικών σφαλμάτων, το μήνυμα από την Ιορδανία δεν έφτασε ποτέ έγκαιρα στους αποδέκτες του. Μετά το πέρας της επιδρομής, έγινε επίσης γνωστό ότι σαουδαραβικά αεροσκάφη τύπου AWACS, βρίσκονταν εν πτήση πάνω από τον σαουδαραβικό εναέριο χώρο τους, αλλά δεν εντόπισαν ποτέ τον ισραηλινό σχηματισμό, ο οποίος εισήλθε στο Ιράκ ανεμπόδιστος.

Την 18:35 ο σχηματισμός των F-16, έχοντας φτάσει σε απόσταση 20km από τον ιρακινό αντιδραστήρα «Οσιράκ» ανήλθε απότομα στα 2100 μέτρα και ακολούθως εκτέλεσε βύθιση εξαπολύοντας κατά ζεύγη τις 16 βόμβες Mk 84 εναντίον του στόχου του. Από τις 16 βόμβες οι 12 πέτυχαν τον στόχο τους γκρεμίζοντας τον θόλο του αντιδραστήρα, ο οποίος κατέρρευσε στον πυρήνα του, γεμίζοντάς τον με χαλάσματα. Η κυλινδρική κατασκευή που στήριζε τον θόλο έγειρε στο πλάι και το κατώτερο τμήμα της καταστράφηκε ολοσχερώς, ενώ σοβαρή ζημιά υπέστησαν και τα θεμέλια. Ως αποτέλεσμα των εκρήξεων, κατασκευή γέμισε νερό (προερχόμενο πιθανώς από υπόγειες πηγές), το οποίο κατέστρεψε όσα κυκλώματα και συστήματα ελέγχου δεν είχαν καταστραφεί από τις βόμβες. Από την στιγμή που τα ισραηλινά αεροσκάφη βρέθηκαν πάνω από την Αλ Τουβάιθα, χρειάστηκαν λιγότερα από 45 δευτερόλεπτα για την καταστροφή του «Οσιράκ» και του πολυετούς ιρακινού πυρηνικού προγράμματος.

Επιπροσθέτως, κατά την επίθεση σκοτώθηκαν 10 ιρακινοί στρατιώτες και ένας γάλλος τεχνικός.

Η ισραηλινή επιδρομή αιφνιδίασε πλήρως την ιρακινή αεράμυνα. Για κάποιον ανεξήγητο λόγο το ραντάρ που κάλυπτε τον εναέριο χώρο πάνω από το πυρηνικό κέντρο διαπιστώθηκε ότι ήταν απενεργοποιημένο κατά την έναρξη της επίθεσης. Τα σοβιετικής προέλευσης αντιαεροπορικά συστήματα που είχαν αναπτυχθεί γύρω από την Αλ Τουβάιθα, δεν στάθηκαν ικανά από μόνα τους να εντοπίσουν έγκαιρα τον ισραηλινό σχηματισμό και εκτέλεσαν σποραδικά πυρά μετά την έναρξη της επίθεσης, χωρίς ωστόσο να καταφέρουν να καταρρίψουν ούτε ένα από τα επιτιθέμενα αεροσκάφη. Με το πέρας της επίθεσης, ένας αριθμός ιρακινών αεροσκαφών απογειώθηκε για την αναχαίτιση των ισραηλινών που είχαν ήδη αποχωρήσει και αφού απέτυχε να τα εντοπίσει επέστρεψε άπραγος στην βάση του. Η επιστροφή των ισραηλινών αεροσκαφών ολοκληρώθηκε επίσης χωρίς προβλήματα και μέχρι την δύση του ηλίου είχαν όλα προσγειωθεί στις βάσεις τους. Η καταστροφή του ιρακινού αντιδραστήρα είχε ολοκληρωθεί με απόλυτη επιτυχία χωρίς καμία απώλεια [15].

4.5. Ο διεθνής αντίκτυπος της καταστροφής του Ιρακινού αντιδραστήρα.

Η Ισραηλινή επιδρομή στον Ιρακινό αντιδραστήρα «Οσιράκ» προκάλεσε έντονες διεθνείς πολιτικές αντιδράσεις, οι οποίες ποίκιλλαν από την ψυχρή αμφισβήτηση του αιτιολογικού της επίθεσης, έως την απερίφραστη έκφραση αγανάκτησης και διαμαρτυρίας (κυρίως από τις αραβικές χώρες και την ΕΣΣΔ).

Με το έγινε γνωστό το αποτέλεσμα της ισραηλινής επιδρομής στις ΗΠΑ, η κυβέρνηση του προέδρου Ρόναλντ Ρίγκαν προβληματίστηκε έντονα λόγω της αδυναμίας των αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών να αποκαλύψουν έγκαιρα τους ισραηλινούς σχεδιασμούς. Ο αμερικανός αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ Τζιν Κερκπάτρικ χαρακτήρισε ως «σοκαριστική» την ισραηλινή επίθεση και την σύγκρινε με την Σοβιετική επίθεση στο Αφγανιστάν.

Η πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου Μάργκαρετ Θάτσερ δήλωσε σε έντονο ύφος ότι «ο κόσμος έχει συγκλονιστεί από την ισραηλινή επιδρομή της 7^{ης} Ιουνίου», ότι «μια ένοπλη επίθεση υπό αυτές τις περιστάσεις είναι αδικαιολόγητη» και ότι «αυτή συνιστά σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου».

Η γαλλική κυβέρνηση απέρριψε το σκεπτικό της ισραηλινής επιδρομής ισχυριζόμενη ότι δεν ήταν δυνατόν να καταφέρει το Ιράκ να αναπτύξει πυρηνικά όπλα με έναν αντιδραστήρα των προδιαγραφών του «Οσιράκ», χωρίς μάλιστα μια τέτοια προσπάθεια να μην γίνει αντιληπτή από τους γάλλους τεχνικούς και επιστήμονες, που εργάζονταν στις ιρακινές εγκαταστάσεις. Ο ΔΟΑΕ ανέφερε επιπροσθέτως ότι σε πρόσφατη επιθεώρησή του στον αντιδραστήρα, δεν είχε διαπιστώσει καμία παραβίαση από ιρακινής πλευράς, ενώ καυτηρίασε το γεγονός ότι το Ιράκ είχε υπογράψει την συνθήκη περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων, ενώ το Ισραήλ όχι.

Κατόπιν αιτήματος του Ιράκ, το ΣΑ του ΟΗΕ ξεκίνησε διαβουλεύσεις σχετικά με την στάση του απέναντι στην Ισραηλινή επιδρομή. Τα αδιάλλακτα αραβικά κράτη αρχικά πίεσαν για ένα ψήφισμα που θα επέβαλε βαριές κυρώσεις στο Ισραήλ. Ύστερα ωστόσο από περιπλοκές διαπραγματεύσεις μεταξύ του αμερικανού αντιπροσώπου Κερκπάτρικ, των εκπροσώπων των υπόλοιπων μελών του ΣΑ και του Ιρακινού υπουργού εξωτερικών, συμφωνήθηκε τελικά η έγκριση ενός συμβιβαστικού ψηφίσματος που εγκρίθηκε ομόφωνα από το ΣΑ την 19 Ιουνίου. Το Ψήφισμα 487 του 1981 καταδίκασε με οξύ τόνο «*την στρατιωτική επίθεση του Ισραήλ ως μια ξεκάθαρη παραβίαση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και των κανόνων της διεθνούς συμπεριφοράς*» και απαιτούσε την αποχή του Ισραήλ στο μέλλον από ανάλογες ενέργειες ή απειλές. Επιπλέον χαρακτήριζε την επίθεση ως «*μια σοβαρή απειλή για ολόκληρο το καθεστώς διασφάλισης του ΔΟΑΕ*» και απαιτούσε να τεθούν άμεσα οι ισραηλινές πυρηνικές εγκαταστάσεις υπό την διασφάλιση του ΔΟΑΕ, ενώ καθόριζε επίσης ότι το Ιράκ «δικαιούταν την καταβολή κατάλληλης αποζημίωσης για την καταστροφή που είχε υποστεί».

Κατά την σύγκληση του διοικητικού του συμβουλίου την 9-12 Ιουν 1981, ο ΔΟΑΕ καταδίκασε την ισραηλινή επιδρομή και μετά από ψήφισμα την 12 Σεπτεμβρίου του 1981, αποφάσισε την αναστολή παροχής τεχνικής βοήθειας προς το Ισραήλ. Συντάχθηκε επίσης ένα σχέδιο απόφασης για την αποπομπή του Ισραήλ από τον ΔΟΑΕ, αλλά ακυρώθηκε κατόπιν παρέμβασης της αμερικανικής κυβέρνησης, η οποία προέβαλε το επιχείρημα ότι τυχόν κατασταλτική δράση κατά του Ισραήλ θα έβλαπτε τελικά τον ΔΟΑΕ και θα υπέσκαπτε το ισχύον καθεστώς της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων.

Παρά την διεθνή κατακραυγή η κυβέρνηση του πρωθυπουργού Μπεγκίν βγήκε σαφώς ωφελημένη από την απόφασή της να καταστρέψει τον ιρακινό αντιδραστήρα, αφού η πλειοψηφία της ισραηλινής κοινής γνώμης αξιολόγησε θετικά την επίθεση. Η αποδεδειγμένη αποφασιστική στάση της κυβέρνησης Μπεγκίν στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, βοήθησε το κόμμα «Λικούντ» να ανατρέψει τα μέχρι τότε κακά προγνωστικά και συνέβαλε στην τελική του επικράτηση στις εκλογές της 30 Ιουν 1981, έναντι του αντιπολιτευόμενου κόμματος «Σύγκλιση» (Alignment) του Σιμόν Πέρες. Ο τελευταίος διαφώνησε ανοιχτά σχετικά με την σκοπιμότητα της επιδρομής, την οποία χαρακτήρισε «πολιτικό τέχνασμα», ενώ η κυβέρνηση με την σειρά της χαρακτήρισε την στάση του «αντιπατριωτική». Με δεδομένες τις διαχρονικές απειλές που αντιμετώπιζε το κράτος του Ισραήλ από την ίδρυσή του, πολλοί ισραηλινοί πολίτες συμφώνησαν με την άποψη και τις ενέργειες της κυβέρνησης και την στήριξαν τελικά στις εκλογές της 30 Ιουνίου, ξεχνώντας προς στιγμήν τις αδυναμίες της, στην διαχείριση των εσωτερικών προβλημάτων του κράτους.

Συνεπεία της επιτυχούς ισραηλινής επιδρομής στο Ιράκ, ο Σαντάμ Χουσεΐν διέταξε την εκτέλεση του Δκτη του Δυτικού τομέα Αεράμυνας, καθώς και όλων των υφιστάμενων του ανωτέρων Αξκων. Από την πλευρά της η γαλλική κυβέρνηση, μετά την διεθνή αποδοκιμασία του Ισραήλ, συμφώνησε επί της αρχής με τους Ιρακινούς να

συνδράμει στην ανακατασκευή του αντιδραστήρα. Ωστόσο οι επιπλοκές του πολέμου μεταξύ του Ιράκ και του Ιράν, η εξασθένηση της ιρακινής οικονομίας και η συνεπαγόμενη αδυναμία εξόφλησης των ιρακινών οφειλών προς το γαλλικό κράτος, οδήγησαν στην οριστική αποχώρηση των γάλλων από το ιρακινό πυρηνικό πρόγραμμα μέχρι το 1985. Ο αντιδραστήρας «Οσιράκ» παρέμεινε στην κατάσταση που περιήλθε μετά την ισραηλινή επίθεση μέχρι το 1991, οπότε και καταστράφηκε ολοσχερώς κατά την διάρκεια της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου». Μετά την πτώση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν το 2003, η νέα ιρακινή κυβέρνηση του πρωθυπουργού Νούρι Αλ Μαλίκι, απευθυνόμενη στα Ηνωμένα Έθνη και επικαλούμενη το ψήφισμα 487 του ΣΑ του 1981, απαίτησε από το Ισραήλ την καταβολή αποζημίωσης για την καταστροφή του «Οσιράκ», χωρίς να υπάρξει καμία σχετική απάντηση από το Ισραήλ μέχρι σήμερα [14][15][27].

4.6. Τελικές Διαπιστώσεις – Συμπεράσματα.

Η ισραηλινή επιδρομή στον ιρακινό αντιδραστήρα «Οσιράκ» υπήρξε πράγματι μια ξεκάθαρη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του Άρθρου 2 του Χάρτη του ΟΗΕ. Επιπλέον δεν είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί υπό το καθεστώς της «νόμιμης άμυνας», καθώς δεν είχε προηγηθεί κανενός είδους ιρακινής επίθεσης στο Ισραήλ, το οποίο θα δικαιολογούσε την καταφυγή του Ισραήλ σε ένοπλα αντίμετρα. Η επιχείρηση «Όπερα» ήταν μια επιθετική ενέργεια η οποία εκτός της σαφούς της απαγόρευσης από το διεθνές δίκαιο, δεν κάλυπτε ούτε τις άτυπες (και κατά πολλούς αμφιλεγόμενες) προϋποθέσεις ανοχής της προληπτικής επίθεσης, κατά το πρότυπο του πολέμου των «6 ημερών» καθώς η ισραηλινή πλευρά δεν ήταν σε θέση να αποδείξει ότι επίκειται μαζική ιρακινή επίθεση εναντίον του, ικανή να απειλήσει την βιωσιμότητα του ισραηλινού κράτους. Τόσο η γαλλική κυβέρνηση, όσο και ο ΔΟΑΕ δήλωναν κατηγορηματικά ότι η λειτουργία του «Οσιράκ» δεν ήταν δυνατό να οδηγήσει στην ανάπτυξη πυρηνικών όπλων και εξέθεταν την ισραηλινή ενέργεια ως παντελώς αδικαιολόγητη [7][9][14][15].

Όλα τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και του Χάρτη του ΟΗΕ δεν αποτελεί πρακτική αποκλειστικά και μόνο των απολυταρχικών καθεστώτων. Σύγχρονα δημοκρατικά κράτη μπορούν εξίσου εύκολα να καταλήξουν στην διεξαγωγή ένοπλης επίθεσης ως μέσο επίτευξης πολιτικών σκοπών [25]. Στην περίπτωση του Ισραήλ το 1981, κατά ανάλογο τρόπο με την περίπτωση της Βορείου Κορέας το 1951, οι λόγοι που επέτρεψαν την αγνόηση του Διεθνούς Δικαίου και οδήγησαν στην εκδήλωση ένοπλης επίθεσης, ήταν τέσσερεις και αναλύονται ως κάτωθι:

4.6.1. Δίλλημα Ασφαλείας.

Παρά τις διαβεβαιώσεις της γαλλικής κυβέρνησης και του ΔΟΑΕ, οι ισραηλινή ανασφάλεια σχετικά με την εξέλιξη του ιρακινού πυρηνικού προγράμματος

ήταν σε μεγάλο βαθμό δικαιολογημένη. Οι αναφορές του ΔΟΑΕ σχετικά με την υποτιθέμενη συμμόρφωση του Ιράκ με τους κανόνες περί μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων, δεν έπειθαν και δεν καθυσύχασαν την Ισραηλινή κυβέρνηση. Η κατοχή της θέσης του αντιπροέδρου του ΔΟΑΕ από ιρακινό αξιωματούχο, θεωρήθηκε από την Ισραηλινή πλευρά ότι έδινε την δυνατότητα στο καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν να ενημερωθεί σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθούσαν οι επιθεωρητές του ΔΟΑΕ κατά την διενέργεια των ελέγχων και να δώσει στους ιρακινούς επιστήμονες τις κατάλληλες ευκαιρίες να τους παραπλανήσουν, παρουσιάζοντας τους στρεβλή εικόνα σχετικά με τον πραγματικό σκοπό του πυρηνικού προγράμματος. Επιπλέον με την εμπειρία που απέκτησε το Ισραήλ από την ανάπτυξη του δικού του πυρηνικού προγράμματος, εκτιμήθηκε ότι ήταν πράγματι δυνατή η χρήση ενός αντιδραστήρα με τα τεχνικά δεδομένα του «Οσιράκ» για την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων.

Επίσης, καμία ισραηλινή κυβέρνηση δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να ελπίζει σε βελτίωση των διαχρονικά εχθρικών σχέσεων με το Ιράκ, ειδικά μετά την ανάληψη της εξουσίας από τον Σαντάμ Χουσεΐν το 1979. Ο τελευταίος συντηρούσε ευλαβικά την Νασσερική ιδεολογία του Μπααθικού κόμματος (βάση της οποίας η καταστροφή του κράτους του Ισραήλ αποτελούσε προτεραιότητα για όλα τα αραβικά κράτη, καθώς αντιπροσώπευε την συνέχεια της αποικιοκρατικής παρουσίας στην Μέση ανατολή), είχε εκφράσει έντονα την αγανάκτησή του σχετικά με την συμφωνία ειρήνης του Ισραήλ με την Αίγυπτο και αναφερόταν στην πυρηνική ενέργεια ως το «όπλο της νίκης των Αράβων». Από την στιγμή που θεωρήθηκε δεδομένη η δυνατότητα ανάπτυξης πυρηνικών όπλων από το καθεστώς του Σαντάμ, κανείς δεν μπορούσε να αποκλείσει την ενδεχόμενη χρήση τους σε μια μελλοντική αραβοϊσραηλινή σύγκρουση, ιδιαίτερα μετά την αποδεδειγμένη χρήση χημικών όπλων από τον Ιρακινό στρατό κατά τον πόλεμο εναντίον του Ιράν.

Απέναντι σε μια ενδεχόμενη πυρηνική επίθεση, το Ισραήλ καθίσταντο ιδιαίτερα ευάλωτο, λόγω της μικρής γεωγραφικής του έκτασης, του σχετικά μικρού πληθυσμού (3.978.000 κάτοικοι το 1981) και της ανυπαρξίας στρατηγικού βάθους. Μια επιτυχημένη πυροδότηση μόλις δύο ή τριών πυρηνικών όπλων, εναντίων ισάριθμων ισραηλινών αστικών κέντρων όπως το Τελ Αβίβ, η Χάιφα και της Πέταχ Τίκβα, θα είχε ως αποτέλεσμα εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς και πρακτικά θα οδηγούσε στην κατάλυση του Ισραηλινού κράτους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, η απραξία απέναντι στην πιθανότητα ανάπτυξης πυρηνικών όπλων από το Ιράκ, δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτή από την πλειοψηφία των μελών της Ισραηλινής κυβέρνησης, η οποία έχοντας νωπές ακόμα μνήμες από το εβραϊκό ολοκαύτωμα, είχε κάθε λόγο να επιθυμεί την αποτροπή μιας επανάληψής του. Το αποτέλεσμα των εκλογών της 30 Ιουν 1981, αποδεικνύει ότι η ισραηλινή κοινή γνώμη συμμαριζόταν την ανησυχία της κυβέρνησης και αναδεικνύει και αυτή με τη σειρά της το βάρος του διλήμματος ασφαλείας στην λήψης μιας κατά τα άλλα παράνομης, βάση του διεθνούς δικαίου, απόφασης [14][15][16][27].

4.6.2. Χρονικός Περιορισμός.

Από την στιγμή που η Ισραηλινή ηγεσία αποφάσισε να καταφύγει στην λύση της ένοπλης επίθεσης προκειμένου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του ιρακινού πυρηνικού προγράμματος, αυτή θα έπρεπε να διεξαχθεί γρήγορα, με το μικρότερο δυνατό κόστος και το μεγαλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Προκειμένου να επιτευχθεί το παραπάνω, το διαθέσιμο χρονικό περιθώριο για την επιτυχή εκτέλεση της επιδρομής ήταν αρκετά στενό, ενώ τα όριά του ορίζονταν αφενός από την ημερομηνία ενεργοποίησης του αντιδραστήρα «Οσιράκ» και αφετέρου από το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η Ισραηλινή αεροπορία διατηρούσε πλεονέκτημα έναντι της ιρακινής αεράμυνας, λόγω του προσανατολισμού της τελευταίας στα ανατολικά, συνεπεία του πολέμου με το Ιράν.

Η αδυναμία του Ιράκ να εξουδετερώσει τις ένοπλες δυνάμεις του Ιράν κατά την έναρξη των πολεμικών επιχειρήσεων, είχε ως αποτέλεσμα την εμπλοκή και των δύο αντιμαχόμενων πλευρών σε έναν πόλεμο φθοράς, ο οποίος υποχρέωσε τις ιρακινές ένοπλες δυνάμεις να ρίξουν το κύριο βάρος της αντιαεροπορικής τους προσπάθειας προς τα ανατολικά. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι όσο διαρκούσε ο πόλεμος με το Ιράν, τα ραντάρ και οι αντιαεροπορικές συστοιχίες της ιρακινής αεράμυνας ήταν στο σύνολό τους προσανατολισμένα προς τις ανατολικές αεροπορικές προσβάσεις, αφήνοντας εκτεθειμένο το Ιράκ σε μια αεροπορική επιδρομή από τα δυτικά της χώρας. Επιπροσθέτως η Ιρανική αεροπορία, υποβοηθούμενη συγκαλυμμένα από τις Ισραηλινές μυστικές υπηρεσίες, προκαλούσε σημαντικές απώλειες στην Ιρακινή αεροπορία, μειώνοντας την ικανότητα της τελευταίας να αντιδράσει έγκαιρα και αποτελεσματικά σε μια μαζική αεροπορική επίθεση μιας τρίτης χώρας. Η Ισραηλινή επιχείρηση επομένως, θα έπρεπε να διεξαχθεί όσο διαρκούσε ο πόλεμος του Ιράκ με το Ιράν, καθώς τότε συγκέντρωνε τις μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας.

Εκτός της ανάγκης εκμετάλλευσης του πολέμου του Ιράκ με το Ιράν, οι Ισραηλινοί σχεδιαστές της επιδρομής έπρεπε επίσης να λάβουν υπόψη τους την πιθανή ημερομηνία ενεργοποίησης του ιρακινού πυρηνικού αντιδραστήρα. Η καταστροφή του τελευταίου έπρεπε οπωσδήποτε να γίνει πριν αυτός προλάβει να τεθεί σε λειτουργία. Ο βομβαρδισμός του αντιδραστήρα μετά την ενεργοποίησή του ήταν βέβαιο ότι θα οδηγούσε στον σχηματισμό ραδιενεργού νέφους πάνω από την Βαγδάτη, την πρόκληση χιλιάδων απωλειών στον ιρακινό πληθυσμό και την σφοδρή αντίδραση της Διεθνούς κοινότητας. Η καταστροφή του αντιδραστήρα όσο αυτός ήταν «κρύος», με μικρές απώλειες για τους Ιρακινούς, θα είχε σίγουρα πολύ ηπιότερες αντιδράσεις από την διεθνή κοινότητα και διατηρούσε το πολιτικό κόστος της επιχείρησης χαμηλό για την Ισραηλινή πλευρά. Οι ανορθόδοξες επιχειρήσεις των Ισραηλινών μυστικών υπηρεσιών αλλά και η επιδρομή της Ιρανικής αεροπορίας στον «Οσιράκ», που προκάλεσε την αποχώρηση των γάλλων τεχνικών από το Ιράκ, διέυρυναν σημαντικά το Ισραηλινό χρονικό περιθώριο για την εκτέλεση της επιδρομής, καθώς ανέβαλαν την ημερομηνία ενεργοποίησης του αντιδραστήρα και έδωσαν αρκετό χρόνο στην Ισραηλινή αεροπορία,

προκειμένου να προετοιμαστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η επιστροφή των γάλλων τεχνικών στο Ιράκ από τον Απρίλιο του 1981 και η συνέχιση των εργασιών κατασκευής του αντιδραστήρα έδωσε στην ισραηλινή ηγεσία την εντύπωση ότι ο διαθέσιμος χρόνος της τελείωνε, αφού η διαδικασία ενεργοποίησής του «Οσιράκ» είχε πλέον μπει στην τελική της ευθεία, με αποτέλεσμα την τελική λήψη της απόφασης εκτέλεσης της επιδρομής για την 07 Ιουνίου 1981.

4.6.3. Ανισορροπία Ισχύος.

Πριν τον Ιούλιο του 1980, η Ισραηλινή αεροπορία δεν μπορούσε να εγγυηθεί την επιτυχή διεξαγωγή μιας επιδρομής για την καταστροφή του «Οσιράκ», καθώς οι πυρηνικές εγκαταστάσεις στην Αλ Τουβάιθα, ήταν εκτός της εμβέλειας των τότε διαθέσιμων αεροσκαφών (F-4), ούτε μπορούσαν τα τελευταία να μεταφέρουν το απαραίτητο οπλικό φορτίο για την βέβαιη καταστροφή του αντιδραστήρα. Το τελευταίο επιβεβαιώθηκε τον Σεπτέμβριο του 1980, μετά την επιδρομή των τεσσάρων ιρανικών F-4 στον «Οσιράκ», κατά την οποία δεν προκλήθηκαν σημαντικές ζημιές ικανές να επηρεάσουν την λειτουργία του.

Το σημείο καμπής το οποίο αφενός αύξησε κατακόρυφα τις ισραηλινές αεροπορικές δυνατότητες και αφετέρου διευκόλυνε την λήψη απόφασης υπέρ της επίθεσης, ήταν η εσπευσμένη προμήθεια των αεροσκαφών F-16 A/B από τις ΗΠΑ. Αυτή ανέβασε κατακόρυφα τα ποσοστά επιτυχίας της επιχείρησης, λόγω της ικανότητας μεταφοράς αυξημένου οπλικού φορτίου, αλλά και της αυξημένης εμβέλειας, που απάλλασσε τους σχεδιαστές της επιχείρησης από την ανάγκη του εναέριου ανεφοδιασμού σε εχθρικό εναέριο χώρο, συμβάλλοντας έτσι στην απλότητα της επιχείρησης και άρα της πιθανότητας επιτυχίας της. Δεν μπορεί να θεωρηθεί τυχαίο ότι η σύγκληση του υπουργικού συμβουλίου για την απόφαση υπέρ της επίθεσης, έγινε από τον πρωθυπουργό Μπεγκίν, τον Οκτώβριο του 1980, λίγους μήνες μετά την παραλαβή των F-16 από την Ισραηλινή αεροπορία και την συμπερίληψη τους στον σχεδιασμό για την διεξαγωγή της επιχείρησης.

Εκτός από την απόκτηση ανώτερων πτητικών μέσων, η ισραηλινή αισιοδοξία ενισχύθηκε και από τα αποτελέσματα των αναγνωριστικών πτήσεων στα δυτικά σύνορα του Ιράκ όπου διαπιστώθηκε η αδυναμία κάλυψής τους από την Ιρακινή αεράμυνα. Η τελευταία αποδείχθηκε ανήμπορη τόσο στο να αναχαιτίσει τις αναγνωριστικές πτήσεις του Ισραήλ, όσο και στο να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με τον σκοπό τους. Το παραπάνω, σε συνδυασμό με την ανεπιτυχή αντιμετώπιση των ιρανικών αεροπορικών επιδρομών από την ιρακινή αεροπορία, ενθάρρυνε σε μεγάλο βαθμό την ισραηλινή κυβέρνηση να αποφασίσει υπέρ της επίθεσης, οι σχεδιαστές της οποίας υπολόγισαν σε πάνω από 99%, το ποσοστό επιτυχίας της.

Στο δια ταύτα, η επιδρομή στον αντιδραστήρα «Οσιράκ» συνέβη λόγω του ότι η ισραηλινή κυβέρνηση πίστεψε ακράδαντα ότι αφενός μπορούσε να τον

καταστρέψει με την αεροπορία της και αφετέρου ότι το Ιράκ δεν μπορούσε να κάνει τίποτα για να την εμποδίσει.

Εκτός της ανάπτυξης των αεροπορικών του δυνατοτήτων το Ισραήλ διέυρνε την ανισορροπία ισχύος με το Ιράκ, μεριμνώντας και για την εξωτερική εξισορρόπηση της ιρακινής απειλής, εφαρμόζοντας επιτυχώς τους κανόνες της στρατηγικής που επιτάσσουν την μετατροπή (έστω και προσωρινά) του εχθρού σε φίλο και την μεταφορά βαρών [13]. Από τις πρώτες μέρες από την έναρξη του πολέμου μεταξύ του Ιράκ και του Ιράν, η ισραηλινή κυβέρνηση ζύγισε τις προτεραιότητες της και παρείχε σημαντική πληροφοριακή υποστήριξη στο ιρανικό καθεστώς παρά την αντισημιτική στάση του τελευταίου. Οι επιχειρήσεις της ιρανικής αεροπορίας ως αποτέλεσμα της ισραηλινής υποστήριξης, εξασθένησαν σημαντικά την ιρακινή αεράμυνα, αυξάνοντας τις πιθανότητες επιτυχίας της επιχείρησης «Όπερα». Η ιρανική επιδρομή στον «Οσιράκ» τον Σεπτέμβριο του 1980 και η κοινοποίηση του αποτελέσματος της στο Ισραήλ, έδωσε πολύτιμες πληροφορίες στο ισραηλινό επιτελείο σχετικά με τις προϋποθέσεις που απαιτούνταν για την επιτυχή προσβολή του, ενώ αύξησε αρκετά το χρονικό περιθώριο προετοιμασίας των ισραηλινών, λόγω της αποχώρησης των γάλλων τεχνικών και της αναβολής ενεργοποίησης του αντιδραστήρα.

Αντίθετα με την Ισραηλινή κυβέρνηση, το καθεστώς του Σαντάμ Χουσεΐν υπήρξε αλαζονικό και κοντόφθαλμο στην άσκηση της εξωτερικής του πολιτικής. Η ανεπιτυχής προσπάθεια του βασιλιά της Ιορδανίας Χουσεΐν να προειδοποιήσει το ιρακινό καθεστώς για την εξελισσόμενη επίθεση εναντίον του, αποτελεί απόδειξη της χαμένης ευκαιρίας του Σαντάμ να εξισορροπήσει την Ισραηλινή αεροπορική υπεροχή. Ο Σαντάμ δεν έκανε καμία προσπάθεια να συνεργαστεί αμυντικά με τα γειτονικά του αραβικά κράτη, παρά το γεγονός ότι μοιράζονταν το ίδιο μίσος έναντι του Ισραήλ, αλλά και το ότι ορισμένα εξ αυτών όπως η Σαουδική Αραβία διέθεταν αυξημένες ικανότητες επιτήρησης και αεράμυνας, ικανές να αποτρέψουν μια επιθετική ενέργεια εφόσον αξιοποιούνταν στο πλαίσιο μιας αραβικής συμμαχίας.

4.6.4. Υποστήριξη κράτους – μέλους του Σ.Α.

Παρά την έντονη δυσφορία της απέναντι στο γεγονός της ισραηλινής επίθεσης, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έκανε ότι μπορούσε, προκειμένου να απορροφήσει την διεθνή κατακραυγή εναντίον του Ισραήλ. Το καταδικαστικό για το Ισραήλ, Ψήφισμα 487 του 1981, υπήρξε προϊόν εντατικής πίεσης της αμερικανικής διπλωματίας, έναντι των υπολοίπων μελών του ΣΑ. Πέραν της φραστικής του καταδίκης, το ψήφισμα άφηνε το Ισραήλ πρακτικά αλώβητο, χωρίς καμία συνέπεια επί της ισραηλινής ικανότητας διεξαγωγής πολεμικών επιχειρήσεων, παρά το γεγονός ότι ο βομβαρδισμός του «Οσιράκ» συνιστούσε ξεκάθαρη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου. Ακόμα και η αξίωση για την καταβολή αποζημίωσης στο Ιράκ, αγνοήθηκε επιδεικτικά από την ισραηλινή πλευρά, αφού το περιεχόμενο του ψηφίσματος δεν όριζε ξεκάθαρα το πως θα γινόταν αυτή.

Η στάση των ΗΠΑ έναντι του Ισραήλ ήταν σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενη, παρά το γεγονός ότι μια ένοπλη επίθεση εναντίον του Ιράκ (εκτός από παράνομη) ήταν γενικά ανεπιθύμητη από αμερικανικής πλευράς την υπόψη περίοδο, καθώς η τελευταία προσέβλεπε μέσω του πολέμου με το Ιράν, στην ανατροπή του αντιαμερικανικού καθεστώτος του Αγιατολαχ Χομεϊνί. Το Ισραήλ συγκαταλέγεται μεταξύ των ελάχιστων στενών συμμάχων των ΗΠΑ σε μία εκ των προβληματικότερων περιοχών του πλανήτη και η αποδυνάμωσή του σε καμία περίπτωση δεν εξυπηρετεί την αμερικανική εξωτερική πολιτική. Η κυβέρνηση Μπεγκίν, γνώριζε καλά το παραπάνω και εκτίμησε ότι μπορούσε να υπολογίζει στην ανοχή των ΗΠΑ, εφόσον ο στόχος της επίθεσης περιοριζόταν εντός συγκεκριμένου πλαισίου (το παραπάνω αποτελεί και έναν από τους λόγους που επέβαλαν την προσβολή του αντιδραστήρα πριν αυτός ενεργοποιηθεί, στενεύοντας τα χρονικά όρια εκτέλεσης της). Ως εκ τούτου ο στόχος της επίθεσης υπήρξε τέτοιος ώστε αφενός να εξαλείφει το ισραηλινό Δίλημμα Ασφαλείας και αφετέρου να μην αποδυναμώνει το ιρακινό κράτος σε τέτοιο βαθμό ώστε να υποχρεώνει την επέμβαση του διεθνή παράγοντα.

Το 1990 μετά την εισβολή του ιρακινού στρατού στο Κουβέιτ, οι ΗΠΑ αναθεώρησαν πλήρως την στάση τους έναντι της επιχείρησης «Όπερα». Πλέον η αμερικανική κυβέρνηση εξέφραζε την ευγνωμοσύνη της στο Ισραήλ που στέρησε από το καθεστώς του Σαντάμ την δυνατότητα να αναπτύξει πυρηνικά όπλα και επέτρεψε την διεξαγωγή της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου» για την απελευθέρωση του Κουβέιτ χωρίς τον φόβο συντριπτικών αντιποίνων που θα καθιστούσαν το κόστος της απαγορευτικό [14]. Επιπλέον όπως θα αναλυθεί παρακάτω, η ισραηλινή επιδρομή στέρησε από τον Σαντάμ το μοναδικό μέσο που θα του επέτρεπε να εξισορροπήσει τις ΗΠΑ και να παραμείνει στην εξουσία.

5. Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΣΤΟ ΙΡΑΚ (20 ΜΑΡ – 09 ΑΠΡ 2003).

5.1. Στρατηγική κατάσταση και εξελίξεις στο Ιράκ μέχρι την 11 Σεπτεμβρίου 2001 και η συμβολή του Δημοκρατικού Ιδεαλισμού στην ανατροπή του Ιρακινού Καθεστώτος.

Οι ρίζες της αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ τον Μάρτιο του 2003, βρίσκονται στην εποχή του, κατά μια έννοια, ανολοκλήρωτου πολέμου του 1991. Η επιχείρηση «Καταιγίδα της Ερήμου» έληξε πρόωρα με την εκδίωξη των ιρακινών στρατευμάτων από το Κουβέιτ, χωρίς όμως να έχει προβλεφθεί από την κυβέρνηση του Τζορτζ Μπους του πρεσβύτερου, η επιθυμητή τελική κατάσταση που θα επέβαλε μακροχρόνιες συνθήκες ειρήνευσης στην περιοχή. Ο ιρακινός στρατός, παρά τις βαριές απώλειες που υπέστη, παρέμεινε ικανός να διεξαγάγει επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να καταστείλει βίαια τις, υποκινούμενες από τις ΗΠΑ, εξεγέρσεις των σιιτών στις πόλεις του Νότου και των κούρδων στον Βορρά. Μετά την κατάπαυση του πυρός, οι αμερικανικές δυνάμεις διέκοψαν την προσβολή των ιρακινών δυνάμεων, παρά τις υποσχέσεις για παροχή υποστήριξης στους εξεγερθέντες μειονοτικούς πληθυσμούς και παρακολουθούσαν άπραγες τον αποδεκατισμό των τελευταίων από τα ιρακινά ελικόπτερα. Ο σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του προέδρου Μπους, Μπρεντ Σκόουκροφτ, εξέφρασε την απογοήτευσή του για την αποτυχία της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου» να συμβάλει στην ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν, άσχετα με την αδιαμφισβήτητη επιτυχία της στην απελευθέρωση του Κουβέιτ και την καταστροφή μεγάλου μέρους των ιρακινών ενόπλων δυνάμεων. Το γεγονός αυτό εξέθεσε ανεπανόρθωτα τις ΗΠΑ στα μάτια των ιρακινών αντιφρονούντων, οι οποίοι αφέθηκαν στα «κρύα του λουτρού» και κλόνισε την εμπιστοσύνη τους στις δυτικές δυνάμεις.

Με το Ψήφισμα 688 την 05 Απριλίου του 1991, το Σ.Α. του ΟΗΕ εξέφραζε την ανησυχία του και καταδίκασε την βίαιη καταστολή των σιιτών και των κούρδων από τις ιρακινές δυνάμεις. Απαιτούσε επίσης από το καθεστώς του Σαντάμ να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών του και να συνεργαστεί για την δημιουργία διαδρόμων για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας προς τους πληγέντες πληθυσμούς. Επικαλούμενες την επιβολή του ψηφίσματος αλλά χωρίς να προβλέπεται ρητά από αυτό, οι ΗΠΑ συνεπικουρούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Γαλλία, επέβαλαν μια ζώνη απαγόρευσης πτήσεων τον Απρίλιο του 1991 στο Βόριο Ιράκ, για την προστασία των Κούρδων και αργότερα μια αντίστοιχη στον Νότο για την προστασία των σιιτών (Επιχείρηση «Provide Comfort»). Για την επιχείρηση αυτή, που συμπεριελήφθη στην λεγόμενη «πολιτική περιορισμού του Ιράκ», χρησιμοποιήθηκαν αεροσκάφη που επιχειρούσαν από βάσεις στην Σαουδική Αραβία και αεροπλανοφόρα στον Περσικό Κόλπο. Το συνολικό κόστος για την διατήρηση των ζωνών απαγόρευσης πτήσεων, καθόλη την χρονική διάρκεια εφαρμογής της από το 1991 έως την 20 Μαρτίου 2003, ήταν 1,5 δις δολάρια ετησίως χωρίς κάποιο ιδιαίτερο αποτέλεσμα πέραν της σποραδικής κατάρριψης μεμονωμένων ιρακινών αεροσκαφών, καθώς ο Σαντάμ επιθυμούσε την αποφυγή αποφασιστικής εμπλοκής με τα αμερικανικά αεροσκάφη.

Μοναδικό επεισόδιο απότομης κορύφωσης της έντασης σημειώθηκε τον Δεκέμβριο του 1998, με τον τετραήμερο βομβαρδισμό ιρακινών εγκαταστάσεων (επιχείρηση «Αλεπού της Ερήμου») ως απάντηση στην άρνηση του καθεστώτος του Σαντάμ να συνεργαστεί με τους επιθεωρητές όπλων μαζικής καταστροφής του ΟΗΕ.

Η επιβληθείσα Ζώνη Απαγόρευσης Πτήσεων στο Ιράκ (1991-2003)

Ένας εκ των αμερικανών αξιωματούχων που δυσανασχετούσαν με την εφαρμογή της πολιτικής περιορισμού του Ιρακινού καθεστώτος ήταν ο Πωλ Γούλφοβιτς. Ο υπόψη πολιτικός θεωρούσε ανήθικο τον περιορισμό της πολιτικής των ΗΠΑ στην επιβολή ζωνών απαγόρευσης πτήσεων στο Ιράκ και θεωρούσε ότι η επιχείρηση «Καταιγίδα της Ερήμου» έπρεπε να είχε λήξει με την ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν, τον οποίο συνέκρινε ευθέως με τον Αδόλφο Χίτλερ. Δεν δίσταζε επίσης να παρομοιάσει την αμερικανική πολιτική του περιορισμού του Ιράκ την δεκαετία του 90', με την πολιτική κατευνασμού των Ναζί από τους συμμάχους κατά τη περίοδο του Μεσοπολέμου. Κατέχοντας το αξίωμα το υφυπουργού Άμυνας των ΗΠΑ κατά την προεδρία του Τζορτζ Μπους του πρεσβύτερου, ο Γουλφοβιτς είχε ταχθεί σθεναρά υπέρ του εξοπλισμού των σιιτών του Ιράκ και της υποστήριξης τους με σκοπό την ανατροπή του Σαντάμ, χωρίς όμως να λάβει υποστήριξη στο σχέδιο αυτό, από τον τότε υπουργό Άμυνας Ρίτσαρντ Τσέινι, αλλά ούτε και από τον τότε αρχηγό του διακλαδικού συμβουλίου αρχηγών των επιτελείων (αντίστοιχο του ελληνικού ΓΕΕΘΑ) Κόλιν Πάουελ. Οι δύο τελευταίοι αξιωματούχοι είχαν, την περίοδο εκείνη, ξεκάθαρα ρεαλιστική προσέγγιση σχετικά με την ανάμιξη των ΗΠΑ στις πολιτικές εξελίξεις της Μέσης Ανατολής και δεν επιθυμούσαν την ευρύτερη εμπλοκή αμερικανικών δυνάμεων, πέραν του σκοπού της απελευθέρωσης του Κουβέιτ. Ο Γούλφοβιτς από την άλλη, ήταν δογματικός σχετικά με την ανάγκη επιβολής μιας δημοκρατικής κυβέρνησης στο Ιράκ.

Έχοντας διδάξει πολιτικές επιστήμες στο πανεπιστήμιο του Γέιλ και έχοντας συμβάλει ως διπλωμάτης στον πλήρη εκδημοκρατισμό της Νοτίου Κορέας και των Φιλιππινών, κατά την δεκαετία του 1970 και του 1980, ο Γούλφοβιτς είχε αποκομίσει την πίστη ότι όλες οι χώρες ήταν δυνατό να εκδημοκρατιστούν, αλλά και ότι η παγκόσμια εξάπλωση της δημοκρατίας ευνοεί τα αμερικανικά συμφέροντα. Ο στρατηγός Άντονι Ζίνι, πρώην αρχηγός της αμερικανικής κεντρικής στρατιωτικής διοίκησης, χαρακτήριζε τον Γούλφοβιτς ως «*επικίνδυνο ιδεαλιστή*», καταλογίζοντάς του άγνοια σχετικά με την κατάσταση στο Ιράκ. Ο Άντριου Μπάσεβιτς, ειδικός σε θέματα εξωτερικής πολιτικής του πανεπιστημίου της Σορβόνης, ο οποίος γνώριζε τον Γούλφοβιτς, από την κοινή τους θητεία στο πανεπιστήμιο Τζον Χόπκινς, έγραψε ότι ο τελευταίος ενστερνιζόταν απόλυτα «*την βεβαιότητα σχετικά με τον ενάρετο χαρακτήρα κάθε δράσης των ΗΠΑ, αλλά και την απόλυτη εμπιστοσύνη για την αποτελεσματικότητα των αμερικανικών όπλων*» [17].

Με την λήξη της θητείας της προεδρίας του Τζορτζ Μπους του πρεσβύτερου, ο Γούλφοβιτς πέρασε και πάλι από την πολιτική στον ακαδημαϊκό τομέα. Τον Ιανουάριο του 1998, όντας μέλος του Προγράμματος για τον Νέο Αμερικανικό Αιώνα (PNAC), συνυπέγραψε μαζί με άλλους 18 Ρεπουμπλικάνους πολιτικούς, μια επιστολή προς τον πρόεδρο Κλίντον, με την οποία του ζητούσαν να λάβει σοβαρά υπόψη την «αλλαγή καθεστώτος» στο Ιράκ. Μεταξύ των πολιτικών μελών του PNAC, που συνυπέγραψαν την υπόψη επιστολή, ήταν ο Ντόναλντ Ράμσφελντ, ο Ρίτσαρντ Άρμιταζ και ο Τζον Μπόλτον, οι οποίοι επρόκειτο να αναλάβουν καθήκοντα υπουργού Άμυνας, υφυπουργού εξωτερικών και πρεσβευτή στον ΟΗΕ αντίστοιχα, στην κυβέρνηση του Τζορτζ Μπους του νεότερου. Παρά τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν οι συντάκτες της επιστολής, ο πρόεδρος Κλίντον δεν πείστηκε για την αναγκαιότητα ανατροπής του ιρακινού καθεστώτος και δεν ενέκρινε ποτέ καμία σχετική ενέργεια. Ενοχλημένος από την απόρριψη της επιστολής από τον Κλίντον αλλά και από την διακωμώδηση της πρότασης υποστήριξης των σιιτών ανταρτών από μερίδα των ΜΜΕ, ο Γούλφοβιτς δήλωσε ότι εφόσον κρινόταν τελικά αναποτελεσματική η πολιτική του περιορισμού, οι ΗΠΑ θα είχαν απέναντί τους έναν Σαντάμ οπλισμένο με όπλα μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ).

Ο Γούλφοβιτς απογοητεύτηκε εκ νέου όταν διαπίστωσε ότι ούτε η κυβέρνηση του προέδρου Τζορτζ Μπους του νεότερου, ήταν διατεθειμένη να αναλάβει δράση για την ανατροπή του Σαντάμ, μετά την νίκη της στις εκλογές του Νοεμβρίου του 2000. Κατά την προεκλογική του εκστρατεία, ο Μπους ασκούσε έντονη στον πρόεδρο Κλίντον για την «υπερεξάπλωση» των αμερικανικών δυνάμεων και την άνοιξη του 2001 η Κοντολίζα Ράις, νέα σύμβουλος του προέδρου σε θέματα εθνικής ασφάλειας, ξεκαθάρισε σε μέλη της κυβέρνησης ότι δεν επρόκειτο να αναληφθεί καμία δράση στο Ιράκ. Ο πρόεδρος Μπους αλλά και οι στενότεροι συνεργάτες του φαίνονταν να συμφωνούν τότε με την άποψη του Κόλιν Πάουελ, που είχε στο μεταξύ αναλάβει υπουργός εξωτερικών, με την οποία απέρριπτε την ανάληψη δράσης για την ανατροπή του Σαντάμ και αντί αυτού πρότεινε την εξέλιξη της πολιτικής του περιορισμού με την

εφαρμογή νέων «έξυπνων κυρώσεων», συμφωνώντας με την άποψη πολλών ηγετών της Μέσης Ανατολής, στο ότι η κατάρρευση του ιρακινού καθεστώτος θα αποσταθεροποιούσε περισσότερο την περιοχή. Μοναδική παραφωνία στην μέχρι τότε στάση της κυβέρνησης Μπους στο Ιράκ, ήταν ο βομβαρδισμός τον Φεβρουάριο του 2001 του ιρακινού δικτύου αεράμυνας λόγω της υποψίας προσπάθειας αναβάθμισης του με την βοήθεια κινέζων τεχνικών. Η υπόψη επιχείρηση ήταν μικρής κλίμακας και χωρίς αξιολογικά αποτελέσματα, ενώ αποδίδεται σε ελλιπή ενημέρωση του Μπους, ο οποίος περιόδευε στο Μεξικό, από τον Ράμσφελντ που είχε στο μεταξύ αναλάβει υπουργός Άμυνας και προϊστάτο του αμερικανικού πενταγώνου. Έχοντας αναλάβει και πάλι τα καθήκοντα του υφυπουργού Άμυνας υπό τον Ράμσφελντ, ο Γούλφοβιτς, αλλά και τα υπόλοιπα μέλη του PNAC, κατάλαβαν ότι δεν υπήρχε περίπτωση να λάβει χώρα καμία δυναμική δράση στο Ιράκ χωρίς να συμβεί κάποιο συνταρακτικό και απρόοπτο γεγονός [16][17].

5.2. Οι διεργασίες της κυβέρνησης Μπους μετά την 11 Σεπτεμβρίου 2001.

Το πρωί της 11 Σεπτεμβρίου 2001, 19 αεροπειρατές κατέλαβαν τέσσερα αεροπλάνα αμερικανικών αερογραμμών και έριξαν δύο από αυτά στους Δίδυμους Πύργους του παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου και ένα στο αμερικανικό Πεντάγωνο. Το τέταρτο κατέπεσε στην ευρύτερη περιοχή της Ουάσιγκτον, μετά από συμπλοκή των επιβατών με τους αεροπειρατές. Από την επίθεση σκοτώθηκαν συνολικά 2973 αμερικανοί πολίτες, ενώ η αμερικανική κοινή γνώμη σοκαρίστηκε από την ευκολία με την οποία μια ολιγομελής σχετικά ομάδα τρομοκρατών κατάφερε να προκαλέσει ένα τόσο πολύνεκρο γεγονός. Η τρομοκρατική επίθεση ήταν το πολιτικό έναυσμα που περίμεναν τόσο καιρό ο Γούλφοβιτς και οι υποστηρικτές του, ενώ δεν δίστασε να δηλώσει ότι η «ρεαλιστική» προσέγγιση στην Μέση Ανατολή με την πολιτική του περιορισμού ήταν η πραγματική αιτία για την εκδήλωση της επίθεσης.

Τέσσερις μέρες μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπ, ο πρόεδρος Μπους και οι σύμβουλοί του επί θεμάτων εθνικής ασφάλειας συναντήθηκαν στο Καμπ Ντίβιντ (παραδοσιακή εξοχική κατοικία των αμερικανών προέδρων) προκειμένου να αποφασίσουν σχετικά με τον τρόπο που θα απαντούσαν στην επίθεση. Πάρα το γεγονός ότι οι μέχρι τότε πληροφορίες καταδείκνυαν την οργάνωση Αλ Κάιντα, υπό το Σαουδάραβα Οσάμα Μπιν Λάντεν, ως υπεύθυνους για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση της επίθεσης, ο Γούλφοβιτς μαζί με τον Ράμσφελντ πρότειναν να συμπεριληφθεί και το Ιράκ ως στόχος της αμερικανικής απάντησης εκτός της Αλ Κάιντα και των Ταλιμπάν του Αφγανιστάν που της παρείχαν καταφύγιο και υποστήριξη. Το επιχείρημα του Γούλφοβιτς ήταν ότι δεν ήταν δυνατό μια σχετικά μικρή ομάδα τρομοκρατών να είναι ικανή να εκτελέσει ένα τόσο περίπλοκο τρομοκρατικό χτύπημα και ότι οπωσδήποτε θα έπρεπε να είχαν δεχτεί καθοδήγηση αλλά και υποστήριξη από το Ιράκ. Ο επικεφαλής του αμερικανικού αντιτρομοκρατικού κέντρου της CIA Κόφερ Μπλακ, ο οποίος

παρευρισκόταν στην συνάντηση, διαφώνησε με τον Γούλφοβιτς, τονίζοντας στον Μπους ότι για τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπ ευθύνεται η Αλ Κάιντα και ότι το Ιράκ δεν είχε καμία απολύτως σχέση με αυτές. Για το υπόλοιπο της συνάντησης οι συμμετέχοντες αναλώθηκαν σχετικά με το πώς θα έπλητταν την Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν, προσπερνώντας το θέμα του Ιράκ. Ο Γούλφοβιτς ωστόσο δεν πτοήθηκε και σε κατ' ιδίαν του συνομιλία με τον πρόεδρο Μπους, την ίδια μέρα στο περιθώριο της συνάντησης, επιχειρηματολόγησε εκ νέου σχετικά με την ευκολία με την οποία θα κατέρρεε το καθεστώς του Ιράκ σε περίπτωση αμερικανικής επίθεσης, αλλά και τα οφέλη που συνεπαγόταν για τις ΗΠΑ η εγκατάσταση μιας δημοκρατικής κυβέρνησης στο Ιράκ. Αργότερα ο Γούλφοβιτς περιέγραψε ότι φεύγοντας από το Καμπ Ντέιβιντ, του είχε δημιουργηθεί η εντύπωση πως αν και η πρώτη κίνηση θα ήταν στο Αφγανιστάν, το Ιράκ είχε συμπεριληφθεί ως στόχος της στρατηγικής του Μπους στον επικείμενο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Στο μεταξύ δόθηκαν οδηγίες από το υπουργείο άμυνας στην αμυντική υπηρεσία πληροφοριών (DIA) να βρεθούν πληροφορίες που να συνδέουν το Ιράκ και τον Σαντάμ Χουσεΐν με τρομοκρατικά χτυπήματα και κυρίως με την 11^η Σεπτεμβρίου [16][17].

Ο ΥΦΕΘΑ Πωλ Γούλφοβιτς

Ο Πρόεδρος Τζόρτζ Μπους

Η αμερικανική επέμβαση στο Αφγανιστάν ξεκίνησε την 07 Οκτωβρίου 2001 με τον βομβαρδισμό των στρατοπέδων εκπαίδευσης και λοιπών εγκαταστάσεων της Αλ Κάιντα και των Ταλιμπάν. Μέχρι την 11 Νοεμβρίου 2001, οι τελευταίοι είχαν εκδιωχθεί στο Πακιστάν και μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου 2001, η νέα δημοκρατική κυβέρνηση του Αμιντ Καρζάι, ανέλαβε την εξουσία στην Καμπούλ. Παρά την εκδίωξη των τρομοκρατών της Αλ Κάιντα και των υποστηρικτών τους από το Αφγανιστάν, η επιχείρηση «Διαρκής Ελευθερία» δεν πέτυχε την εξόντωση ή την σύλληψη του Οσάμα Μπιν Λάντεν, αλλά ούτε και της ιεραρχίας των Ταλιμπάν, στερώντας από την αμερικανική κυβέρνηση μια συμβολική νίκη [17].

Αμέσως μετά την πτώση της Καμπούλ ο Ράμσφελντ έδωσε εντολή στον αρχηγό της Κεντρικής Διοίκησης, στρατηγό Τόμι Ρ. Φρανκς (ο οποίος είχε διαδεχτεί τον απόστρατο πλέον Α. Ζίνι), να ξεκινήσει την σχεδίαση μιας αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ με αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη της Βαγδάτης και την ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν. Την 29 Ιανουαρίου 2002 κατά την ετήσια ομιλία του ενώπιον του κογκρέσου (State of the Union 2002), ο πρόεδρος Μπους κατηγόρησε ανοιχτά το Ιράκ για την παροχή υποστήριξης στην διεθνή τρομοκρατία και για την ανάπτυξη ΟΜΚ. Στην ίδια ομιλία του αναφέρθηκε για πρώτη φορά στον «Άξονα του Κακού» συμπεριλαμβάνοντας σε αυτόν το Ιράκ μαζί με το Ιράν και την Βόρειο Κορέα. Δήλωσε επίσης με στόμφο ότι δεν πρόκειται να επιτρέψει «στα πιο επικίνδυνα καθεστώτα να απειλήσουν τις ΗΠΑ με τα πιο φονικά όπλα στο κόσμο». Ορισμένοι εκ των παρευρισκομένων, όπως ο βουλευτής των Δημοκρατικών Άικ Σκέλτον, παρατήρησαν ότι αυτή η ομιλία ισοδυναμούσε με «κήρυξη πολέμου».

Την 01 Ιουνίου 2002, ο Μπους μετέβη στην στρατιωτική ακαδημία του West Point όπου γνωστοποίησε επίσημα για δεύτερη φορά τις προθέσεις του. Σε ομιλία του ενώπιον των αμερικανών ευελπίδων ανέφερε ότι «η φύση των νέων απειλών επιβάλλει την μεταφορά της μάχης στο χώρο του εχθρού, την ανατροπή των σχεδίων του και την εξουδετέρωση των χειρότερων απειλών πριν αυτές εκδηλωθούν, αλλιώς χάνεται η δυνατότητα αντίδρασης». Συνέχισε επίσης δηλώνοντας ότι «σε αυτό τον κόσμο η μόνος δρόμος για την ασφάλεια είναι ο δρόμος της δράσης και ότι αυτό το έθνος (ΗΠΑ) θα δράσει». Μεταξύ της ομιλίας στο κογκρέσο τον Ιανουάριο και σε αυτή στο West Point ο Μπους αποκάλυψε την πολιτική οδό που θα ακολουθούσε για την επίθεση στο Ιράκ. Με την πρώτη του ομιλία έκανε γνωστό τον στόχο του ενώ με την δεύτερη συνέταξε ουσιαστικά το θεωρητικό πλαίσιο, βάση του οποίου η πολιτική του προληπτικού χτυπήματος ορίστηκε ως εθνική στρατηγική, για πρώτη φορά στην ιστορία των ΗΠΑ [17][24].

Την 26 Αυγούστου 2002, σε ομιλία του στο εθνικό συνέδριο βετεράνων στο Νάσβιλ, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Τσέινι υπεραμύνθηκε του «Δόγματος Μπους» αναφέροντας ότι «παρά την πολιτική του περιορισμού και τις προσπάθειες των επιθεωρητών του ΟΗΕ, το ιρακινό καθεστώς εξελίσσει τις δυνατότητές του στον τομέα των χημικών και βιολογικών όπλων και ότι εξακολουθεί να αναπτύσσει το μακροχρόνιο πυρηνικό του πρόγραμμα. Εξέφρασε επίσης την πεποίθηση ότι «ο Σαντάμ Χουσεΐν θα αποκτήσει σύντομα πυρηνικά όπλα, τα οποία σκοπεύει να χρησιμοποιήσει εναντίων των φίλων των συμμάχων μας αλλά και ημών (ΗΠΑ)». Πρόσθεσε επιπλέον ότι «ο χρόνος κυλά εναντίων των ΗΠΑ» και ότι για να προστατευτεί ο αμερικανικός λαός «είναι επιτακτική η μεταφορά της μάχης στον χώρο του εχθρού», καθώς «οι κίνδυνοι που θα προκύψουν συνεπεία της αδράνειας, είναι πολύ περισσότεροι από αυτούς της δράσης».

Την 12 Σεπτεμβρίου 2002, θέλοντας να αναδείξει το θέμα στην διεθνή κοινότητα, ο πρόεδρος Μπους απευθύνθηκε στην Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και κατηγόρησε το Ιράκ ότι «αποτελεί απειλή για την ειρήνη» καθώς, «επί μια δεκαετία αγνοεί τις επιταγές του ΟΗΕ» σχετικά με τον αφοπλισμό του και απαίτησε «να σεβαστεί

τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια ειδάλλως η δράση (εναντίον του) θα είναι αναπόφευκτη» [17][24].

Την 02 Οκτωβρίου 2002 το Αμερικανικό Κογκρέσο ψήφισε με πλειοψηφία την λεγόμενη «Απόφαση για το Ιράκ» (Iraq Resolution), με την οποία εξουσιοδοτούσε τον πρόεδρο να αναλάβει ένοπλη δράση εναντίον του Ιράκ, εφόσον το έκρινε σκόπιμο [22]. Είχε προηγηθεί η σύνταξη από την CIA τον Σεπτέμβριο, μιας Εθνικής Εκτίμησης Πληροφοριών (ΕΕΠ), κατόπιν αιτήματος μελών του κογκρέσου, που επιθυμούσαν μια επίσημη αιτιολόγηση προκειμένου να υπερψηφίσουν την Απόφαση για το Ιράκ. Με το πέρας της εισβολής, αποδείχτηκε ότι η εν λόγω ΕΕΠ υπήρξε προϊόν στρεβλής ερμηνείας των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τις ιρακινές δυνατότητες ανάπτυξης χημικών και βιολογικών όπλων, αλλά και της υποτιθέμενης προόδου κατασκευής πυρηνικών. Στην έκθεση υπερτονίζονταν οι ανησυχητικές ενδείξεις, αποκρύπτονταν οι αμφιβολίες των ειδικών σχετικά με τις ιρακινές δυνατότητες και γενικότερα, οι εικασίες για την ύπαρξη ΟΜΚ προβάλλονταν ως ατράνταχτα γεγονότα. Εκτός της ΕΕΠ, η στάση των μελών του κογκρέσου αλλά και της αμερικανικής κοινής γνώμης απέναντι στο ενδεχόμενο μιας ένοπλης επέμβασης στο Ιράκ επηρεάστηκε από τις δηλώσεις τόσο του προέδρου Μπους όσο και των στενότερων συνεργατών του στα αμερικανικά ΜΜΕ καθ' όλο το 2002. Κατά την διάρκεια συνεντεύξεων και ενημερώσεων εκπροσώπων του τύπου, ο Τσέινι, ο Ραμσφελντ και η Ράις ανέφεραν ότι ήταν αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι ο Σαντάμ κατείχε βιολογικά και χημικά όπλα και ότι μπορούσε πολύ εύκολα να τα χορηγήσει στους τρομοκράτες της Αλ Κάιντα για χρήση εναντίων των ΗΠΑ. Στην παρατήρηση πολλών δημοσιογράφων ότι δεν τους παρουσιάζονταν χειροπιαστές αποδείξεις σχετικά με τα ιρακινά ΟΜΚ, τα μέλη της κυβέρνησης απαντούσαν ότι θα ήταν ανεπίτρεπτο, ανεύθυνο και καταστροφικό να περιμένουν χειροπιαστές αποδείξεις προκειμένου να δράσουν, αφού αυτές μπορεί να είχαν την μορφή ενός «νέφους μανιταριού». Οι ίδιοι αξιωματούχοι προσπάθησαν επίσης να συνδέσουν τον Σαντάμ Χουσεϊν με την Αλ Κάιντα, κάνοντας λόγο για «αδιάσειστα στοιχεία» συνεργασίας των δύο, επικαλούμενοι μια υποτιθέμενη συνάντηση ενός εκ των τρομοκρατών της 11^{ης} Σεπτεμβρίου με ιρακινό αξιωματούχο στην Πράγα. Τα επιχειρήματα της κυβέρνησης στήριζαν συχνά μεγάλες εφημερίδες όπως οι New York Times, οι οποίες συχνά φιλοξενούσαν συνεντεύξεις «ιρακινών αυτόμολων επιστημόνων» όπου γινόταν περιγραφή της υποτιθέμενης προόδου ανάπτυξης ΟΜΚ στο Ιράκ [17][24].

Την 08 Νοεμβρίου 2002, το ΣΑ του ΟΗΕ πέρασε, μετά από έντονες αμερικανικές πιέσεις, το Ψήφισμα 1441, με το οποίο το δινόταν στο Ιράκ «μια τελευταία ευκαιρία» να συμμορφωθεί με τα προηγούμενα ψηφίσματα που αφορούσαν στον αποπλισμό του και τον έλεγχο των εγκαταστάσεών του από τους επιθεωρητές όπλων του ΟΗΕ και τον ΔΟΑΕ. Τις επόμενες ημέρες ο Σαντάμ δέχτηκε και πάλι στο έδαφος του Ιράκ του επιθεωρητές του ΟΗΕ, αλλά το γεγονός αυτό δεν συγκίνησε την αμερικανική κυβέρνηση.

Ήδη από το 2001, η αμερικανική κυβέρνηση είχε εξασφαλίσει την συνδρομή του Ηνωμένου Βασιλείου σε μια ενδεχόμενη επέμβαση στο Ιράκ. Παρόλα αυτά ο

βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ θεώρησε ότι ήταν προτιμότερο να υπάρχει έγκριση από το ΣΑ του ΟΗΕ προκειμένου να διασφαλιστεί η νομιμότητά της επικείμενης επιχείρησης και να γίνει πιο εύκολα αποδεκτή από την διεθνή κοινή γνώμη. Την 05 Φεβρουαρίου 2003 ο υπουργός εξωτερικών Κόλιν Πάουελ σε ομιλία του στο ΣΑ, παρουσίασε φωτογραφίες με υποτιθέμενα αποδεικτικά στοιχεία της ανάπτυξης όπλων μαζικής καταστροφής στο Ιράκ. Αυτές περιλαμβάνανε μεταξύ άλλων διαγράμματα κινητών σταθμών ανάπτυξης χημικών όπλων, σωλήνες αλουμινίου που υποτίθεται θα χρησιμοποιούνταν ως φυγόκεντροι για τον εμπλουτισμό ουρανίου και αεροφωτογραφίες από υποτιθέμενες μυστικές ιρακινές εγκαταστάσεις παραγωγής βιολογικών όπλων.

Στο μεταξύ οι επιθεωρητές όπλων του ΟΗΕ, που είχαν μεταβεί στο Ιράκ, ανέφεραν ότι δεν είχαν βρει κανένα ενεργό όπλο μαζικής καταστροφής αλλά ούτε και ενδείξεις ύπαρξης προγράμματος ανάπτυξης τέτοιων όπλων. Ανέφεραν επίσης ότι οι ιρακινές αρχές συνεργάζονταν σε μεγάλο βαθμό και ότι χρειάζονταν περισσότερο χρόνο προκειμένου να ολοκληρώσουν τη έρευνά τους. Η αμερικανική κυβέρνηση αντέδρασε στην αναφορά των επιθεωρητών του ΟΗΕ δηλώνοντας στα ΜΜΕ ότι οι ιρακινές αρχές είναι ανάξιες εμπιστοσύνης και ότι οι επιθεωρητές δεν έχουν βρει ΟΜΚ διότι αυτά προφανώς αποκρύπτονταν από το Ιρακινό καθεστώς.

Σε συνέχεια της παρουσίασης του Πάουελ, οι ΗΠΑ υποστηριζόμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο, την Πολωνία, την Αυστραλία, την Δανία, την Ιταλία, την Ισπανία και την Ιαπωνία, προσπάθησαν να περάσουν ένα ψήφισμα στο ΣΑ του ΟΗΕ με το οποίο θα λάμβαναν εξουσιοδότηση για μια ένοπλη επέμβαση στο Ιράκ. Ερχόμενες ωστόσο αντιμέτωπες με την αρνητική στάση της Γαλλίας, της Ρωσίας, της Γερμανίας και του Καναδά, οι εκπρόσωποι των οποίων συνιστούσαν την χρήση της διπλωματικής οδού για την διαχείριση της κατάστασης στο Ιράκ, ενώ θεωρούσαν απαράδεκτη την χρήση βίας πριν την ολοκλήρωση της έρευνας των επιθεωρητών όπλων και την εξαγωγή τελικών συμπερασμάτων σχετικά με τις πραγματικές δυνατότητες του ιρακινού οπλοστασίου. Παράλληλα με τις ενστάσεις στο πλαίσιο του ΟΗΕ, τον Φεβρουάριο του 2003 εκδηλώθηκαν σε πολλές πρωτεύουσες του κόσμου μεγάλες αντιπολεμικές διαδηλώσεις κατά ενός πολέμου στο Ιράκ, στις οποίες αθροιστικά καταγράφηκαν 32 εκατομμύρια συμμετέχοντες. Συγκεκριμένα η αντιπολεμική συγκέντρωση στη Ρώμη με τρία εκατομμύρια συμμετέχοντες, μπήκε το 2004 στο βιβλίο Γκίνες ως η πολυπληθέστερη αντιπολεμική διαδήλωση στην ιστορία. Οι παραπάνω εξελίξεις αποδεικνύουν ότι τα επιχειρήματα της αμερικανικής κυβέρνησης σχετικά με την αντικειμενικότητα της ιρακινής απειλής, δεν κατάφεραν να πείσουν την διεθνή κοινή γνώμη σχετικά με την αναγκαιότητα μιας ένοπλης επέμβασης στο Ιράκ. Μέχρι τις αρχές Μαρτίου του 2003, οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο απέσυραν την πρότασή τους από το ΣΑ, προκειμένου να αποφύγουν την καταψήφιση της από την Γαλλία και την Ρωσία, κατόπιν χρήσης του δικαιώματος αρνησικυρίας τους.

Παρά τις παραπάνω εξελίξεις, τον Μάρτιο του 2003 η αμερικανική κυβέρνηση αποφάσισε ότι δεν θα αφιέρωνε περισσότερο χρόνο, αναμένοντας την έγκριση της διεθνούς κοινότητας και αποφάσισε να εισβάλει έτσι κι αλλιώς στο Ιράκ με

την λεγόμενη «συμμαχία των προθύμων» (coalition of the willing), όπως είχε διακηρύξει άλλωστε μήνες νωρίτερα. Την 17 Μαρτίου 2002 σε διάγγελμά του από τον Λευκό Οίκο, ο πρόεδρος Μπους ανακοίνωσε μεταξύ άλλων ότι το ΣΑ του ΟΗΕ «δεν είχε σταθεί στο ύψος των περιστάσεων» και ότι «οι δεκαετίες εξαπάτησης και βίας του ιρακινού καθεστώτος τελείωσαν». Ακολούθως απεύθυνε τηλεσίγγραφο προς τον Σαντάμ Χουσεΐν «να εγκαταλείψει το Ιράκ μαζί με τους γιούς του εντός 48 ωρών, ειδάλλως η στρατιωτική σύγκρουση θα καταστεί αναπόφευκτη». «Όλοι οι αλλοδαποί πολίτες και οι επιθεωρητές» συνέχισε «πρέπει, για την ασφάλεια τους, να εγκαταλείψουν το Ιράκ άμεσα» [16][17][20][24].

5.3. Αμερικανικός στρατιωτικός σχεδιασμός και αναλογία δυνάμεων.

Οι επιτελείς του Πενταγώνου υπό τον στρατηγό Τόμι Φράνκς, βασίστηκαν για την σχεδίασή της εισβολής στο Ιράκ σε ένα παλαιότερο σχέδιο που συντάχθηκε υπό την εποπτεία του προηγούμενου διοικητή της Κεντρικής Διοίκησης στρατηγό ε.α. Α. Ζίνι. Βάση αυτού του σχεδίου για μια επιτυχημένη εισβολή και αργότερα κατοχή του Ιράκ απαιτούνταν η χρήση τουλάχιστον τριών βαρέων μηχανοκίνητων μεραρχιών, συνολικής δύναμης τουλάχιστον 300000 ανδρών. Ωστόσο ο υπουργός άμυνας Ράμσφελντ θεώρησε υπερβολική την οροφή των δυνάμεων του σχεδίου Ζίνι και αντί αυτού έθεσε ως βάση της σχεδίασης, την πρόταση του στρατηγού Γουέιν Ντάουνινγκ, αναπληρωτή συμβούλου εθνικής ασφάλειας, που προέβλεπε την εισβολή στο Ιράκ με μόλις μια μηχανοκίνητη ταξιαρχία των 10000 ανδρών. Τον Μάιο του 2002 οι σχεδιαστές της επιχείρησης κοινοποίησαν στον πρόεδρο Μπους αλλά και στον Ράμσφελντ τα αποτελέσματα των πολεμικών παιγνίων που διεξήχθησαν στο Πεντάγωνο, βάση των περιορισμών που τους δόθηκαν από το υπουργείο άμυνας. Βάση των συμπερασμάτων στα οποία κατέληγαν, αιτούνταν την κατακόρυφη αύξηση των δυνάμεων που επρόκειτο να επιχειρήσουν στο Ιράκ και πρότειναν ως πιθανό χρόνο έναρξης της επίθεσης όχι νωρίτερα του Οκτωβρίου του 2002, προκειμένου να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τότε οι απαραίτητες διπλωματικές διεργασίες με τα γειτονικά του Ιράκ κράτη, για την εξασφάλιση των χώρων εξορμήσεως των στρατευμάτων, αλλά και διότι μέχρι τότε εκτιμούσαν ότι θα είχε αναπληρωθεί το απόθεμα σε πυρομαχικά υψηλής ακρίβειας (PGM), που είχε καταναλωθεί κατά τις επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν.

Ο Ράμσφελντ συμφώνησε τελικά με τις προτάσεις των αξιωματικών του Φρανκς και η δύναμη που θα εισέβαλε τελικά στο Ιράκ, αποτελούνταν από την 3^η Μ/Κ Μεραρχία (αποτελούμενη από τρεις Μ/Κ Ταξιαρχίες με 242 άρματα μάχης, 350 ΤΟΜΑ και 24 επιθετικά ελικόπτερα), η οποία θα υποστηρίζονταν από την 101^η Αεροκίνητη (Α/Κ) Μεραρχία και μονάδες του εκστρατευτικού σώματος των πεζοναυτών. Την επιχείρηση θα υποστήριζαν επίσης η 1^η Βρετανική ΤΘ Μεραρχία, τμήματα ειδικών δυνάμεων από την Αυστραλία και την Πολωνία, ενώ είχε εξασφαλιστεί και η συμμετοχή 70000 Κούρδων Πεσμεργκά του Βορείου Ιράκ, για τον συντονισμό των οποίων είχαν ήδη διεισδύσει αμερικανοί στρατιωτικοί σύμβουλοι από τον Ιούλιο του 2002. Συνολικά

στην χερσαία δύναμη της επιχείρησης «Ιρακινή Ελευθερία» (Iraqi Freedom) συμπεριλαμβάνονταν 145000 άνδρες (εκτός των κουρδικών δυνάμεων). Η προέλαση των χερσαίων δυνάμεων θα καλύπτονταν από την αεροπορική υποστήριξη μαχητικών αεροσκαφών με έδρα αεροπλανοφόρα στον Περσικό Κόλπο και στρατηγικών βομβαρδιστικών από βάσεις στην Βρετανία και την Νήσο Ντιέγκο Γκαρσία στον Ινδικό Ωκεανό, ενώ μπορούσαν να υπολογίζονται και στην ναυτική υποστήριξη δια πυρών (με βλήματα cruise) από πλοία επιφανείας και υποβρύχια. Ως μοναδικός χώρος εξόρμησης των συμμαχικών δυνάμεων ορίστηκε το Κουβέιτ, καθώς η Τουρκία, παρά τις επίμονες προσπάθειες της αμερικανικής διπλωματίας, αρνήθηκε να παραχωρήσει εδάφη προκειμένου να διευκολύνει την επικείμενη εισβολή με ένα δεύτερο μέτωπο από βορρά προς νότο.

Οι ιρακινός στρατός αν και συρρικνωμένος μετά τον πόλεμο του 1991 μπορούσε να παρατάξει τρεις μεραρχίες πεζικού, μια μηχανοκίνητη και δύο τεθωρακισμένες μεραρχίες. Εκτός των παραπάνω σχηματισμών, οι ιρακινές ένοπλες δυνάμεις διέθεταν και τις επίφοβες επτά μεραρχίες της Προεδρικής Φρουράς του Σαντάμ (Republican Guard), οι οποίες ήταν οργανωμένες σε δύο Σώματα Στρατού. Το I Σώμα περιελάμβανε τρεις M/K Μεραρχίες και το II Σώμα περιελάμβανε δύο ΤΘ και δύο M/K Μεραρχίες, ενώ όλη η Προεδρική Φρουρά βρισκόταν υπό τον άμεσο έλεγχο του γιού του Σαντάμ Κουσάι Χουσεΐν. Συνολικά οι ιρακινές δυνάμεις αριθμούσαν 400000 άνδρες αλλά δεν διέθεταν καμία δυνατότητα αεροπορικής υποστήριξης, ενώ το κύριο υλικό (άρματα οχήματα κλπ) των ιρακινών σχηματισμών υπολειπόταν κατά πολύ τεχνολογικά έναντι του αντίστοιχου συμμαχικού. Εκτός των τακτικών δυνάμεων, το ιρακινό καθεστώς διέθετε και τις δυνάμεις πολιτοφυλακής των Φενταγίν Σαντάμ, του στρατού «Αλ Κούνιτς» και τους πολιτοφύλακες του Μπααθικού κόμματος. Οι δυνάμεις αυτές υπάγονταν απευθείας στον Ιρακινό Πρόεδρο και είχαν μεγάλη δυνατότητα διεύρυνσης καθώς υπήρχαν δεκάδες χιλιάδες ιρακινοί πολίτες πρόθυμοι να πολεμήσουν για λογαριασμό του καθεστώτος με ανορθόδοξες τακτικές. Η συγκρότηση ωστόσο αυτών των τμημάτων αποδυνάμωσε περαιτέρω τον ιρακινό στρατό καθώς ο τελευταίος υποχρεώθηκε να τους χορηγήσει τεράστιες ποσότητες οπλισμού και πυρομαχικών, ενώ δεν τους ασκούσε κανέναν έλεγχο, με αποτέλεσμα να μην δύναται να συντονίσει την δράση τους με αυτή των τακτικών δυνάμεων οι οποίες επιπροσθέτως στερήθηκαν πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό και βρέθηκαν κατά την έναρξη της εισβολής με μειωμένη επάνδρωση.

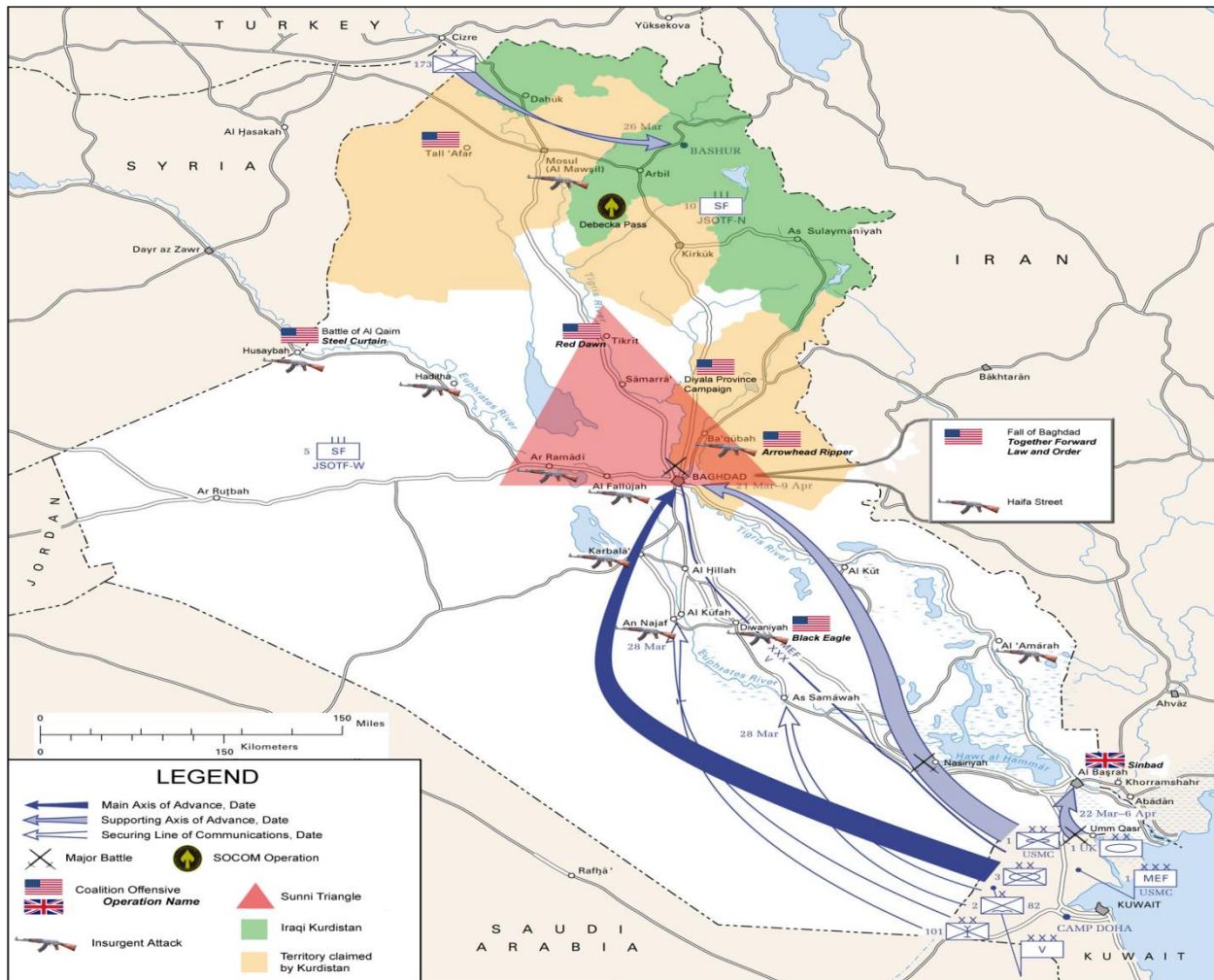
Προκειμένου να αντιμετωπίσει την εισβολή των δυνάμεων της «συμμαχίας των προθύμων» το ιρακινό καθεστώς σχεδίαζε να τις παρασύρει στην διεξαγωγή αγώνα εντός των κύριων αστικών κέντρων του Ιράκ, όπου φαντάζονταν ότι θα εξουδετερώνονταν το τεχνολογικό τους πλεονέκτημα λόγω της ανταλλαγής πυρών εκ του σύνεγγυς. Με αυτό τον τρόπο ήλπιζε να προκαλέσει βαρείες απώλειες στα αμερικανικά τμήματα και να προκαλέσει έτσι την αποδοκιμασία της επιχείρησης από την αμερικανική κοινή γνώμη, η οποία στη συνέχεια θα απαιτούσε από την κυβέρνηση την

απόσυρση των στρατευμάτων, κατά το πρότυπο της αποτυχημένης επιχείρησης στο Μογκαντίσου το 1993 [17][18].

5.4. Εξέλιξη της επιχείρησης «Ιρακινή Ελευθερία».

Η αμερικανική επίθεση στο Ιράκ ξεκίνησε την Πέμπτη 20 Μαρτίου 2003 με την επιχείρηση «Σοκ και Δέος» (Shock and Awe) κατά την οποία επλήγησαν από αεροπορικές επιθέσεις και κατευθυνόμενα βλήματα Tomahawk ιρακινές αεροπορικές βάσεις, τα διοικητήρια της Προεδρικής Φρουράς, κέντρα διοίκησης και έλεγχου, υπουργεία του Μπααθικού κόμματος και τα παλάτια του Σαντάμ Χουσεΐν. Την ίδια μέρα αμερικανοί και βρετανοί πεζοναύτες κατέλαβαν μετά από αμφίβια επιχείρηση την ναυτική βάση Umm Qasr και την χερσόνησο Al Faw. Στη συνέχεια οι βρετανικές τεθωρακισμένες δυνάμεις επιτέθηκαν βόρεια στην κατεύθυνση της δεύτερης μεγαλύτερης ιρακινής πόλης Μπάσρα θέτοντας παράλληλα υπό τον έλεγχό τους τις πετρελαιοπηγές του νοτίου Ιράκ. Ακολούθως κινήθηκαν βορειοδυτικά με κατεύθυνση την Βαγδάτη.

Την 20 05:34 Μαρτίου 2003 η 3^η Μ/Κ Μεραρχία πέρασε την μεθόριο με το Κουβέιτ με τις τρεις ταξιαρχίες της σε παράταξη και προέλασε με βορειοδυτική κατεύθυνση προς την Νασιρίγια. Η μεραρχία κάλυψε σε ελάχιστο χρόνο τα 150 χλμ από τα σύνορα του Κουβέιτ έως την Αλ Νασιρίγια και μέχρι την 21 Μαρτίου είχε ολοκληρώσει την κατάληψη των παρακείμενων γεφυρών κατά μήκος του Ευφράτη ποταμού καθώς και του αεροδρομίου Ταλίλ, καταστρέφοντας σχετικά εύκολα τα εκεί αμυνόμενα ιρακινά τμήματα. Το ιρακινό πυροβολικό έβαλε μαζικά κατά των επιτιθέμενων, αλλά σίγησε γρήγορα από τα εύστοχα πυρά του ανώτερου τεχνολογικά αμερικανικού πυροβολικού, το οποίο ακολούθως έβαλε ανενόχλητο εναντίον του ιρακινού πεζικού.

Μετά την προσωρινή παύση των επιχειρήσεων λόγω μιας πρωτοφανούς έντασης αμμοθύελλας, την 25 Μαρτίου η 3^η Μεραρχία απομόνωσε τις αμυνόμενες στην πόλη Νατζάφ ιρακινές δυνάμεις και κατέλαβε την γέφυρα Al Kifil. Ο διοικητής του II Σώματος της Προεδρικής Φρουράς αντιστράτηγος Σαμντάνι, οργάνωσε άμεσα μια αντεπίθεση προκειμένου να ανακαταλάβει την Al Kifil και να απωθήσει τις αμερικανικές δυνάμεις. Η ιρακινή αντεπίθεση ξεκίνησε την 26 Μαρτίου αλλά αποκρούστηκε με βαρύτερες απώλειες για τις μονάδες της Προεδρικής Φρουράς. Ο Κουσαί Χουσεΐν διέταξε μια μηχανοκίνητη φάλαγγα 1000 οχημάτων να κινηθεί νοτιοδυτικά της Βαγδάτης για να ενισχύσει την αντεπίθεση στην Al Kifil αλλά αποδεκατίστηκε από την αμερικανική αεροπορία πριν προλάβει να πλησιάσει, γεγονός που καταρράκωσε το ηθικό των ιρακινών οπλιτών.

Την 30 Μαρτίου τεθωρακισμένα τμήματα της 3^{ης} Μεραρχίας κατέλαβαν την γέφυρα Al Hindyia και η 3^η Ταξιαρχία απομόνωσε την πόλη Καρμπάλα, ενώ ο κύριος όγκος της Μεραρχίας κινήθηκε με σκοπό να διασχίσει την διάβαση της Καρμπάλα μεταξύ της λίμνης Μιλχ (δυτ.) και του Ευφράτη (ανατ.). Γνωρίζοντας την σπουδαιότητα της τοποθεσίας, λόγω της ευκαιρίας που του δινόταν να ανακόψει την αμερικανική προέλαση εκμεταλλευόμενος το στενό της μέτωπο, ο στρατηγός Χαμντάνι αιτήθηκε την

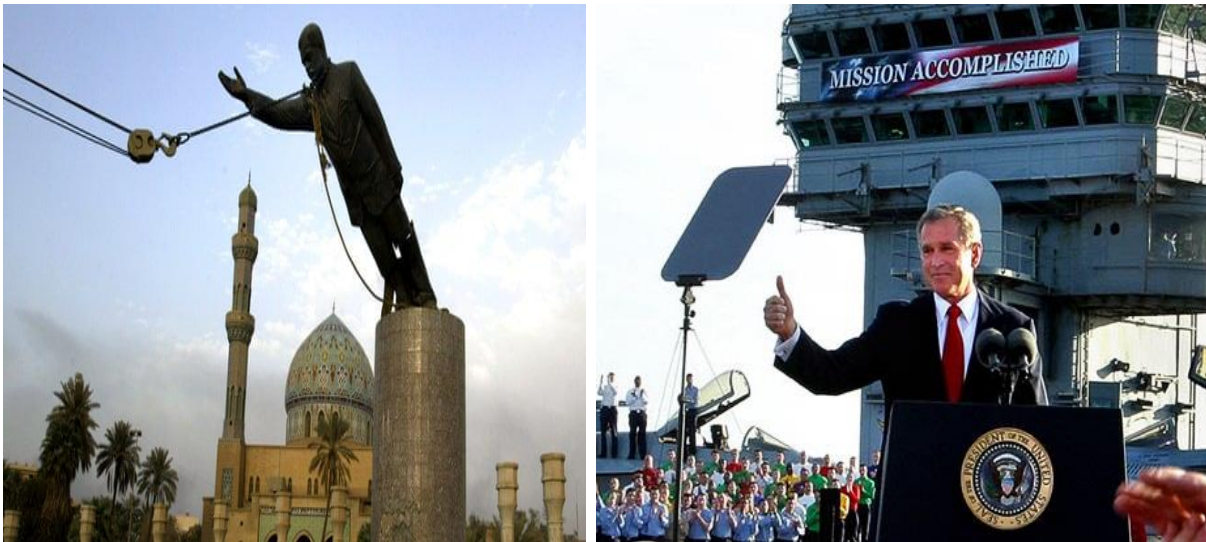
ανάπτυξη μιας μεραρχίας σε αυτό τον τομέα. Συνάντησε ωστόσο την άρνηση των προϊσταμένων του, καθώς η ιρακινή ιεραρχία επιθυμούσε την διατήρηση του συνόλου των ιρακινών δυνάμεων ανατολικά του Ευφράτη φοβούμενη την διάσπαση του μετώπου από την κατεύθυνση της Al Kifil και της Al Hindyia. Παρά την απόφαση της ιρακινής ηγεσίας, ο Χαμνάνι διέταξε μια M/K Ταξιαρχία να αναχαιτίσει τους αμερικανούς στην Καρμπάλα, χωρίς όμως αποτέλεσμα αφού αυτή καταστράφηκε αμέσως μετά την επαφή της με τις επιλαρχίες της 3^{ης} Μεραρχίας. Τα αμερικανικά τμήματα διέσχισαν την διάβαση της Καρμπάλα την 01 Απριλίου και συνέχισαν με σκοπό την κατάληψη της γέφυρας Αλ Κάιντ, η οποία ήταν απολύτως απαραίτητη για τον συντονισμό μιας ταχείας επίθεσης στη Βαγδάτη. Ο Σαντάμ Χουσεΐν απαγόρευσε ωστόσο ρητά την καταστροφή της γέφυρας, παρά τις επίμονες σχετικές εκκλήσεις του στρατηγού Χαμνάνι, ο οποίος απειλήθηκε με εκτέλεση αν συνέβαινε κάτι τέτοιο. Η 3^η Μεραρχία έθεσε την γέφυρα υπό τον έλεγχό της το απόγευμα της 02 Απριλίου, ενώ απέκρουσε και την αντεπίθεση μιας τεθωρακισμένης ταξιαρχίας της Προεδρικής Φρουράς προκαλώντας της βαρύτερες απώλειες.

Με την κατάληψη της Αλ Κάιντ και την δημιουργία ενός εκτεταμένου προγεφυρώματος στην ανατολική όχθη του Ευφράτη, η 3^η Μεραρχία ήταν έτοιμη να προβεί ανενόχλητη στην κατάληψη της Βαγδάτης, την οποία πέτυχε με δύο διαδοχικές «κεραυνοβόλες» επιθέσεις (Thunder Run). Αυτές περιελάμβαναν την διάσπαση των εχθρικών θέσεων, με την χρήση αρμάτων μάχης και TOMA και εισχώρησης στα μετόπισθεν της ιρακινής άμυνας, με σκοπό τον αποπροσανατολισμό της. Η πρώτη από αυτές τις επιθέσεις εκδηλώθηκε την 05 Απριλίου κατά μήκος της βασικής οδικής αρτηρίας στο νοτιοδυτικό τμήμα της Βαγδάτης, με αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη του διεθνούς αεροδρομίου. Οι επιτελείς της μεραρχίας εκτίμησαν ότι σε αυτή την επιχείρηση εξοντώθηκαν περί τους 2000 ιρακινούς μαχητές, ενώ η ιρακινή πλευρά κάνει

λόγο και για μεγάλες απώλειες μεταξύ των αμάχων. Έχοντας σφίξει πλέον τον κλοιό γύρω από την Βαγδάτη, η 3^η Μεραρχία εκτέλεσε την 07 Απριλίου την τελική της επίθεση από τον χώρο του αεροδρομίου, με στόχο το σύμπλεγμα των κτιρίων του παλατιού του Σαντάμ. Μετά από οκτάωρη μάχη με τους τελευταίους υπερασπιστές της πόλης το κέντρο της Βαγδάτης κατελήφθη από τις αμερικανικές δυνάμεις, γεγονός που οδήγησε στην άμεση κατάρρευση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν.

Την 09 Απριλίου αμερικανοί πεζοναύτες κατεδάφισαν το άγαλμα του Σαντάμ Χουσεΐν στο κέντρο της Βαγδάτης και την 14 Απριλίου, ένα τάγμα πεζοναυτών κατέλαβε την γενέτειρα πόλη του Σαντάμ Τικρίτ. Την 01 Μαΐου 2003, ο πρόεδρος Μπους εκφώνησε μια ομιλία από το κατάστρωμα του αεροπλανοφόρου USS Abraham Lincoln, με το οποίο ανακοίνωσε την επιτυχία της επιχείρησης «Ιρακινή Ελευθερία». Ο ίδιος ο Σαντάμ συνελήφθη από τις αμερικανικές ειδικές δυνάμεις την 13 Δεκεμβρίου 2003, αφού βρέθηκε να κρύβεται σε μια αγροικία κοντά στην Τικρίτ.

Οι αμερικανικές δυνάμεις χρειάστηκαν μόλις 21 μέρες για να προελάσουν από το Κουβέιτ στη Βαγδάτη και να την καταλάβουν, υπερβαίνοντας σε ταχύτητα και βάθος τον γερμανικό ελιγμό στη Γαλλία το 1940 καθώς και εκείνο των Ισραηλινών στο Σινά το 1967. Οι απώλειες της επιχείρησης «Ιρακινή Ελευθερία» υπολογίζονται σε 139 νεκρούς αμερικανούς στρατιωτικούς, 33 βρετανούς, ενώ οι ιρακινές δυνάμεις υπέστησαν τον δυσανάλογα μεγαλύτερο αριθμό των 9200 νεκρών. Οι απώλειες μεταξύ των αμάχων υπολογίζονται στους 3750 νεκρούς [16][18][20].

5.5. Τελικά Συμπεράσματα – Ανάλυση των λόγων της εισβολής στο Ιράκ.

Η επιχείρηση «Ιρακινή Ελευθερία» υπήρξε μια άψογα εκτελεσμένη στρατιωτική εκστρατεία, η οποία όμως διεξήχθη στο πλαίσιο μια ελλιπέστατης στρατηγικής. Με το πέρας της εισβολής και τις εκτεταμένες έρευνες στην ιρακινή επικράτεια, από κλιμάκια ειδικών όπλων των αμερικανικών ΕΔ, δεν εντοπίστηκε καμία

ένδειξη κατοχής ΟΜΚ από το έκπτωτο πλέον ιρακινό καθεστώς, ούτε αποκαλύφθηκε η ύπαρξη προγράμματος για την ανάπτυξή τους, παρά τους σχετικούς ισχυρισμούς της κυβέρνησης Μπους. Η βίαιη ανατροπή του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν έγινε χωρίς την ύπαρξη ολοκληρωμένου σχεδίου για την ομαλή μετάβαση της εξουσίας στο Ιράκ, με αποτέλεσμα την μακροχρόνια αποσταθεροποίηση της περιοχής, με σοβαρές συνέπειες που γίνονται αισθητές στη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη μέχρι σήμερα.

Δια στόματος του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Κόφι Ανάν την 16 Σεπτεμβρίου 2004, η επιχείρηση «Ιρακινή Ελευθερία» δεν ήταν σε καμία περίπτωση σύμφωνη με τον Χάρτη του ΟΗΕ και συνεπώς ήταν ξεκάθαρα παράνομη. Ακόμα και στην περίπτωση που αποδεικνυόταν πέραν πάσης αμφιβολίας η ύπαρξη αποθέματος ΟΜΚ στο Ιράκ, από την στιγμή που δεν υπήρξε καμία ένδειξη επιθετικής ενέργειας εναντίον της ασφάλειας των ΗΠΑ, μια ένοπλη επίθεση θα ήταν σύνομη με το διεθνές δίκαιο μόνο στην περίπτωση εξασφάλισης σχετικής εξουσιοδότησης μέσω ενός Ψηφίσματος από το ΣΑ του ΟΗΕ, επιλογή την οποία η αμερικανική κυβέρνηση απαξίωσε με ιδιαίτερα επιδεικτικό τρόπο.

Η αμερικανική επέμβαση βασίστηκε εξολοκλήρου στην έννοια του προληπτικού πολέμου, η οποία δεν προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο. Προκειμένου να δικαιολογηθεί η ένταξη μιας ούτως ή άλλως παράνομης κατά το διεθνές δίκαιο, έννοιας στην αμερικανική εθνική στρατηγική, ο πρόεδρος και τα μέλη της κυβέρνησης Μπους επικαλέστηκαν αυθαίρετα μια ουσιαστικά ανυπόστατη απειλή, την οποία κατασκευάσανε προβάλλοντας στην αμερικανική κοινή γνώμη αλλά και στην διεθνή κοινότητα ψευδή στοιχεία και εικασίες ως αδιάσειστα δεδομένα, ενώ παράλληλα δεν δίστασαν να συντονίσουν την άσκηση ένοπλης βίας σε ένα κράτος το οποίο στην πραγματικότητα δεν απειλούσε με κανένα τρόπο την ασφάλεια των ΗΠΑ [17][19]. Οι λόγοι για τους οποίους αυτό κατέστη δυνατό αναλύονται ως κάτωθι:

5.5.1. Ανισορροπία Ισχύος.

Το 2003 η απόλυτη υπεροχή των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων ήταν αδιαμφισβήτητη, ενώ η αποτρεπτική ικανότητα των δυνάμεων του ιρακινού καθεστώτος ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτη, αφού καμία πηγή δεν αναφέρει ότι προβλημάτισε, έστω και στο ελάχιστο την αμερικανική κυβέρνηση, στην απόφασή της να ανατρέψει τον Σαντάμ Χουσεΐν. Παρά το αριθμητικό τους μειονέκτημα, η τεχνολογική υπεροχή και η ανώτερη εκπαίδευση, σε συνδυασμό με την απόλυτη αεροπορική υπεροχή, επέτρεψε στις αμερικανικές μηχανοκίνητες μονάδες να εξολοθρεύσουν τις ιρακινές μεραρχίες όπου τις συνάντησαν και να διανύσουν την απόσταση από τους χώρους συγκεντρώσεως τους στο Κουβέιτ, στη Βαγδάτη σε μόλις 21 ημέρες με ελάχιστες απώλειες. Αν και υπήρξαν αρκετές ενστάσεις και διαμαρτυρίες από αμερικανούς αξιωματικούς στο Πεντάγωνο αναφορικά με το σχετικά μικρό μέγεθος της δύναμης που ανέλαβε να εκτελέσει την εισβολή στο Ιράκ (σε σχέση με αυτό που προέβλεπε το αρχικό σχέδιο του στρατηγού Α. Ζίνι), αυτές αφορούσαν κυρίως τις μεταγενέστερες δυσχέρειες στην άσκηση ελέγχου επί

των κατεχομένων περιοχών και στην ομαλή μετάβαση της εξουσίας στην ιρακινή αντιπολίτευση και όχι την ικανότητα να καταστρέψουν τις ιρακινές ένοπλες δυνάμεις και να ανατρέψουν το καθεστώς του Σαντάμ.

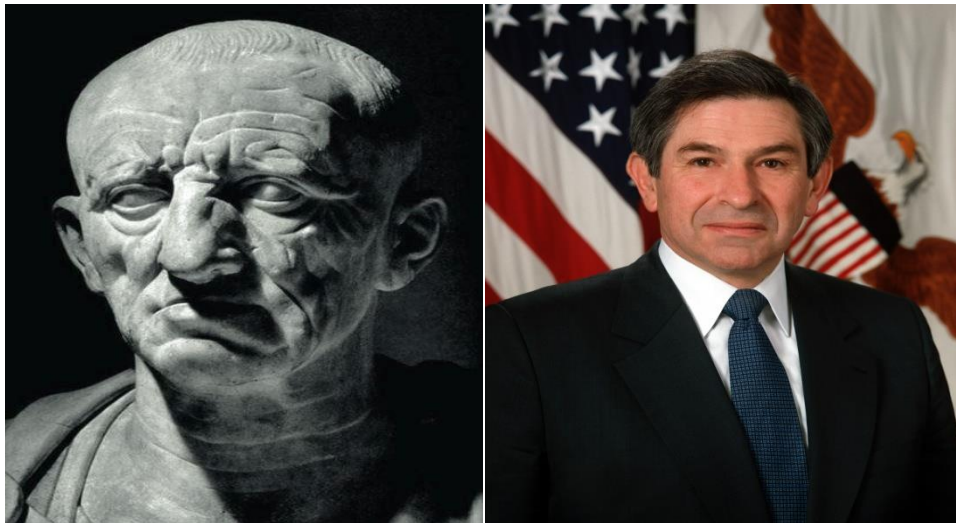
Η ηγεσία του αμερικανικού υπουργείου άμυνας ήταν απολύτως πεπεισμένη ότι τα τμήματα που επιλέχθηκαν να συμμετάσχουν στην επιχείρηση «Ιρακινή Ελευθερία», ήταν απολύτως ικανά να εξουδετερώσουν τον ιρακινό στρατό και να καταλάβουν την Βαγδάτη, έργα τα οποία πράγματι πέτυχαν πολύ αποδοτικά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Ένας από τους λόγους για τους οποίους η τελική δύναμη εισβολής ήταν σημαντικά μικρότερη από αυτή που προέβλεπε το παλαιότερο σχέδιο, ήταν η επιπόλαιη πεποίθηση του Ράμσφελντ και του Γούλφοβιτς ότι οι ιρακινοί πολίτες και τμήματα του ιρακινού στρατού θα υποδεχόντουσαν ως απελευθερωτές τις συμμαχικές δυνάμεις εισβολής, συνεπώς η αντίσταση αναμενόταν να είναι σχετικά μικρή. Το γεγονός ότι ο εσφαλμένος αυτός υπολογισμός, δεν επηρέασε σημαντικά τον ρυθμό προέλασης μέχρι την Βαγδάτη, αποτελεί μια ακόμη απόδειξη της αμερικανικής υπεροχής, αλλά και της ελλιπούς στρατηγικής για το μεταπολεμικό Ιράκ αφού συνέβαλε στην ανάπτυξη του αντιστασιακού κινήματος που καθήλωσε τις ΗΠΑ στη περιοχή μέχρι το 2011.

5.5.2. Τα κίνητρα της προεδρίας Μπους και η διέγερση του Διλλήματος Ασφαλείας.

Οι αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών ουδέποτε μπόρεσαν να παρουσιάσουν αδιάσειστες αποδείξεις στην κυβέρνηση Μπους σχετικά με το ιρακινό πρόγραμμα ΟΜΚ, διότι εκ των υστέρων αποδείχτηκε ότι αυτό δεν υπήρχε. Οι αρμόδιοι αξιωματούχοι είχαν ήδη από το 2001 ξεκαθαρίσει στον Μπους και τους συνεργάτες του ότι το Ιράκ δεν αποτελούσε άμεση απειλή για την ασφάλεια των ΗΠΑ. Παρόλα αυτά, μετά την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου η κυβέρνηση βρέθηκε προς στιγμήν σε απόγνωση σχετικά με το πώς θα έπρεπε να απαντήσει προκειμένου να αποκαταστήσει το κλονισμένο αίσθημα ασφάλειας, αλλά και την περηφάνια των αμερικανών πολιτών. Η εκδίωξη της Αλ Κάιντα και των Ταλιμπάν από το Αφγανιστάν, ειδικά μετά την αποτυχία σύλληψης ή εξόντωσης του Οσάμα Μπιν Λάντεν, δεν ήταν αρκετή για να αποκατασταθεί στα μάτια των αμερικανών ψηφοφόρων η εικόνα του προέδρου, επί της θητείας του οποίου οι αμερικανικές υπηρεσίες ασφαλείας απέτυχαν να αποτρέψουν την μεγαλύτερη τρομοκρατική επίθεση όλων των εποχών. Η κυβέρνηση Μπους χρειαζόταν οπωσδήποτε μια θεαματική νίκη στον κηρυχθέντα «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας», προκειμένου να εξιλεωθεί και να έχει ελπίδες να επανεκλεγεί στις προεδρικές εκλογές του 2004.

Λύση στο παραπάνω αδιέξοδο, δόθηκε στο παρασκήνιο της συνάντησης των συμβούλων ασφαλείας στο Camp David την 15 Σεπτεμβρίου 2001, όταν ο υφυπουργός άμυνας Πολ Γούλφοβιτς πρότεινε στον Μπους την εισβολή στο Ιράκ ως απάντηση στα χτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Ο Γούλφοβιτς προφανώς γνώριζε ότι

το Ιράκ δεν είχε καμία σχέση με τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπ, ωστόσο δεν είχε κανέναν ενδοιασμό να εκμεταλλευτεί το παγκόσμιο σοκ και το γενικευμένο αίσθημα ανασφάλειας για να πετύχει την ανατροπή του ιρακινού καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν και να συμβάλει έτσι σε αυτό που αντιλαμβάνονταν ως αποκατάσταση της Δημοκρατίας στη Μέση Ανατολή. Σύμφωνα με μαρτυρίες αμερικανών αξιωματούχων που συνεργάστηκαν μαζί του, τα κίνητρα του Γούλφοβιτς είχαν σαφώς ιδεαλιστική και ιδεοληπτική βάση ενώ δεν θα ήταν υπερβολή να συγκριθεί η στάση του με αυτή του ρωμαίου συγκλητικού Κάτωνα του τιμητή, οποίος κατά παρόμοιο τρόπο προσπαθούσε να πείσει τους ρωμαίους να καταστρέψουν την Καρχηδόνα τον 2^ο αιώνα π.Χ. Ο Μπους και τα υπόλοιπα μέλη της κυβέρνησης συμφώνησαν τελικά με τα επιχειρήματα του Γούλφοβιτς, καθώς θεώρησαν ότι η ανατροπή ενός διαβόητου δικτάτορα ήταν ακριβώς αυτό που χρειαζόνταν προκειμένου να αποκαταστήσουν το πληγωμένο από την 11^η Σεπτεμβρίου αμερικανικό κύρος, να ανακτήσουν την εμπιστοσύνη της αμερικανικής κοινής γνώμης και να εξασφαλίσουν την επανεκλογή τους το 2004.

Εκτός των πολιτικών συμφερόντων των μελών της κυβέρνησης Μπους, το σημερινό ποσοστό συνεκμετάλλευσης των αμερικανικών (αλλά και αυτών του Ηνωμένου Βασιλείου) πετρελαϊκών εταιριών (Πίνακας 1.) στα ιρακινά κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου (τα πέμπτα μεγαλύτερα σε μέγεθος παγκοσμίως), δίνουν μια πληρέστερη εικόνα, σχετικά με τα κίνητρα που πιθανότατα παρουσίασε ο Γούλφοβιτς στον Μπους για να τον πείσει να εισβάλει στο Ιράκ [23]. Η σύγκριση της υποσχόμενης από τον Γούλφοβιτς πρόσβασης στο ιρακινό πετρέλαιο, με το φρέσκο σύκο που παρουσίασε ο Κάτωνα στη ρωμαϊκή σύγκλητο καθίσταται και αυτή αναπόφευκτη.

Field / block	Company	Home country	Company type	Share in field	Plateau production target (bpd)	Service fee per bbl (\$)	Gross revenue at plateau (\$/yr)
Rumaila	BP	UK	Public	37.5%	2,850,000	2	780,187,500
Zubair	KPRRM	UK	Public	18.81%	1,200,000	2	183,415,300
Zubair	Occidental	US	Public	23.44%	1,200,000	2	205,334,400
West Qurna Field Phase 1	Exxon	US	Public	60%	2,325,000	1.9	967,432,500

Πίνακας 1. Πηγή Wikipedia

Ασχέτως των προτεραιοτήτων και των συμφερόντων της αμερικανικής κυβέρνησης, για να καταστεί δυνατή μια ένοπλη επέμβαση στο Ιράκ, θα έπρεπε πρώτα αυτή να συγκεντρώσει υψηλό ποσοστό αποδοχής από την αμερικανική κοινή γνώμη και να εγκριθεί από το Κογκρέσο. Από την στιγμή που το Ιράκ δεν συνιστούσε πραγματική απειλή, τα μέλη της κυβέρνησης Μπους επιδόθηκαν σε μια άνευ προηγουμένου επικοινωνιακή εκστρατεία, εκμεταλλευόμενα το γενικότερο αίσθημα ανασφάλειας που προκάλεσε η επίθεση της 11^{ης} Σεπ, με σκοπό να προκαλέσουν οι ίδιοι την διέγερση του διλήμματος ασφαλείας στο αμερικανικό ακροατήριο και να στρώσουν τον δρόμο για την έγκριση των σχεδίων τους. Για τον σκοπό αυτό προέβαλαν ως αδιαμφισβήτητο γεγονός την προσπάθεια ανάπτυξης πυρηνικών όπλων από το Ιράκ και προσπάθησαν να αποδείξουν ότι υπάρχει σύνδεσμος του Σαντάμ Χουσεΐν με τους τρομοκράτες της Αλ Κάιντα, ενώ παράλληλα δεν παρέλειπαν να υπενθυμίζουν την παλαιότερη χρήση χημικών όπλων από το καθεστώς κατά των κούρδων και κατά τον πόλεμο Ιράν – Ιράκ. Ακόμα και όταν επισημαινόταν από καχύποπτους δημοσιογράφους ότι δεν τους παρέχονται αδιάσειστα στοιχεία για την επιβεβαίωση των ισχυρισμών της κυβέρνησης, τα μέλη της τελευταίας απαντούσαν ότι είναι γνωστή η πρόθεση του Σαντάμ να αποκτήσει πυρηνικά και ότι αν δεν δρούσαν άμεσα οι αποδείξεις που τους ζητούνταν πιθανότατα θα έρχονταν με την μορφή ενός «πυρηνικού μανιταριού». «Φανταστείτε τι θα γινόταν» ανέφερε ο Μπους κατά την διάρκεια συνέντευξης στον Λευκό Οίκο την 07 Νοεμβρίου 2002 αναφερόμενος στο ενδεχόμενο να αναπτύξει το Ιράκ πυρηνικά όπλα και να εφοδιάσει με αυτά μια τρομοκρατική ομάδα [24].

Η έντεχνη αν και αμφιλεγόμενη προσπάθεια της κυβέρνησης Μπους να προκαλέσει φόβο και το αίσθημα του επείγοντος για την ανάληψη δράσης τελικά

απέδωσε, καθώς την 16 Οκτωβρίου του 2002 τόσο η κάτω (House of Representatives) όσο και η άνω βουλή (Senate) του αμερικανικού Κογκρέσου ενέκριναν κατά πλειοψηφία την Απόφαση για το Ιράκ (296 υπέρ έναντι 133 κατά και 77 υπέρ έναντι 33 κατά, αντιστοιχα) με την οποία δινόταν έγκριση στον πρόεδρο να διατάξει την ένοπλη επέμβαση στο Ιράκ, όποτε θεωρούσε σκόπιμο. Αίσθηση προκάλεσε δε το γεγονός ότι σημαντική μερίδα των Δημοκρατικών γερουσιαστών της αντιπολίτευσης ψήφισε υπέρ του ψηφίσματος. Εκτός της έγκρισης του Κογκρέσου, αποτελέσματα δημοσκοπήσεων έδειξαν ότι το 85% των αμερικανών πολιτών πίστευε ότι όντως ο Σαντάμ κατείχε ΟΜΚ (παρά τις αρνητικές αναφορές των επιθεωρητών του ΟΗΕ), ενώ τον Φεβρουάριο του 2003 κατόπιν της παρουσίασης του Κόλιν Πάουελ στον ΟΗΕ το 64% της αμερικανικής κοινής γνώμης υποστήριζε την ανάληψη στρατιωτικής δράσης στο Ιράκ. Νεότερες δημοσκοπήσεις τον Μάρτιο του 2003 ανέβαζαν το υπόψη ποσοστό στο 52 με 59%. Η επιτυχία της επικοινωνιακής εκστρατείας της προεδρίας Μπους φαίνεται και από το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών την 02 Νοεμβρίου 2004 οπότε ο Τζόρτζ Μπους επικράτησε σχετικά άνετα έναντι του κυριότερου αντίπαλου του Τζον Κέρρυ κερδίζοντας το 50,7% της λαϊκής ψήφου (popular vote) [21][22]. Αναμφίβολά η πλειοψηφία των αμερικανών καλώς ή κακώς ενέκρινε την εξωτερική πολιτική της πρώτης θητείας Μπους αδιαφορώντας για το γεγονός ότι με το πέρας της εισβολής διαψεύστηκε το αφήγημα περί ιρακινών ΟΜΚ επί του οποίου βασίστηκε η εισβολή αλλά και το ότι η τελευταία υπήρξε ξεκάθαρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου και θα μπορούσε υπό άλλες συνθήκες ακόμα και να χαρακτηριστεί ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας.

Στο δια ταύτα, με την διέγερση του διλήμματος ασφαλείας να παρέχει την έγκριση και τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις να εγγυώνται την επιτυχία, τίποτα δεν μπορούσε να σταματήσει τον Μπους από το να εισβάλει στο Ιράκ.

5.5.3. Χρονικός Περιορισμός.

Ο στρατηγός Φρανκς ανέφερε στην κυβέρνηση ότι θα ήταν έτοιμος να ξεκινήσει την εισβολή μετά τον Οκτώβριο του 2002, ενώ τον ίδιο μήνα το Κογκρέσο έδωσε εγκριτική ψήφο στην κυβέρνηση να προβεί σε ένοπλη επέμβαση στο Ιράκ. Ωστόσο η έναρξή της αναβλήθηκε, προκειμένου να ικανοποιηθεί το αίτημα του Βρετανού πρωθυπουργού Τόνι Μπλερ, ο οποίος σαφώς προτιμούσε να έχει εξασφαλιστεί η νομιμότητα της επιχείρησης μέσω ενός εγκριτικού ψηφίσματος από το ΣΑ. Παρόλα αυτά οι σχεδιαστές της επιχείρησης στο Πεντάγωνο είχαν προειδοποιήσει να μην ξεκινήσει η εισβολή κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς οι υψηλές θερμοκρασίες στο Ιράκ θα επηρέαζαν δυσμενώς την εξέλιξη των επιχειρήσεων.

Περαιτέρω αναβολή της έναρξης της επιχείρησης δεν εξυπηρετούσε τον πρόεδρο Μπους ο οποίος σκόπευε να θέσει υποψηφιότητα για επανεκλογή στις προεδρικές εκλογές του 2004 και είχε κάθε συμφέρον να είναι σε θέση μέχρι τότε, να παρουσιάσει την ανατροπή του δικτάτορα Σαντάμ Χουσεΐν μεταξύ των επιτευγμάτων της πρώτης θητείας του.

Το ίδιο το αφήγημα της κυβέρνησης Μπους που δικαιολογούσε το επιτακτικό της ανάγκης εισβολής στο Ιράκ απαιτούσε την όσο το δυνατόν συντομότερη ανάληψη δράσης προκειμένου να «αφοπλιστεί» το ιρακινό καθεστώς προτού αυτό προλάβει να χρησιμοποιήσει τα ΟΜΚ που υποτίθεται διέθετε, ενάντιων αμερικανικών ή συμμαχικών στόχων ή να εφοδιάσει με αυτά τρομοκρατικές οργανώσεις. Με βάση το παραπάνω περαιτέρω αναβολή ακύρωνε το ίδιο το σκεπτικό δικαιολόγησης της επιχείρησης, ενώ επιπλέον έδινε χρόνο στους επιθεωρητές του ΟΗΕ να υποβάλουν περισσότερες αρνητικές αναφορές καθιστώντας όλο και δυσκολότερη την εξασφάλιση ανοχής της κοινής γνώμης.

Για όλους του παραπάνω λόγους η επιχείρηση «Ιρακινή Ελευθερία» ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2003, αμέσως μετά την επιβεβαίωση από την κυβέρνηση Μπους, του γεγονότος ότι δεν υπήρχε καμία περίπτωση να λάβει υπό τις τότε συνθήκες την έγκριση του ΣΑ.

5.5.4. Διπλή ιδιότητα κράτους – μέλους του ΣΑ και μοναδικής παγκόσμιας υπερδύναμης.

Ασχέτως της επιτυχίας της κυβέρνησης να εξασφαλίσει την έγκριση του Κογκρέσου και την στήριξη της αμερικανικής κοινής γνώμης, η νομιμότητα μιας ένοπλης επέμβασης στο Ιράκ απαιτούσε και την έγκρισή της από το ΣΑ του ΟΗΕ. Μετά την σθεναρή άρνηση της Γαλλίας και της Ρωσίας να συναινέσουν στα σχέδια των ΗΠΑ και προβλέποντας την πρόθεσή τους να καταψηφίσουν το προτεινόμενο (από τις ΗΠΑ και ΗΒ) σχετικό ψήφισμα, η κυβέρνηση Μπους αποφάσισε απλώς να αγνοήσει τον ΟΗΕ και να προχωρήσει ακάθεκτη στην εισβολή στο Ιράκ με την «συμμαχία των προθύμων».

Η διεθνής κοινότητα δεν μπορούσε με κανένα τρόπο να αποτρέψει τις ΗΠΑ και τους συμμάχους της από το να επιτεθούν στο Ιράκ το 2003. Οποιαδήποτε προσπάθεια καταδίκης της επίθεσης από το ΣΑ του ΟΗΕ θα έπεφτε στο κενό αφού τόσο οι ΗΠΑ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο μπορούσαν να την ακυρώσουν κάνοντας χρήση του δικαιώματος αρνησικυρίας τους.

Επιπροσθέτως το καθεστώς που απολάμβαναν οι ΗΠΑ ως μοναδική παγκόσμια στρατιωτική και οικονομική υπερδύναμη απέκλειε τη πιθανότητα απομόνωσής της από τα διαφωνούντα μέλη του διεθνούς συστήματος. Η απόλυτη εξάρτηση της ευρωπαϊκής αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας από αυτή των ΗΠΑ καθιστούσε απίθανο το ενδεχόμενο διατάραξης τους για χάρη του έτσι κι αλλιώς βάνουσου ιρακινού δικτάτορα.

Τα παραπάνω επέτρεψαν στις ΗΠΑ να προβούν στην κατάφορη παραβίαση του διεθνούς δικαίου και οι όποιες διεθνείς αντιδράσεις να περιοριστούν σε φραστικές καταδίκες, ενώ οι βασικοί συντελεστές της αμερικανικής στρατηγικής δεν αντιμετώπισαν ποτέ καμία συνέπεια, παρά τις τραγικές συνέπειες της τελευταίας στην σταθερότητα της Μέσης Ανατολής.

5.6. Η διαχρονικότητα του Αισώπου.

Εν κατακλείδι δεν θα ήταν υπερβολή να παρατηρήσουμε, ότι αν το 2003 οι ΗΠΑ και το Ιράκ πρωταγωνιστούσαν στον γνωστό μύθο του Αισώπου, οι ΗΠΑ θα είχαν το ρόλο του λύκου και το Ιράκ αυτόν του πρόβατου.

**6. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ – Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ
ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΙΣΧΥΟΣ ΩΣ ΙΚΑΝΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ
ΕΙΡΗΝΗΣ.**

6.1. Η επιρροή του διλήματος ασφαλείας ως πηγής ενόπλων συγκρούσεων.

Ως γενικότερο συμπέρασμα της μελέτης των τριών περιπτώσεων που αναλύθηκαν παραπάνω προκύπτει ένα βασικό συμπέρασμα: Η μέχρι τώρα εξέλιξη του σύγχρονου συστήματος διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και της ασφάλειας, δεν έχει καταφέρει να ελέγξει τον άναρχο χαρακτήρα του διεθνούς συστήματος. Για τον λόγο αυτόν καθίσταται μέχρι και σήμερα, και στον ίδιο βαθμό με το παρελθόν, απολύτως πιθανό το ξέσπασμα πολέμου μεταξύ κρατών, παρά την προσπάθεια «ποινικοποίησης» των ενόπλων επιθέσεων από την διεθνή κοινότητα, τις οποίες τα μέλη μπορούν, ακόμα και σήμερα, υπό τις προϋποθέσεις που αναλύσαμε παραπάνω να καταφύγουν στην άσκηση διακρατικής βίας χωρίς ουσιαστικά να αντιμετωπίζουν συνέπειες.

Ο βασικότερος λόγος για τον οποίο η λειτουργία των διεθνών οργανισμών και φορέων του σύγχρονου διεθνούς δικαίου, αδυνατεί να διασφαλίσει από μόνη της την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, είναι το γεγονός ότι οι τελευταίοι *δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την ανάπτυξη και την διαχρονική επιρροή του Διλήματος Ασφαλείας* στις διακρατικές σχέσεις, η οποία αποτελεί την κυριότερη αιτία μετουσίωσης της διακρατικής ανισορροπίας ισχύος σε ένοπλη επίθεση.

Οι διατάξεις του διεθνούς δικαίου στους οποίους γίνεται συχνά επίκληση, αρκούνται απλώς στην διατύπωση απαγορεύσεων και περιορισμών σχετικά με την άσκηση ένοπλης επίθεσης, χωρίς όμως να προβλέπεται πουθενά οποιοσδήποτε έλεγχος στις δράσεις αυτές των κρατών που δύνανται να προκαλέσουν αίσθημα φόβου και απειλής σε άλλα κράτη. Η συμπερίληψη άλλωστε τέτοιων διατάξεων κατέστη αδύνατη από τις πρώτες στιγμές σύνταξης του Χάρτη, καθώς σε διαφορετική περίπτωση θα θιγόntonταν άμεσα τόσο η (απαράβατη) αρχή της ανεξαρτησίας των κρατών αλλά και τα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.

Υπό την επιρροή του, ακόμα ανεξέλεγκτου από τους διεθνείς θεσμούς, διλήματος ασφαλείας, κράτη που απολαμβάνουν σημαντικά μεγαλύτερη στρατιωτική ισχύ έναντι των αντιπάλων τους, διατηρούν στο ακέραιο την δυνατότητα να καταφύγουν στη χρήση της, προκειμένου να διορθώσουν κάποια «αδικία» που κατά την γνώμη τους συντελείται εις βάρος τους ή να εξαλείψουν μια υπό διαμόρφωση «απειλή». Αναμφίβολα ο «πειρασμός» χρησιμοποίησης υπέρτερης ισχύος για την ταχεία επίλυση ή εκμετάλλευση μιας δύσκολης διακρατικής σχέσης, είναι αναμφίβολα ακαταμάχητος για πολλές κυβερνήσεις, δημοκρατικές ή μη. Το μόνο που πρέπει να κάνουν τα υποψήφια «κράτη θύτες», είναι απλώς να περιμένουν ή να υπολογίσουν την κατάλληλη χρονική στιγμή, που θα τους επιτρέψει να «εγκληματήσουν» πετυχαίνοντας το μεγαλύτερο κέρδος με το μικρότερο δυνατό κόστος, όπου στο κόστος συνυπολογίζεται και η όσο το δυνατόν μικρότερη αντίδραση ή ανοχή της διεθνούς κοινότητας (εκτός των οικονομικών, φυσικών και υλικών απωλειών).

6.2. Η Αξία της Εσωτερικής Εξισορρόπησης ως του αποτελεσματικότερου παράγοντα διατήρησης της ειρήνης.

Πολύ συχνά τα κράτη δεν μπορούν να ελέγξουν την διέγερση του διλήμματος ασφαλείας που προκαλείται στους ανταγωνιστές τους μέσω της δραστηριότητάς τους. Κατά συνέπεια δεν μπορούν να ελέγξουν το αν και το πότε ένας επιθετικός γείτονας θα αισθανθεί υποχρεωμένος ή θα υποκύψει στον πειρασμό να κάνει χρήση της υπέρτερης ισχύος του εναντίων τους. Αυτό που μπορεί όμως ένα κράτος να ελέγξει είναι η ανάπτυξη της δικής του ισχύος μέσω της αύξησης – αναβάθμισης των στρατιωτικών του δυνατοτήτων, να είναι τέτοια που να επιτυγχάνει την λεγόμενη *αποτροπή*. Η επίτευξη αποτροπής συμβάλει κατά τον πλέον αξιόπιστο τρόπο στην διατήρηση της ειρήνης, αφού η εξασφάλιση της ισορροπίας ισχύος, δεν επιτρέπει την εκδήλωση εξωτερικής επίθεσης χωρίς την πρόκληση δυσβάστακτων απωλειών και κόστους στον επιτιθέμενο, οποίος τελικά είτε ματαιώνει είτε αναβάλλει για το απώτερο μέλλον την επιθετική του δράση, αναμένοντας την ανατροπή της ισορροπίας υπέρ του. Το ζητούμενο με την αύξηση της ημέτερης ισχύος είναι η πρόκληση αισθήματος διστακτικότητας και αμφιβολίας στον αντίπαλο σχετικά με τις πραγματικές του ικανότητες αποτελεσματικής χρήσης της στρατιωτικής του ισχύος. Η ικανότητα αυτή ενός κράτους να πετύχει την αποτροπή των ανταγωνιστών του με ίδια μέσα και πόρους, ονομάζεται εσωτερική εξισορρόπηση.

Στο σημείο αυτό αξίζει να ληφθεί υπόψη η προειδοποίηση της θεωρίας του Δομικού Ρεαλισμού, στο ότι η αύξηση της ισχύος θα πρέπει να έχει κάποιο συγκεκριμένο όριο και να μην εκτίνεται πολύ παραπέρα της επίτευξης αξιόπιστης αποτροπής. Σε διαφορετική περίπτωση είναι ορατός ο κίνδυνος προσπάθειας εξωτερικής εξισορρόπησης του ημέτερου κράτους από ανταγωνιστικές δυνάμεις των οποίων το προκαλούμενο από το δίλημμα ασφαλείας αίσθημα, αντί να καταλαγιάσει θα αυξηθεί ανεξέλεγκτα και θα τις υποχρεώσει σε κάποιου είδους επιθετική δράση [6].

Η έννοια της εξωτερικής εξισορρόπησης για την οποία έγινε λόγος παραπάνω, έχει και αυτή αδιαμφισβήτητη αξία στην διατήρηση της ισορροπίας ισχύος και συνεπώς στην διατήρηση της ειρήνης. Η εξωτερική εξισορρόπηση επιτυγχάνεται κυρίως με την σύναψη συμμαχίας με άλλα κράτη, επί της αρχής «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου» αλλά και με την συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς των οποίων το καταστατικό προβλέπει ρήτρα αλληλοβοήθειας έναντι εξωτερικών απειλών. Στην έννοια της εξωτερικής εξισορρόπησης βασίζεται άλλωστε και η λειτουργία του ΣΑ του ΟΗΕ, το οποίο βάση των διατάξεων του Χάρτη, είναι το μόνο αρμόδιο να συντονίσει την στρατιωτική δράση των πρόθυμων κρατών μελών εναντίον ενός κράτους παραβάτη. Όπως όμως διαπιστώθηκε στην παρούσα ανάλυση, τα αντικρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων εμποδίζουν ως επί το πλείστον το ΣΑ να εξισορροπήσει εξωτερικά τα κράτη παραβάτες και κατά συνέπεια να δικαιολογήσει τον ρόλο του ως προστάτης της ειρήνης. Κατά ανάλογο τρόπο η σύναψη της οποιασδήποτε συμμαχίας εμπεριέχει και αυτή ένα μεγάλο βαθμό αναξιοπιστίας καθώς το άναρχο διεθνές περιβάλλον

αναπροσαρμόζει σε βάθος χρόνου τα συμφέροντα των κρατών, κάνοντας έτσι αμφίβολη και αναποτελεσματική την έννοια της εξωτερικής εξισορρόπησης, η οποία μόνο σε συνδυασμό με την εσωτερική είναι δυνατό να αποδώσει όφελος.

Εν κατακλείδι η εσωτερική εξισορρόπηση στον βαθμό που περνάει από το χέρι των κρατών, αποτελεί την πλέον αξιόπιστη μέθοδο για την διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας [3][6][25][26].

6.3. Η εσωτερική εξισορρόπηση σε συνδυασμό με τις αρχές του Διεθνούς Δικαίου ως καθοριστικός παράγοντας διασφάλισης και διατήρησης της ειρήνης – Ιστορική τεκμηρίωση.

Αν και καθοριστική, η εσωτερική εξισορρόπηση δυσκολεύεται να παράσχει μακροχρόνιες εγγυήσεις για την διατήρηση της ασφάλειας, καθώς σε βάθος χρόνου οι δυνατότητες διατήρησης της ισχύος των κρατών συχνά μεταβάλλονται, αφήνοντάς τα εκτεθειμένα σε επιθέσεις ανταγωνιστών λόγω της προκύπτουσας ανισορροπίας ισχύος. Ζητούμενο για την διατήρηση της ειρήνης παραμένει η εξάλειψη της ανάπτυξης του διλήμματος ασφαλείας που αναπτύσσεται στα ανταγωνιστικά κράτη. Ιστορικά αποδεικνύεται ότι μόνο η ορθή χρήση των αρχών του διεθνούς δικαίου και των τεχνικών της διαπραγμάτευσης, είναι σε θέση να καταπραΰνουν τις συνέπειες του διλήμματος ασφαλείας μεταξύ ανταγωνιστικών κρατών. Για τον σκοπό αυτό η ανάπτυξη των Διεθνών Δικαστηρίων και των Διεθνών Φόρουμ που συνιστούν το σύγχρονο σύστημα επίλυσης διακρατικών διαφορών προσφέρει αξιόλογες δυνατότητες σε όσα κράτη ενδιαφέρονται να επωφεληθούν από αυτά.

Η χρήση ωστόσο του οποιουδήποτε συστήματος ειρηνικής επίλυσης διαφορών προϋποθέτει πάντα τον συμβιβασμό και την αποδοχή παραχωρήσεων από τα κράτη που τελικά θα καταφύγουν σε αυτόν. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο πολλά κράτη αποφεύγουν την προσφυγή στα Διεθνή Δικαστήρια, όσο δίκαιες κι αν φαίνονται οι αποφάσεις τους. Διότι εξαιτίας του πειρασμού που προκύπτει λόγω της άνιση κατανομής της ισχύος και υπό την επιρροή του διλήμματος ασφαλείας, τα ισχυρά κράτη αρνούνται να καταφύγουν σε έναν μηχανισμό που κατά την αντίληψή τους θα τους προσφέρει περιορισμένα οφέλη, ενώ επιπροσθέτως θα απαιτήσει από αυτά παραχωρήσεις. Η υπέρτερη ισχύς προσφέρει υπό προϋποθέσεις την δυνατότητα επίτευξης του μέγιστου οφέλους, απαλλαγμένης από την ανάγκη οποιασδήποτε παραχώρησης ή συμβιβασμού καθιστώντας έτσι την άτοπη και ασύμφορη την προσφυγή στα Διεθνή Δικαστήρια. Σε αυτό το σημείο αναδεικνύεται η αξία της εσωτερικής εξισορρόπησης ως του μέσου το οποίο θα επιβάλει, την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο (ή της διαδικασίας της διαμεσολάβησης κλπ) ως την μοναδική οδό επίτευξης οποιουδήποτε (κοινού) οφέλους, ακυρώνοντας μέσω της αποτροπής οποιοδήποτε σχέδιο του αντιπάλου για την βίαιη και μονόπλευρη επίλυση της διαφοράς, υποσχόμενη σε διαφορετική περίπτωση επώδυνα αντίμετρα με βαρείες απώλειες και δυσβάστακτο κόστος.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρείται ότι είναι δυνατή η μακροχρόνια διασφάλιση της ειρήνης είτε μόνο μέσω της εσωτερικής εξισορρόπησης [26], είτε μόνο με την προσκόλληση στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου. Το μεγαλύτερο σφάλμα στο οποίο πέφτουν συχνά κυβερνώντες (κυρίως) της Δύσης που λαμβάνουν αποφάσεις υψηλής πολιτικής υπό την επιρροή φιλελευθέρων θεωριών [2], είναι ότι απορρίπτουν και υποτιμούν την αποτρεπτική αξία της εσωτερικής εξισορρόπησης, συμβάλλοντας έτσι στην διεύρυνση της ανισορροπίας ισχύος με τους ανταγωνιστές τους [25]. Με αυτό το τρόπο επιτυγχάνουν το αντίθετο του επιθυμητού αποτέλεσμα και καθιστούν επισφαλή της διατήρηση της ειρήνης, αφού πολύ δύσκολα θα πειστεί ο αντίπαλος να συμμετάσχει σε μια ειρηνική διαδικασία επίλυσης της διαφοράς, αφού ο τελευταίος πιστεύει ότι με άλλα μέσα μπορεί να πάρει ότι θέλει πιο γρήγορα και χωρίς συμβιβασμούς.

6.3.1. Το παράδειγμα της Συμφωνίας του Camp David 1978.

Το σπουδαιότερο ίσως σύγχρονο παράδειγμα ειρηνικής επίλυσης διακρατικής διαφοράς, ως αποτέλεσμα εσωτερικής εξισορρόπησης του αντιπάλου, αποτελούν οι Συμφωνίες του Camp David (Camp David Accords) του 1978, μεταξύ του Ισραηλινού προέδρου Μενάχεμ Μπεγκίν και του Αιγύπτιου προέδρου Ανουάρ Σαντάτ, υπό την αιγίδα των ΗΠΑ.

Από την ίδρυση του Ισραηλινού κράτους το 1948, τα αραβικά κράτη υπό τον συντονισμό της Αιγύπτου αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν την ανεξαρτησία και την υπόσταση του Ισραήλ και προσπάθησαν να το καταστρέψουν με τέσσερις διαδοχικές πολεμικές συγκρούσεις (Αραβοϊσραηλινόι πόλεμοι). Ως αποτέλεσμα του πολέμου των 6 Ημερών (3^{ος} Αραβοϊσραηλινός πόλεμος), η Αίγυπτος έχασε την χερσόνησο του Σινά, που κατελήφθη από τον Ισραηλινό στρατό, λόγω της χρήσης της ως χώρου συγκεντρώσεως αιγυπτιακών στρατευμάτων που επρόκειτο να εισβάλουν στην Ισραηλινή επικράτεια. Μετά και τον πόλεμο του Οκτωβρίου του 1973, κατά τον οποίο οι ισραηλινές δυνάμεις απέκρουσαν την αιγυπτιακή επίθεση στο Σινά, η κυβέρνηση του προέδρου Σαντάτ αντιλήφθηκε ότι δεν μπορούσε να ελπίζει βραχυπρόθεσμα σε μια στρατιωτική νίκη επί των Ισραηλινών δυνάμεων, οι οποίες μάλιστα σημείωναν επανειλημμένα θεαματικές νίκες επί του αιγυπτιακού στρατού από το 1948. Από την άλλη πλευρά, οι Ισραηλινοί υπολόγιζαν ότι σε βάθος χρόνου θα ήταν πολύ δύσκολο να συνεχίσουν να απωθούν τις επιθετικές προσπάθειες της ισχυρότερης και πολυπληθέστερης αραβικής χώρας, η οποία μάλιστα σε κάθε πόλεμο συμπαρέσυρε και τις υπόλοιπες χώρες της Μέσης Ανατολής εναντίον του Ισραήλ.

Κατόπιν της κοινής συνειδητοποιήσεως ότι το ξέσπασμα νέων πολεμικών επιχειρήσεων δεν συνέφερε καμία από τις δύο πλευρές, το Ισραήλ και η Αίγυπτος ξεκίνησαν διερευνητικές επαφές οι οποίες οδήγησαν στην υπογραφή των Συμφωνιών του Camp David την 17 Σεπτεμβρίου 1978, υπό την διαμεσολάβηση του Αμερικανού προέδρου προέδρου Τζίμι Κάρτερ, ο οποίος είχε κάθε συμφέρον να διευκολύνει την

αποκατάσταση των σχέσεων Ισραήλ και Αιγύπτου προκειμένου να αποσπάσει την τελευταία από την Σοβιετική επιρροή. Οι υπόψη Συμφωνίες προέβλεπαν μεταξύ άλλων την επιστροφή του συνόλου της χερσονήσου του Σινά στην κυριαρχία της Αιγύπτου, ενώ σε αντάλλαγμα η Αίγυπτος αναγνώριζε πλέον επίσημα την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ, με το οποίο εγκατέστησε για πρώτη φορά διπλωματικές επαφές, καθώς και την παροχή εγγυήσεων για την διέλευση Ισραηλινών πλοίων από την διώρυγα του Σουέζ και των στενών του Τιράν. Η σύναψη των συμφωνιών αυτών οδήγησε την 26 Μαρτίου του 1979 στην υπογραφή της Συνθήκης Ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου, με την οποία ουσιαστικά τερματίστηκαν οι αραβοϊσραηλινοί πόλεμοι. Όλες οι αραβοϊσραηλινές συγκρούσεις από το 1979 και μετά αφορούσαν μικρής κλίμακας ένοπλες επεμβάσεις και αντιτρομοκρατικές επιχειρήσεις, αφού χωρίς την Αιγυπτιακή υποστήριξη καμία άλλη αραβική χώρα δεν ήταν πρόθυμη αλλά ούτε και ικανή να εμπλακεί σε μεγάλης κλίμακας στρατιωτικές επιχειρήσεις εναντίον του Ισραήλ [16][27].

Το Ισραήλ και η Αίγυπτος εξασφάλισαν με την συνθήκη ειρήνης του 1979 μακροχρόνια ειρήνη η οποία μέχρι σήμερα δεν έχει διαταραχθεί. Δεν πρέπει όμως κανείς να ξεχνάει ότι η συνθήκη αυτή κατέστη δυνατή μόνο μετά τις αλληπάλληλες στρατιωτικές καταστροφές που υπέστησαν οι αραβικές δυνάμεις από τον Ισραηλινό στρατό και της διάψευσης της ικανότητας τους να εξαλείψουν δια της βίας το κράτος του Ισραήλ. Βασικός σκοπός της εσωτερικής εξισορρόπησης είναι η επίτευξη της αποτροπής του εκάστοτε αντίπαλου, χωρίς να απαιτηθεί η διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων αλλά η πραγματική επιτυχία της έγκειται στην πλήρη διάψευση της ικανότητας του αντίπαλου να πετύχει ανέξοδα τους στόχους του καταφεύγοντας στην ένοπλη βία και την τελική αποδοχή εκ μέρους του της διπλωματικής οδού και των αρχών του Διεθνούς Δικαίου.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τις κυβερνήσεις μικρών κρατών με ανοικτές διακρατικές διενέξεις, των οποίων οι αντίπαλοι σπαταλούν μεγάλο ποσοστό των κρατικών εσόδων στην αύξηση των στρατιωτικών τους δυνατοτήτων και παράλληλα αποφεύγουν τις επιλογές που προσφέρει το σύγχρονο διεθνές σύστημα ειρηνικής επίλυσης διαφορών.

Η παρούσα μελέτη αποτελεί έκκληση σε όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια προκειμένου να αποφύγουν να συμπεριληφθούν μεταξύ των «προβάτων» του διεθνούς συστήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Στρατιωτική Ιστορία: *Καρχηδονιακοί Πόλεμοι*, Σειρά Μεγάλες Μάχες 15. (Εκδόσεις Περισκόπιο) [σελ 69 – 75].
2. Robert Jackson, Georg Sorensen, Jorgen Moller, *Introduction to International Relations, Theories and approaches*, (Oxford University Press).
3. John J. Mearsheimer, *Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων* (Εκδόσεις Ποιότητα).
4. Αθανάσιος Πλατιάς, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη* (Εκδόσεις Εστία) [Κεφάλαιο 1].
5. Νικολό Μακιαβέλι, *Ο Ηγεμόνας* (Εκδόσεις Πατάκη) [Κεφάλαιο ΙΗ'].
6. Kenneth Waltz, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής* (Εκδόσεις Ποιότητα).
7. Antonio Cassese, *Διεθνές Δίκαιο* (Gutenberg) [Κεφ. 16,2 , 16,3].
8. <https://unric.org/el/%CF%87%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%83-%CE%BF%CE%B7%CE%B5/> (Χάρτης ΟΗΕ).
9. Πέτρος Λιάκουρας, *Η Βία και η Άμυνα στο Διεθνές Δίκαιο, μια επανεκτίμηση*.
10. Odd Arne Westad, *Ο Ψυχρός Πόλεμος* (Εκδόσεις Πατάκη).
11. Steven J. Zaloga, *T-34/85 vs M-26 Pershing, Korea 1950* (Εκδόσεις Osprey).
12. Carter Malkasian, *The Korean War 1950 -1953* (Εκδόσεις Osprey).
13. Αθανάσιος Πλατιάς, Κων/νος Κολιόπουλος, *Η Τέχνη της Στρατηγικής* (Εκδόσεις Δίαυλος).
14. Chaim Herzog, *Οι αραβοϊσραηλινοί πόλεμοι* (Εκδόσεις Λιναίος).
15. Στρατιωτική Ιστορία: Τεύχος 104, Απρίλιος 2005 (Εκδόσεις Περισκόπιο).
16. John Westwood, *The History of War in the Middle East* (Εκδόσεις Greenwich).
17. Thomas E. Ricks, *Fiasco, Ο αμερικανικός πόλεμος στο Ιράκ* (Εκδόσεις Ιωλκός).
18. Στρατιωτική Ιστορία: Τεύχος 145, Απρίλιος 2008 (Εκδόσεις Περισκόπιο).
19. Michael Walzer, *Δίκαιοι και Άδικοι Πόλεμοι* (Εκδόσεις Ιωλκός).
20. https://en.wikipedia.org/wiki/Iraq_War#Background
21. https://en.wikipedia.org/wiki/2004_United_States_presidential_election
22. https://en.wikipedia.org/wiki/Authorization_for_Use_of_Military_Force_Against_Iraq_Resolution_of_2002
23. https://en.wikipedia.org/wiki/Petroleum_industry_in_Iraq
24. https://www.youtube.com/watch?v=a_cciUzoLwo&t=2286s (Leading to War in Irak).
25. Παναγιώτης Ήφαιστος, *Ο πόλεμος και τα αίτια του* (Εκδόσεις Ποιότητα).
26. Hans J. Morgenthau, *Η Πολιτική μεταξύ των Εθνών* (Εκδόσεις Ποιότητα).
27. Peter Calvocoressi, *Η Διεθνής Πολιτική μετά το 1945* (Εκδόσεις Τουρίκης) [Τόμος Α].